

Dünya Bankası Grubu – Türkiye İşbirliği: Ülke Programının Görünümü

Nisan 2015

SON EKONOMİK VE SEKTÖREL GELİŞMELER

Büyüme ve Ekonomik Yönetim

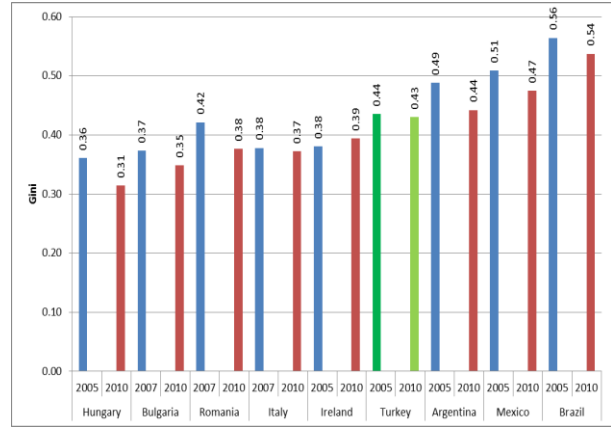
Türkiye diğer yükselen ülkeler için çıkarılabilecek dersler içeren birçok önemli başarı elde etmiştir. Derin bir finansal krizin kapsamlı bir makroekonomik ve yapısal reform programının yolunu açtığı 2001 yılından bu yana Türkiye'nin GSYH'sı nominal ABD\$ bazında üç katına çıkmıştır. 2005 yılında Avrupa Birliği (AB) ile katılım müzakerelerinin başlaması ve 2008 yılına kadar devam eden uygun dış ortam büyümeye yeni bir ivme kazandırmıştır. Bugün yaklaşık 10.500 ABD\$ olan kişi başına düşen geliri Türkiye'yi üst-orta gelirli ülkeler grubuna sokmaktadır. Türkiye G20 ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) üyesidir ve dünyanın 17. büyük ekonomisine sahiptir.

Türkiye'nin artan refahı paylaşıyor. 2002 ile 2012 yılları arasında, nüfusun en alt yüzde 40'lık kesiminin tüketimi neredeyse ulusal ortalama ile aynı hızda artmıştır. Aynı dönemde, aşırı yoksulluk yüzde 13'ten yüzde 4,5'e düşerken, orta derecede yoksulluk yüzde 44'ten yüzde 21'e inmiştir ve daha az varlıklı olan kesim için sağlık, eğitim ve belediye hizmetlerine erişim önemli ölçüde artmıştır.¹ Küresel finansal krizden bu yana, Türkiye yaklaşık 5,7 milyon iş yaratmıştır, ancak kadınların katılım oranındaki yükseliş de dahil olmak üzere işgücüne katılımdaki artış sebebiyle işsizlik yaklaşık yüzde 10 civarında kalmıştır. Türkiye'nin başarıları ve gelecekteki potansiyeli diğer yükselen piyasalar için bir ilham kaynağı olmuştur ve Dünya Bankası kısa süre önce ülkenin deneyimlerini ilgilenen diğer gelişmekte olan ülkelerle paylaşmak amacıyla bir rapor hazırlamıştır² (bakınız aşağıdaki Türkiye Bilgi Programı bölümü).

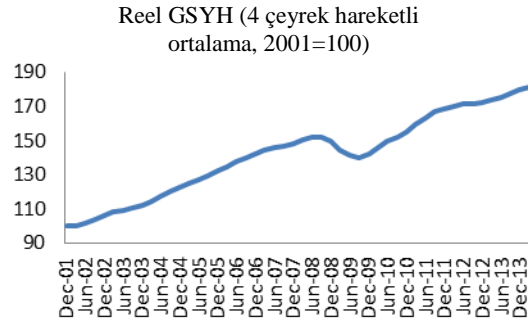
Ancak 2012 yılından bu yana büyüme hızı kaybetmiştir. 2013–14 yıllarında seçim ile ilgili belirsizlikler, jeopolitik gelişmeler ve Hükümet'in

yolsuzluk iddialarına ilişkin tutumu ile ilgili endişeler güveni azaltmış ve özel talebi zayıflatmıştır. 2013 yılında yüzde 4,2 büyüyen ekonomi 2014 yılında yavaşlayarak yüzde 2,9 büyümüştür. Öte yandan, Türkiye yatırımcı algısındaki değişikliklere karşı kırılabilirlik sergilemiş ve diğer yükselen piyasalar ile birlikte 2013 ortasından bu yana önemli kur ve finans piyasası dalgalanmaları yaşamıştır. İlimli büyüme ve zayıflayan TL, 2011 yılında GSYH'nın yüzde 10'una yaklaşan cari açığı 2014 yılında yüzde 5,7'ye düşürmüştür. Düşen petrol fiyatları cari açığın bu yıl daha da azaltılmasına yardımcı olacaktır.

Şekil 1. Seçilen Orta Gelirli Ülkelerde Eşitsizlik

Şekil 2. Türkiye 2001 yılından bu yana güçlü bir büyüme yaşadı

2015 yılının ilk yarısında ekonomik faaliyetin durgunluğunu devam ettirmesi ve yılın tamamı için büyüme oranını yüzde 3,0 ile sınırlaması

¹ Dünya Bankası'nın Avrupa ve Orta Asya bölgesel yoksulluk sınırlarına göre aşırı ve orta düzeyli yoksulluk sırasıyla günde 2,50 ve 5 ABD\$/SAGP olarak tanımlanmıştır.

² Dünya Bankası, "Türkiye'nin Deneyimleri: Entegrasyon, Kapsama, Kurumlar" (Washington, DC: Dünya Bankası, 2014).

bekleniyor. Ekonomideki belirsizlik düzeyi göz önüne alındığında, hanehalkları ve şirketler harcama kararlarını Haziran seçimlerinden sonraya erteleyebilirler; dolayısıyla o zamana kadar ekonomik faaliyette anlamlı bir hızlanma olası görünmemektedir. Bununla birlikte, seçimlerden sonra özel harcamaların kayda değer ölçüde toparlanması ve 2015 yılının ikinci yarısında tekrar büyümenin ana sürükleyicisi olması beklenmektedir. Bu beklenti siyasi belirsizliğin seçimlerden sonra ortadan kalkacağı ve ekonomiye olan güvenin yeniden tesis edileceği varsayımına dayanmaktadır. 2015 yılının ikinci yarısındaki toparlanmanın 2016 yılı boyunca devam etmesi ve büyüme oranını yüzde 3,9'a çıkarması beklenmektedir. 2017 yılında ise büyüme hızının yeni potansiyel büyüme oranına doğru ineceği öngörülmektedir. Düşen petrol fiyatları sayesinde, cari açık 2015 yılın da yüzde 4,4'e düşecektir ve dış finansman ihtiyacı yaklaşık 200 milyar ABD\$'na inecektir (34,6 milyar ABD\$ cari açığın kapatılması için, 166 milyar ABD\$ mevcut dış borcun çevrilmesi için). Enflasyonun 2015 yılında yüzde 7'ye inmesi beklenmektedir; bu oran yine de yüksek olmakla birlikte Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın (TCMB) bandı içerisindeydir.

Türkiye'nin altta yatan büyüme potansiyelini gerçeğe dönüştürebilmesi için yapısal reformlara hız vermesi ve kurumlarına olan güveni arttırması gerekmektedir. Türkiye'nin sahip olduğu başlıca varlıklar arasında genç ve dinamik nüfusu, büyük iç piyasası, stratejik konumu, güçlü altyapısı ve oldukça geliştirilmiş kamu hizmetleri yer almaktadır. Bununla birlikte, iş ortamındaki öngörülemeslik ve şeffaflığın olmayışı ile kilit kurumlara olan güvensizlik yerli ve yabancı yatırımcılar için caydırıcı olmaya devam etmektedir. Üretkenliğin artırılması ve Türkiye'nin hızla artan işgücü için yeterli sayıda ve üretkenlik düzeyi yüksek işlerin yaratılabilmesi için iş yatırımlarının ve yenilikçiliğin artırılması, eğitim ve beceri düzeylerinin yükseltilmesi gerekmektedir. Onuncu Kalkınma Planı kapsamındaki 25 öncelikli dönüşüm programı için kısa süre önce açıklanan eylem planları iddialı bir reform gündemi sunmaktadır, ancak son yıllarda politika açıklamaları ile uygulama arasındaki süre açılmıştır ve yatırımcı güvenin yeniden kazanılması için bu sürenin kapatılması gerekmektedir.

Kilit Dünya Bankası Grubu Katkıları: Dünya Bankası, çok yıllık kalkınma politikası kredileri (DPL) gibi araçlar yoluyla sürdürülebilir ve kapsayıcı ekonomik büyümeyi sağlamak için yapısal politikalar ile ilgili politika diyalogunu düzenli olarak sürdürmektedir. Bunlardan en sonuncusu olan 'Paylaşılan Büyümenin Sürdürülmesi Kalkınma Politikası Kredisi' Temmuz 2014'te onaylanmıştır. Dünya Bankası aynı zamanda kayıt dışılık, tasarruflar ve ticaret gibi ekonomik büyümenin kilit temaları hakkındaki ekonomik memorandumlar, devam etmekte olan yatırımlar ile ilgili çalışma ile kamu harcamaları ve mali yönetim odaklı çok yıllık değerlendirmelerle de katkıda bulunmaktadır.

AB ile Uyumlaşma

Avrupa Birliği'ne (AB) katılım süreci Türkiye'deki reformlar için önemli bir çıpa olmuştur ancak ilerleme son yıllarda yavaşlamıştır. Avrupa Birliği Türkiye'nin en büyük ekonomik ortağıdır ve Türkiye'nin ticaretinin yaklaşık yüzde 40'ını oluşturmaktadır. Türkiye hem ithalat ve ihracatın daha fazla sofistikasyonu hem de finansmana erişimin artması yoluyla AB ile entegrasyonun derinleşmesinden fayda görmüştür. Türkiye 1999 yılında Helsinki'de gerçekleştirilen zirvede tam AB üyeliği için aday statüsüne kavuşmuştur. Katılım müzakereleri Ekim 2005'te başlamıştır ancak bazı siyasi engellere (Kıbrıs ile ilişkiler gibi) karşısında son yıllarda ilerleme yavaşlamıştır. Her iki taraf da sürecin tekrar ivme kazanması için çaba sarf etmektedir ve özellikle Gümrük Birliği modernizasyonu ve enerji ilişkileri olmak üzere ekonomik işbirliği üzerinde odaklanmaktadır.

Türkiye ile müzakereler başlatıldığından bu yana müktesebatın 35 faslı arasından sadece 13'ü açılmıştır ve sadece bir fasıl –bilim ve araştırma- kapatılmıştır. 2013 yılında bölgesel politika faslı müzakereye açılmıştır ve vize serbestleştirilmesi ile ilgili bir yol haritası imzalanmıştır. Ancak o zamandan bu yana, kötüleşen basın özgürlüğü, hükümetin yargıya müdahalesi, ve Türkiye'de artan otoriterlik algısı ile ilgili endişeler birçok kez Brüksel'in eleştirilerine hedef olmuş ve katılım süreci ile ilgili olarak yenilenen ivmeyi riske atmıştır.

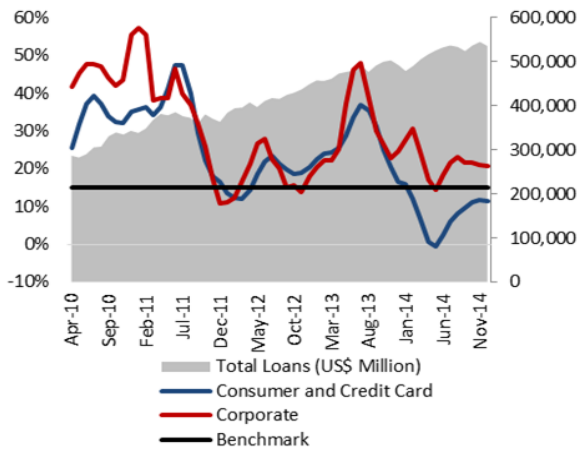
Kilit Dünya Bankası Grubu Katkıları: Dünya Bankası geçtiğimiz on yılda Türkiye'nin AB katılım sürecini güçlü bir şekilde desteklemiştir. Banka şu anda enerji ve çevre mevzuatının AB standartları ile uyumlaştırılması konusunda Türkiye'yi desteklemektedir ve Gümrük Birliği ile ilgili Nisan 2014'te resmi olarak yayınlanan bir bağımsız değerlendirme gerçekleştirmiştir.

Finansal Sektör

Türkiye bankacılık sektörü, küresel mali krizin sonuçlarına karşı dirençli olduğunu kanıtlamıştır. Türkiye'nin finansal sektörü iyi sermaye düzeyini ve karlılığını korumaktadır ve Türkiye 2008-2009 krizi sonrasında bankacılık sektörüne açık veya kapalı kamu desteğinin sağlanmadığı tek OECD ülkesi olmuştur.

2010 yılından bu yana, para ve bankacılık yetkilileri, Türkiye'nin volatil uluslararası sermaye akışları karşısında maruz kaldığı riskleri yönetebilmek için çok çeşitli makro-ihiyati araçlar uygulamaya koymuştur. Bu araçlar arasında müşteri, fon kaynağı ve vade bazında farklılaştırılmış munzam karşılıklar ile sıcak para girişlerini caydıracak bir faiz oranı koridoru yer almıştır. Bu araçların etkililiği halen tartışılmaya devam etmektedir ve yatırımcı iştahının artıp azalması sebebiyle Türkiye keskin kredi döngülerini önleyememiştir.

Şekil 3. Kredi Artışı (kura göre düzeltilmiş, yıllık baza getirilmiş, 3 aylık hareketli ortalama) ve Toplam Krediler (milyon ABD\$)

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu.

2013 ortasından bu yana kurda yaşanan önemli değer kaybına rağmen, Türk bankacılık sektörünün sağlam sermaye tamponu ve sağlıklı kerdi portföyü sayesinde sağlam yapısını sürdürmesi olasıdır. Aralık 2014 itibariyle sermaye yeterlilik oranı yüzde 16,3, aktif karlılığı ve özsermaye karlılığı sırasıyla yüzde 1,32 ve 12,18, ve takibe düşen kredi oranı yüzde 2,85 olan Türkiye uluslararası karşılaştırmalarda olumlu yönde öne çıkmaktadır.. Hanehalkı bilançoları da sağlıklıdır; hanehalkı yükümlülüklerinin GSYH'ya oranı yüzde 30 ile nispeten düşüktür. Bununla birlikte, toplam hanehalkı yükümlülükleri varlıklara göre daha hızlı bir şekilde yükselmektedir ve bu da tarihsel olarak düşük tasarruf oranlarına yol açmaktadır. Şirketler kesiminin döviz riski yüksektir, ancak endeksli fiyatlandırma ve şirket sahiplerinin döviz nakit mevcutları yoluyla belirli bir ölçüye kadar dengelenmiştir. Ek olarak, düzenleme gereği, sadece doğal olarak finansal riskten korunan şirketler (ihracat şirketleri) ve 1 yıldan uzun vade ile 5 milyon TL'nin üzerinde borçlanan şirketler döviz cinsinden borçlanabilmektedir. Temel finansman kaynağı mevduatlar olmaya devam etmesine rağmen, bankalar giderek daha fazla kısa vadeli dış finansman kullanmaktadır ve kredi-mevduat oranı Aralık 2014 itibariyle yüzde 121'e ulaşmıştır. Şirketler kesimi borç dinamiklerinin ve bankaların kısa vadeli dış finansmanının yakından izlenmesi gerekmektedir.

Daha derin ve geniş finansal piyasalar yatırımları ve rekabet gücünü arttıracaktır. 2013 sonu itibariyle bankacılık sektörü aktifleri GSYH'nın sadece yüzde 111'i düzeyindedir ve bu oran Türkiye'nin gelir düzeyine sahip bir ülke için nispeten düşüktür. Sermaye piyasaları büyük ölçüde yetersiz gelişmiş durumdadır. Uzun vadeli finansmana erişimin sınırlı olması özel sektör büyümesinin önünde engel teşkil etmektedir. Hem aktiflerin hem de pasiflerin vade profili kısadır; ortalama vade TL mevduat için 56 gün, döviz mevduat için 92 gün civarındadır; TL cinsinden kredilerin yüzde 49'u ve döviz cinsinden kredilerin yüzde 21'i Eylül 2013 itibariyle bir yıl veya daha kısa bir vadeye sahiptir.

Kilit Dünya Bankası Grubu Katkıları: Dünya Bankası, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) ve diğer hedef sektörlerin kullanabileceği

kredilerin vadesini uzatmak ve araçların çeşitliliğini arttırmak amacıyla bankacılık sektörüne köprü finansman şeklinde bir dizi kredi hattı sağlamıştır (yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği gibi). Teknik yardım ve danışmanlık hizmetleri; konsolide denetim ve banka çözümlerine, sermaye piyasasının geliştirilmesi (Uluslararası Finans Kurumu [IFC] ile birlikte) ve mikro finansman desteği gibi konuları kapsamıştır.

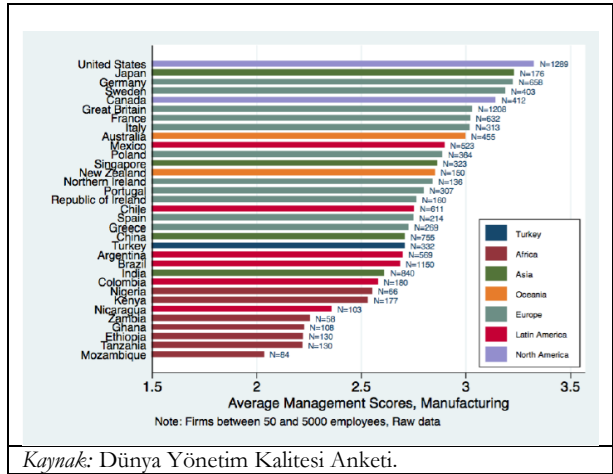
Yurt içi sermaye piyasalarının geliştirilmesi, IFC'nin temel amaçlarından birisi olmaya devam etmektedir. 2009 yılında yürürlüğe konulan varlığa dayalı menkul kıymet mevzuatı kapsamında, IFC müşterisi Şekerbank'ın Türkiye'de ilk kez teminatlı tahvil ihraç etmesine yardımcı olmuştur. 2014 yılında IFC yine Şekerbank'ın teminatlı tahvil ihraç etmesine yardımcı olmuş ve bankanın mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmelere (M-KOBİ) kullanılmak üzere uluslararası yatırımcılardan uzun vadeli finansman temin etmesini sağlamıştır. Ayrıca, 2013 mali yılında, IFC Denizbank'ın KOBİ'lere ve tarımsal işletme sektörüne finansman sağlamak amacıyla ipotekli tahvil ihraç etmesine yardımcı olmuştur. IFC aynı zamanda Akbank aracılığıyla yenilikçi bir ürün sunmuş ve 2008 yılında krizin başladığı zamanlardan beri Doğu Avrupa ve Orta Asya'da faal durumda olmayan Çeşitlendirilmiş Ödeme Hakları (DPR) sekürütizasyon piyasasının yeniden canlandırılmasına yardımcı olmuştur. DPR sekürütizasyon piyasalarının yeniden açılmasından bu yana, IFC tarımsal işletmelere, küçük çiftçilere, M-KOBİ'lere, sürdürülebilir enerji, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji projelerine kullanılmak üzere aralarında Akbank, Denizbank (2011), Yapı Kredi Bank (2012) ve Finansbank'ın (2013) da bulunduğu önde gelen Türk bankalarına yine aynı finansman yapısıyla toplam 295 milyon ABD\$ kaynak sağlamıştır.

Rekabetçilik ve Özel Sektörün Geliştirilmesi

Türkiye küresel rekabetçilik sıralamalarında tipik bir orta gelirli ülke konumunda yer almaktadır. Dünya Ekonomik Forumu 2014 Küresel Rekabetçilik Endeksinde 44. sırada, Dünya Bankası'nın İş Yapma Kolaylığı sıralamalarında 55. sırada yer almaktadır. 2002-

2013 döneminde net doğrudan yabancı yatırım (DYY) girişlerinin ortalaması GSYH'nın yüzde 2'sinin altında kalmıştır –bu oran Çin, Rusya, Brezilya, Meksika, Polonya, Malezya ve Avrupa ve Latin Amerika bölgelerindeki diğer üst-orta gelirli ülkelerin oranlarının altındadır. Yükselen piyasa ekonomilerine toplam YDY girişi içindeki payı bakımından, Türkiye 2005-2007 dönemindeki önemli artışa rağmen şu anda kabaca on yıl önceki ile aynı düzeylerde bir paya sahiptir.

Şekil 4. Şirket Yönetim Kalitesi

Kaynak: Dünya Yönetim Kalitesi Anketi.

Yabancı şirketler ile düzenli olarak yapılan anketlere göre, ülkedeki ağır bürokrasi ve hukukun üstünlüğü ile ilgili endişeler geride tutmaktadır. 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı genel iş yapma ortamını ve ilgili düzenleyici çerçeveyi iyileştirerek Türkiye ekonomisinin üretkenliğini ve rekabet gücünü artırma üzerinde odaklanmaktadır. Aralarında yeni bir Ticaret Kanununun, yeni bir patent kanununun ve yeni gelir vergisi mevzuatının yürürlüğe konulması da bulunan bir dizi yasal girişim Hükümet'in iş ortamını iyileştirme konusundaki kararlılığını yansıtmaktadır. Bu kararlılık, Türkiye'de istihdamın yüzde 80'ini oluşturan KOBİ'ler için özellikle kritiktir.

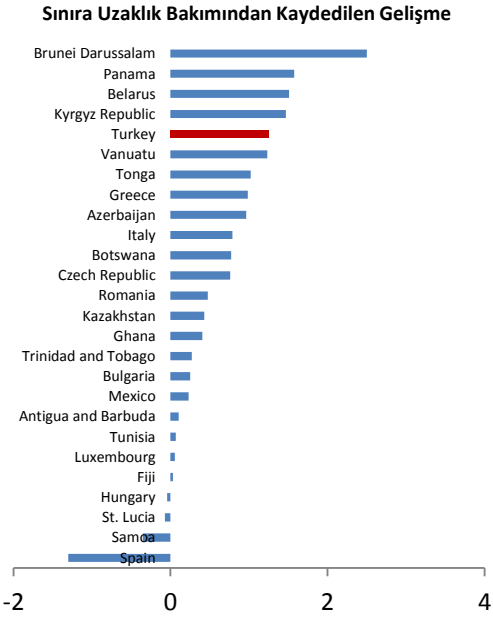
2013 işletme anketi yüksek vergilerin, kayıt dışılığın, siyasi istikrarsızlığın ve finansmana erişimin Türkiye'de iş yapmanın önündeki en büyük dört engel olduğunu göstermektedir. Anketler düzenleyici engellerin KOBİ'ler için en yüksek olduğunu, hatta mikro şirketler ile karşılaştırıldığında bile daha yüksek olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, birçok KOBİ'nin

yönetişim yapılarını modernleştirme ve yeni teknolojileri absorbe etme ve uyarlama becerilerini geliştirmeleri için profesyonel yönetim uygulamalarını benimsemesi gerekmektedir. Kısa süre önce yapılan bir yönetim kalitesi anketinde, Türkiye Çin ile Arjantin'in arasında ve ileri ekonomilerin çok altında kalmıştır.

Kilit Dünya Bankası Grubu Katkıları: Kredi hatları yoluyla sağlanan finansmana ek olarak, Banka'nın desteği yatırım ortamının iyileştirilmesine; KOBİ'lerin performansının geliştirilmesine; yenilikçiliğin teşvik edilmesine; bilgiyi esas alan şirketlerin kurulmasını teşvik etmeye; kamu tarafından gerçekleştirilen araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin ticarileştirilmesine ve teknoloji kabulünü sağlamaya yönelik politikalar üzerinde de odaklanmıştır. Banka'nın analitik çalışmaları arasında ayrıca özellikle mesleki hizmetler üzerinde odaklanan rekabet Politikalarına ilişkin bir rapor ile *İş Yapma Kolaylığı* raporunda tespit edilen belirli zayıflıkların giderilmesine yönelik Endüstriyel Arazi Tahsisi ve Teminatlı İşlemler ile ilgili Teknik Notlar da yer almıştır.

Şu anda Bölgesel yatırım Ortamı Değerlendirme (RICA) projesi kapsamında bölgesel düzeyde bir işletme anketinin yapılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. AB'nin Katılım Öncesi Finansal Yardım Aracı (IPA) fonları ve Kalkınma Bakanlığı tarafından ortaklaşa finanse edilen proje ile 26 adet NUTS-II³ düzeyinde bölgesel Yatırım ortamı Değerlendirme Raporu ve ulusal düzeyde bir rapor hazırlanacaktır. Ayrıca, ülkenin yatırım destek ve tanıtım çerçevesi analiz edilecek ve bakanlığa öneriler sunulacaktır. Son olarak, projede kalkınma ajanlarının personelinin anket yapma ve sonuçlarını analiz etme kapasitelerini geliştirmeyi amaçlayan kritik bir kapasite oluşturma bileşeni de bulunmaktadır.

Şekil 5. “Sınra Uzaklık” Bakımından Kaydedilen Gelişme

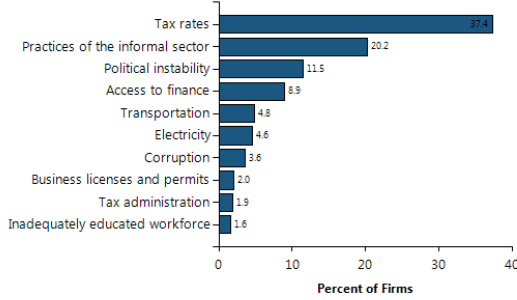

Kaynak: *İş Yapma Kolaylığı*, 2014.

IFC'nin Türkiye'deki önceliklerinden birisi Türk şirketlerini diğer gelişmekte olan ülkelere açılma sürecinde desteklemektir. Bu, sermaye, teknoloji ve yönetim uzmanlık birikimi akışını arttırarak ve daha fazla istihdam yaratılmasını sağlayarak özel sektör gelişimini teşvik etmektedir. Gelişmekte olan ülkelere özel sektör aktörleri arasında ortaklığın teşvik edilmesi IFC yaklaşımının kilit unsurlarından birisini oluşturmaktadır. 2012-15 mali yıl döneminde IFC altı Türk şirketinin diğer gelişmekte olan ülkelere açılmalarını desteklemek için 250 milyon ABD\$ tutarında yatırım yapmıştır.

³ AB tarafından ülkelerin alt bölümlerinin istatistiksel amaçlar için referanslandırılması amacıyla kullanılan bir jeokod olan NUTS, “İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması” anlamına gelmektedir.

Şekil 6. İş Ortamının Önündeki En Önemli 10 Kısıt

Kaynak: BEEPS 2014.

İşgücü Piyasaları

Türkiye için önemli orta vadeli zorluklardan birisi gençlerin ve kadınların işgücüne katılımını arttırmaktır. Son yıllarda istihdam yaratma konusunda elde edilen kayda değer başarıya rağmen, Türkiye'nin çalışma çağındaki nüfusunun neredeyse yarısı işgücüne katılamıyor; bunun en önemli sebeplerinden birisi OECD ortalaması olan yüzde 65'in yarısından bile az olan yaklaşık yüzde 30 düzeyindeki kadınların işgücüne katılım oranıdır. Çoğunlukla kadınlar olmak üzere gençlerin yaklaşık yüzde 35'i ne işgücüne katılıyor ne de okula devam ediyor – bu OECD ülkeleri arasındaki en yüksek aktif olmayan gençlik oranıdır. Çalışan gençlerin ise neredeyse yarısı (yüzde 48) kayıt dışı sektörde çalışmaktadır –genel nüfus içinde kayıt dışı istihdam oranı yüzde 35'tir.

İşgücü piyasasının katılığı ve yüksek işgücü maliyeti Türkiye'de istihdam yaratmanın önündeki önemli kısıtlardır. Asgari ücretler yüksektir (asgari ücretin ortalama ücrete oranı yüzde 71 ile OECD ülkeleri arasındaki en yüksek orandır) ve Türkiye oldukça cömert bir kıdem tazminatı sistemine sahiptir. Hükümet kısa süre önce açıklanan Onuncu Kalkınma Planında istihdam yaratmaya öncelik vermiş ve kısa süre önce de Ulusal İstihdam Stratejisini onaylamıştır. Hükümet kıdem tazminatı, işsizlik yardımları ve geçici iş sözleşmeleri alanlarındaki reformlar yoluyla güvenceli esnekliğe doğru bir geçiş sağlamayı planlamaktadır. Ayrıca, Türkiye İş

Kurumu (İŞKUR) beceri düzeyi düşük çalışanların istihdam edilebilirliklerini arttırmak için aktivasyon programlarını geliştirmeyi planlamaktadır.

Tablo 1. Türkiye için Kilit İşgücü Piyasası Göstergeleri, çeşitli yıllar

	2006	2012	2014*	2018**
<i>İşgücüne Katılım Oranı (yüzde)</i>	46.3	50.0	51.0	53.8
<i>Kadınların İşgücüne Katılım Oranı (yüzde)</i>	23.6	29.5	30.1	34.9
<i>İstihdam (milyon)</i>	20.4	24.8	26.1	29.9
<i>İşsizlik Oranı (yüzde)</i>	10.2	9.2	10.7	7.2
<i>Genç İşsizlik Oranı (yüzde)</i>	19.1	17.5	19.4	13.0
<i>Kayıt Dışı İstihdam (yüzde)</i>	47.0	39.0	35.1	30.0
<i>İŞKUR'a Kayıtlı İşsizlerin Yerleştirilme Oranı (yüzde)***</i>	12.3	23.5	25.5	50.0

Kaynak: 2006 ve 2012 rakamları Onuncu Kalkınma Planında belirtilen TÜİK rakamları.

* Kadınların işgücüne katılma oranı ve kayıt dışı istihdam oranı: Kasım 2014'e (son mevcut veri noktası) kadarki ayların ortalamasıdır. İŞKUR verileri yıllıktır. Diğer satırlar Kasım 2014 itibarıyla mevsimsel olarak düzeltilmiş değerleri göstermektedir.

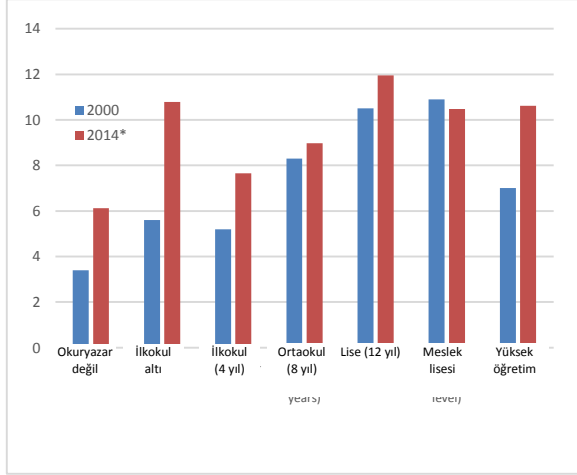
**Plan hedefi

Türkiye'nin işgücü piyasası, daha genç olan gruplarda görülen iyileşmeye rağmen düşük eğitim düzeyi ile karakterizedir. Çalışma çağındaki nüfusun yarıdan fazlasının resmi eğitim süresi sekiz yıldan azdır. Daha genç çalışanlar daha yüksek eğitim ve beceri düzeyine sahiptir ancak yine de OECD ülkelerindeki yaşlılarının gerisindedirler. Hükümetin eğitim düzeyini yükseltme hedeflerine rağmen, özellikle ekonomideki devam etmekte olan yapısal değişiklikler göz önüne alındığında, çalışma çağındaki nüfusun ortalama eğitim düzeyi bir zorluk olmaya devam edecektir.

Örgün eğitim yoluyla edinilen beceriler ile işletmelerin ihtiyaç duyduğu beceriler arasındaki bu uyumsuzluk üretime yönelik istihdam yaratmanın önündeki bir başka engeldir. Yüksek öğretim mezunları arasındaki işsizlik oranı 2000 ile 2014 yılları arasında önemli ölçüde artmıştır ve meslek lisesi mezunları arasındaki işsizlik oranına ulaşmıştır. Bu durum, yüksek öğretimde edinilen beceriler ile işgücü piyasasında ihtiyaç duyulan beceriler arasındaki uyumsuzluğu yansıtmaktadır. Ayrıca, işletme sahipleri ile üst düzey yöneticiler boş pozisyonları dolduramamanın önemli sebeplerinden birisi

olarak ihtiyaç duyulan mesleki ve sosyo-duygusal becerilere sahip çalışanların eksikliğini bildirmiştir.

Şekil 7. Eğitim seviyesine göre işsizlik oranı, 2000 ve 2014

Kaynak: TÜİK.

* Kasım 2014'e (son mevcut veri noktası) kadarki ayların ortalamasıdır.

Kilit Dünya Bankası Grubu Katkıları: Devam etmekte olan Paylaşılan Refah DPL dizisi, Türkiye'nin işgücü piyasası politika ve programlarındaki reform sürecini desteklemektedir. Diğer çalışmalar arasında; ekonomik döngünün tamamında işgücü piyasalarının yönetilmesi, işgücü piyasasının esnekliğinin iyileştirilmesi ve işçilerin korunması, aktivasyon, kamu istihdam hizmetlerinin ve aktif işgücü piyasası programlarının (ALMP) güçlendirilmesi ve Türkiye'de iyi işlerin tanımlanması ve yaratılması ile ilgili teknik danışmanlık çalışmaları yer almaktadır. Kadınlara ve gençlere yönelik istihdam fırsatlarının artırılması mevcut programın önemli bir odağını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Banka Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile birlikte Türkiye'de kadınların ekonomik fırsatlara erişimlerinin artırılmasını desteklemek için İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (SIDA) finansmanlı bir proje uygulamaktadır.

IFC kısa süre önce Türkiye'de "Kadınlar için Bankacılık" programını başlatmıştır. Kadınlara ait işletmeler kayıtlı mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerin yüzde 40'ını oluştururken, bunların sadece yüzde 15'i kayıtlı finansmana

erişebilmektedir. IFC ve müşterileri bu durumu değiştirmeye çalışmaktadır. 2011 yılında IFC Hollanda Kalkınma Bankası (FMO) ile işbirliği yaparak kadınlara ait KOBİ'lere sağlanan finansmanın artırılabilmesi amacıyla Akbank'a 40 milyon ABD\$ tutarında finansman sağlamıştır. Kredi tutarının yarıdan fazlası kadın girişimcilere kullanılmış durumdadır. Aynı program kapsamında IFC 2012 ve 2013 yıllarında yine kadınlara ait KOBİ'lere kullanılmak üzere Fibabanka'ya 30 milyon ABD\$ ve Şekerbank'a 50 milyon ABD\$ tutarında kredi sağlamıştır.

Yoksulluk ve Sosyal Koruma

2001 krizi sonrasında hızlı ekonomik büyüme ile birlikte, Türkiye'nin sosyal sonuçlarında iyileşme kaydedilmiştir. 2002 yılında yüzde 44 olan yoksulluk oranı 2012 yılında yüzde 22'ye düşmüştür. Refahın diğer boyutlarında da önemli ölçüde iyileşmeler kaydedilmiştir (aşağıda açıklanmaktadır).

Ancak büyük eşitsizlikler halen mevcuttur ve sosyal hareketlilik halen düşük düzeydedir. Türkiye'nin İnsani Kalkınma Endeksi (HDI) 2005 yılında 0,671 iken 2013 yılında 0,759'a yükselmiştir ve bu değer Türkiye'yi yüksek insani kalkınma grubuna yerleştirmiştir. Bununla birlikte, Türkiye'nin eşitsizliğe göre düzeltilmiş İnsani Gelişim Endeksi (IHDI) —sağlık, eğitim ve gelir ölçülerindeki eşitsizliklere göre düzeltilmiş endeks— nominal HDI değerinden %16 daha düşüktür. Bu eşitsizliğin büyük bir bölümü bireylerin kendi kontrollerinin dışındaki faktörler ile açıklanmaktadır; örneğin varlık eşitsizliğinin üçte biri doğum yeri ve anne-babanın eğitim durumu gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır.

Hükümet, refah yardımı alanların yoksulluktan kurtarılmasına yönelik olarak tasarlanan entegre bir sosyal yardım sistemi geliştirmiştir. Son yıllarda sosyal yardım harcamaları hızlı bir şekilde yükselmiştir (2003 yılında GSYH'nın yüzde 0,4'ü iken 2013 itibarıyla GSYH'nın yüzde 1,26'sı), ancak yardımların miktarı daha da artırılabilir; faydalanıcıların hanehalkı tüketimlerinin sadece yaklaşık yüzde 10'u sosyal yardım transferlerinden karşılanmaktadır. Sosyal yardım programları arasındaki koordinasyon geçmişte sınırlı ölçüde olmuştur. 2011 yılında,

merkezi yönetim tarafından sağlanacak tüm sosyal yardımların sorumluluğu yeni kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde birleştirilmiştir. Hükümet, yardımların daha etkili bir şekilde hedeflenebilmesi amacıyla tek bir gelir testi uygulamasını içeren yeni bir Entegre Sosyal Yardım Bilgi Sistemi uygulamaktadır. Sosyal yardım sistemi ile İŞKUR tarafından uygulanmakta olan aktif işgücü piyasası politikaları arasındaki bağlantılar güçlendirilmektedir.

Türkiye'nin 2008 yılında uygulamaya koyduğu sosyal güvenlik reformu kamu emeklilik sistemlerinin kapsamını iyileştirmiştir ve önemli tasarruflar sağlaması beklenmektedir, ancak yine de bunlar emeklilik sisteminin uzun vadede dengesini sağlamak için yetersizdir. Türkiye'de GSYH'nın yaklaşık yüzde 7'sine karşılık gelen emeklilik harcamaları, genç nüfusu yansıtan şekilde yüksek gelirli OECD ülkelerine göre hâlâ daha düşük düzeydedir. Bununla birlikte, emeklilik harcamalarının yarıdan fazlası bütçe transferleri yoluyla finanse edilmektedir. Kamudan emekliliğe hak kazanma koşullarının cömert olması (erken emeklilik, düşük asgari hizmet yılı) nedeniyle sistemin bağımlılık oranının yüksek olması (faydalanıcı başına iki kişiden daha az kişi katkıda bulunuyor) bu açıklara yol açmaktadır. 2008 yılında emeklilik yaşında, hak kazanma kriterlerinde ve tahakkuk oranlarında yapılan düzenlemeler birkaç onyıllık kapsayan bir süre içerisinde kademeli olarak uygulamaya konulacaktır ve bu artan kapsamın ve yaşlanan nüfusun 2050 yılına kadar GSYH'nın yüzde 3'ü düzeyinde kalması beklenen emeklilik sistemi açıkları üzerindeki etkilerini karşılamak için çok yavaştır.

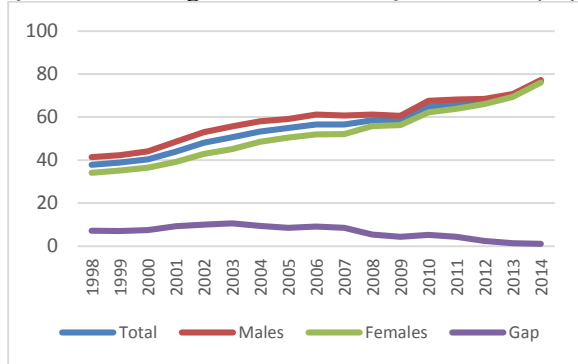
Kilit Dünya Bankası Grubu katkıları: Dünya Bankası politika esaslı krediler dizisi Türkiye'nin sosyal güvenlik reformlarının uygulanmasını desteklemiştir. Türkiye'nin sosyal yardım sistemine ilişkin bir çalışma yapılmaktadır. İŞKUR'un istihdam destek ve aktivasyon hizmetlerinin hedeflemesini ve etkililiğini iyileştirmesine yardımcı olmak için teknik yardım çalışmaları devam etmektedir ve Dünya Bankası yoksulluk ölçüm metodolojisinin iyileştirilmesi amacıyla Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ile birlikte bir çalışma yapmaktadır.

Eğitim

Türkiye okullara erişimin artırılmasında önemli ilerleme kaydetmiştir. Türkiye ilköğretimde neredeyse evrensel okullaşma oranına ulaşmıştır ve ortaöğretimdeki okullaşma oranı 2013-14 eğitim öğretim yılı itibarıyla yüzde 76,7'dir. Hükümet 12. sınıfa kadar zorunlu eğitim öngören yeni "4+4+4" eğitim kanunu uyarınca ortaöğretimde okullaşmayı arttırmak için aktif olarak çaba sarf etmektedir. Erişimdeki cinsiyet uçurumu ilköğretimde kapatılmıştır ve orta öğretimde önemli ölçüde daraltılmıştır. Yöreye göre belirli düzeyde farklılıklar sürmektedir. İlköğretim öncesi eğitimde (3-5 yaş) ve yüksek öğretimde okullaşma oranları hızla artmaktadır, ancak yine de bu oranlar OECD ortalamalarının oldukça altındadır.

Artan okullaşma oranlarına paralel olarak, Türkiye'nin ortalama PISA performans puanları önemli ölçüde iyileşmiştir ve öğrenci performansındaki eşitsizlikler azalmıştır. Ülkenin Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı'nın (PISA) üç disiplinindeki (okuma, matematik ve fen bilimleri) ortalama puanı 2003 ile 2012 yılları arasında keskin bir şekilde yaklaşık 31 puan artmıştır ve bu ilerleme yaklaşık yarım okul yılından fazla bir eğitim süresine denktir. Bu ortalama iyileşme, eğitim başarısındaki eşitsizliklerin azaltılması ile paralel bir şekilde ilerlemiştir. Örneğin, nüfusun en yoksul beşte birlik diliminden gelen çocukların performansı 2003 ve 2012 yılları arasında 56 puan yükselirken, en nüfusun en zengin beşte birlik diliminden gelen çocukların performansındaki artış 25 puan ile sınırlı kalmıştır.

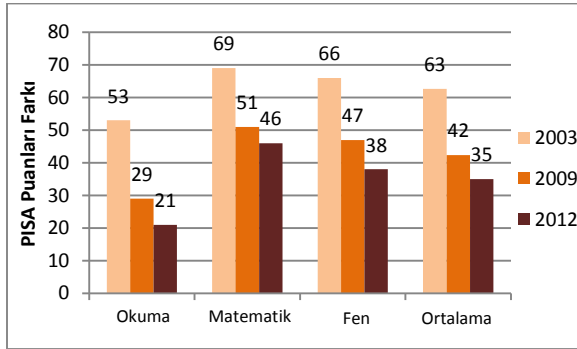
Şekil 8. Ortaöğretimde Okullaşma Oranı (%)

Kaynak: TÜİK.

Geleceğe baktığımızda, Türkiye'nin kaliteyi daha da yükseltmesi ve herkes için iyi bir eğitime erişimi yaygınlaştırması için mevcut başarımlarını daha da ileri düzeye taşıması gerekmektedir. Türkiye'nin 15 yaş grubu öğrenciler arasındaki ortalama performansı hâlâ OECD ortalamasının 35 puan (neredeyse bir tam okul yılı) gerisindedir. Türkiye'deki 15 yaş grubu öğrencilerin yaklaşık yüzde 22'si okuduklarını analiz edebilmeleri ve anlayabilmeleri için yeterli düzeyde iyi okuyamamaktadır, dolayısıyla OECD tarafından "fonksiyonel olarak okuma-yazma bilmiyor" olarak nitelenmektedir; bununla birlikte, bu oran eşdeğer oranın yüzde 36 olduğu 2003 yılından bu yana hızlı bir şekilde düşmektedir. Ayrıca, en zengin ve en yoksul beşte birlik gelir gruplarından gelen çocukların arasındaki başarı farkının azaltılmasında belirli bir ilerleme kaydedilmesine rağmen, 2012 yılı itibarıyla bu fark hala yaklaşık 93 puandır (bir başka deyişle iki eğitim yılından fazla).

Şekil 9. Disiplinler Bazında Türkiye ile OECD'nin PISA Puanları arasındaki Farklar

Kaynak: Dünya Bankası, PISA verilerine dayalı olarak.

Kilit Dünya Bankası Grubu katkıları: Türkiye Hükümeti ile istişare halinde eğitimin kalitesi ile ilgili analitik raporlar hazırlanmıştır. Politika diyalogu okul seçimi, finansmanı ve özerkliği üzerinde ve son olarak da yüksek öğretimin finansmanı ve kalite kontrol üzerinde odaklanmıştır.

IFC'nin Avrupa, Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesine yönelik yüksek öğretim sektörü stratejisi, eğitimin işe hazırlık ile ilişkilendirilmesine güçlü bir vurgu yapmaktadır. IFC'nin İstihdam için Eğitim (E4E) girişimi

bölgedeki en önemli önceliklerden birisi olarak işe yönelik eğitimi desteklemeyi amaçlamaktadır. IFC Türkiye'de üç eğitim projesine yatırım yapmıştır: İstanbul'da yapılacak modern bir kampüs yatırımını desteklemeye yönelik Özyeğin Üniversitesi'ne 67,5 milyon ABD\$; Afyon şehrindeki en büyük özel öğrenci yurdu işletmecisi olan Astra'nın büyümesini desteklemeye yönelik 10,3 milyon ABD tutarında bir sermaye yatırımı ve Türkiye'de kurulu bir mesleki eğitim kurumu olan Plato'ya şirketin Türkiye, Orta Asya ve MENA bölgesinde genişlemesini desteklemek için 6 milyon ABD\$.

Sağlık

Türkiye'nin Sağlıkta Dönüşüm Programı, kötü bir sağlık performansının nasıl hızlı bir şekilde tersine döndürülebileceği bakımından başka ülkeler için bir ilham kaynağı ve örnek oluşturmaktadır. 2003 yılında, Hükümet sağlık hizmetlerinin finansmanında, sunulmasında, organizasyonunda ve yönetiminde reform yapmak amacıyla Sağlıkta Dönüşüm Programını (HTP) başlattı. HTP sonucunda Türkiye anne ölüm oranını önemli düzeyde düşürmüştür ve 2005 yılında 100.000 canlı doğumda 28,5 olan bu oran 2013 yılında 15,9'a⁴ düşmüştür. Ayrıca, bebek ölüm oranında da keskin bir düşüş olmuştur; 2005 yılında 1.000 canlı doğumda 20,3 olan bu oran 2012 yılında 12'ye düşmüştür⁵. Türkiye her iki konuda da Binyıl Kalkınma Hedefine (MDG) ulaşmıştır.

Türkiye neredeyse evrensel bir sağlık sigortası kapsamı sağlayarak finansal korumayı arttırmış ve ülke çapında sağlık hizmetlerine erişimde eşitliği arttırmıştır. 2011 itibarıyla, nüfusun yüzde 90'ı şu anda herhangi bir sağlık sigortası türü kapsamındadır ve hanehalklarının sağlık giderlerini karşılama kapasitesi de önemli ölçüde artmıştır. Türkiye, sigorta kapsamındaki nüfusu arttırarak (yoksullara yönelik hedeflenen Yeşil Kart Programının uygulanması ve programın 2012 yılında sosyal güvenlik sistemi ile entegrasyonu ile) ve 2004 yılında birinci basamak

⁴ Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, "Sağlık İstatistikleri Yıllığı" (Ankara: Sağlık Bakanlığı, 2013). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 2013 yılı için anne ölüm oranını yüzde 20 olarak sunmaktadır.

⁵ DSÖ, "Dünya Sağlık İstatistikleri", (Cenevre: Dünya Sağlık Örgütü, 2014).

sağlık hizmetlerine erişimi arttırmak için uygulamaya konulan ve şu anda tüm ülkeyi kapsayan aile hekimliği sistemini getirerek sağlık hizmetlerine erişimi ve bu hizmetlerden faydalanma oranını arttırmıştır. Hizmet sunumundaki iyileştirmeler sonucunda, 2003 yılında yüzde 39,5 olan tüketici memnuniyeti 2013 yılında yüzde 74,8'e yükselmiştir.

Sağlık Hizmetleri

Kaynak: Dünya Bankası

Geleceğe bakıldığında, sağlık hizmetlerine olan talep arttığından, nüfus yaşlandığından ve yeni teknolojiler uygulamaya konulduğundan dolayı maliyetleri kontrol altında tutmak kilit bir zorluk olacaktır. Toplam sağlık harcamalarının GSYH içindeki payı 2003 yılından (yüzde 5) bu yana sürekli artmaktadır. 2011 yılı itibarıyla bu oran yüzde 6,7'dir ve benzer gelirli ülkeler ile eşit düzeydedir. Erişimin genişletilmesi ile birlikte, Hükümet bir yandan nüfusun tamamına yönelik yüksek kaliteli hizmetler sunarken aynı zamanda verimlilik artışları ve maliyet kontrolü sağlamak üzerinde odaklanmaktadır. Yetkililer, bir yandan devam etmekte olan kentsel dönüşüm çalışmalarını kapsamında mevcut hastane binaları yeniden inşa edilirken aynı zamanda yeni hastane kampüslerinin yönetiminde etkinliği ve bunlara yönelik özel finansmanı arttırmayı amaçlayan iddialı bir sağlık KÖO (Kamu-Özel Sektör Ortaklığı) programı başlatmıştır.

Kilit Dünya Bankası Grubu katkıları: Türkiye'nin Sağlıkta Dönüşüm Programı iki Uyarlanabilir Program Kredisi (APL) ile desteklenmiştir. Yapılan çalışmalar arasında, sağlık sistemi performansı ile ilgili olarak Türkiye'nin küresel olarak karşılaştırıldığı ve sisteme uluslararası politika deneyimlerinin aktarıldığı bir OECD-Dünya Bankası ortak raporu yer almaktadır. Ayrıca bir sağlık sektörü

değerlendirmesi de gerçekleştirilmiştir. Yapılan en son çalışmalar aile hekimliği uygulaması, hastane özerkliği, sağlık finansmanı ve dönüşüm programının politik ekonomisi üzerinde odaklanmıştır. Dünya Bankası aynı zamanda çıkarılan derslerin başka ülkeler ile paylaşılabilmesi için Sağlıkta Dönüşüm Programının 10. yılı ile ilgili uluslararası bir konferansı da desteklemiştir. Türkiye'nin halk sağlığı ve birinci basamak sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi, hastane yönetiminde verimliliğin artırılması ve Sağlık Bakanlığı'nın kanıta dayalı politika oluşturma kapasitesinin geliştirilmesi üzerinde odaklanan çalışmalarını desteklemeye yönelik yeni bir yatırım finansmanı operasyonunun geliştirilmesine ilişkin görüşmeler devam etmektedir.

IFC ve Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı (MIGA) sağlık sektöründeki birkaç Kamu-Özel Sektör Ortaklık (KÖO) girişimine çıpa yatırımcılar olarak katılmaktadır. IFC stratejisini özellikle büyük kentsel alanlar dışındaki yetersiz hizmet alan yerlerde olmak üzere kaliteli özel sağlık hizmetlerine erişimi artırma üzerinde odaklandırıyor. IFC bölgede büyüme potansiyeli arayan sağlık şirketlerini ve yoksul ve orta gelirli gruplara erişme potansiyeli bulunan uzmanlaşmış tanı ve sağlık hizmetleri sunucularını destekliyor. 2012 yılında IFC önde gelen onkoloji hizmet sağlayıcılarından birisi olan MNT şirketine 15 milyon ABD\$ tutarında kredi sağlamış ve 15 milyon ABD\$ tutarında öz sermaye yatırımı yapmıştır. IFC ayrıca Sağlık Bakanlığı'nın KÖO programını desteklemektedir ve toplam finansman tutarı 538 milyon ABD\$'ni bulan üç sağlık KÖO projesine katılmıştır.. MIGA KÖO programı kapsamında yer alan özel sektör sponsorlara sigorta sağlamaktadır. MIGA ayrıca bu program kapsamındaki ilk sigorta işlemini başarılı bir şekilde kapatmıştır ve şu anda özel sektör yatırımcılarını desteklemek için iki ilave projeyi değerlendirme aşamasındadır. .

Enerji ve İklim Değişikliği

Türkiye'nin enerji sektörü reformları önemli ölçüde özel sektör yatırımının çekilmesini ve kapasitenin ekonominin ihtiyaçlarını karşılayabilmesini sağlamıştır. Maliyet esası fiyatlandırma, geliştirilen sektör düzenlemesi ve

başarılı özelleştirmeler Türkiye'nin 2002 ile 2012 yılları arasında elektrik iletimini ve puant kapasitesini neredeyse yüzde 80 arttırmasına olanak tanımıştır.

Ayrıca yenilenebilir enerji kaynaklarına önemli bir geçiş olmuş ve yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesislerinde üretilen elektrik neredeyse iki kat artarak 2002 yılında 34.000 GWh iken 2012 yılında 65.000 GWh'a ulaşmıştır. Türkiye yenilenebilir kaynaklardan üretilen elektriğin toplam kurulu kapasite içindeki payını 2023 yılına kadar en az yüzde 30'a çıkarmayı amaçlamaktadır. Hükümet bunun için teknik ve ekonomik açıdan sürdürülebilir hidro potansiyelinden yararlanmayı ve 20.000 MW'lık kurulu rüzgar enerjisi kapasitesi oluşturmayı amaçlamaktadır. Fiyatların garanti altına alındığı ve teşviklerin sağlandığı yeni bir Yenilenebilir Enerji Kanunu 2010 sonunda Meclis tarafından kabul edilmiştir. Yerli yatırımcılara verilen birçok lisans ile birlikte, Türkiye'nin stratejik yatırımları ve dünya çapında teknolojileri ülkenin yenilenebilir enerji sektörüne çekme potansiyelinden nasıl yararlanılabileceği üzerinde çalışılması gereken bir konu olarak durmaktadır.

Enerji verimliliği Türkiye'nin enerji güvenliği bakımından kritik bir öneme sahiptir ve Türkiye'nin Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi'nin kilit bir bileşenini oluşturmaktadır. Enerji verimliliğini arttırmaya yönelik olarak, kapsamlı bir dizi enerji verimliliği düzenlemesi de dahil olmak üzere, yasal, düzenleyici/fiyatlandırma ve kurumsal yapı oluşturulmuştur. 2012 yılında, Hükümet enerji yoğunluğunun 2023 yılına kadar yüzde 20 düşürülmesini hedefleyen Enerji Verimliliği Stratejisini kabul etmiştir. Hükümet ve Uluslararası Finans Kurumu (IFC) ile işbirliği içerisinde bu hedeflere ulaşılabilmesi amacıyla enerji verimliliği kredi hatları devreye sokulmuştur.

İklim değişikliği Türkiye için bir tehdittir ve Hükümet buna karşı önlemlerini hem uluslararası hem de ulusal ölçekte arttırmaktadır. Türkiye 2009 yılında Kyoto Protokolü'ne taraf olmuştur. Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi 2010 yılında onaylanmıştır ve Temmuz 2011'de Ulusal İklim Değişikliği Eylem

Planı yayınlanmıştır. Strateji ve Eylem Planı ile, daha fazla azaltma ve uyum çabasına yönelik kademeli bir yaklaşım öngörülmektedir.

Yenilenebilir Enerji

Kaynak: Dünya Bankası

Kilit Dünya Bankası Grubu katkıları: Enerji sektörü, Dünya Bankası Grubu'nun Türkiye'deki kilit bir odak çalışma alanıdır. Dünya Bankası kaynakları, elektrik ve gaz arz güvenliğinin arttırılmasını, elektrik sektörünün finansal sürdürülebilirliğini, enerji verimliliğini ve özel sektör yatırımlarının arttırılmasını desteklemektedir. Türkiye Temiz Teknoloji Fonundan yararlanan ilk ülke olmuştur. Çevresel Sürdürülebilirlik ve Enerji Sektörü Kalkınma Politikası Kredisi (ESES DPL) dizisi⁶, enerji sektörünün desteklenmesinde merkezi bir rol oynamıştır ve özel sektörün temiz teknoloji yatırımlarının geliştirilmesi ve iklim değişikliği ile ilgili hususların kilit sektör politikalarına ve programlarına entegre edilmesi üzerinde odaklanmaktadır.

Dünya Bankası Grubu yoluyla, Türkiye elektrik ve sanayi sektörlerinde bir sera gazı izleme, raporlama ve doğrulama (MRV) sisteminin uygulanmasına yardımcı olacak ve gelecekte iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılmasına yönelik piyasa tabanlı bir aracın olası kullanımına hazırlanmayı sağlayacak Piyasa Hazırlık Ortaklığına katılmaktadır. Elektrik ve gaz piyasası reformlarının derinleştirilmesi, enerji verimliliğinin desteklenmesi ve yenilenebilir enerji

⁶ ESES DPL dizisi, Program Odaklı Elektrik Sektörü Kalkınma Politikası Kredisinden (2009), ESES DPL2'den (2010) ve ESES DPL3'ten (2012) oluşmaktadır.

entegrasyonunun sağlanmasına yönelik olarak IPA tarafından finanse edilen bir teknik yardım çalışması devam etmektedir.

IFC için, iklimle ilgili işler hem küresel bağlamda hem de Türkiye’de stratejik bir önceliğe sahiptir. Özel sektör yatırımları Türkiye’nin elektrik sektörü için hayati öneme sahiptir. IFC özel sektör üretim kapasitesinin geliştirilmesine, enerji arz güvenliğinin artırılmasına ve ülkenin artan enerji ihtiyacına cevap verebilmek için zengin yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanılmasına yardımcı olmaktadır. 2008 yılından bu yana, IFC sektöre 2,3 milyar ABD\$ tutarında yatırım yapmıştır ve bu miktarın 1,7 milyar ABD\$’dan fazlası harekete geçirdiği kaynaklardan oluşmaktadır. Elektrik sektöründe yaptığı yatırımlar ile, IFC 7,9 milyon müşteriye ulaşmıştır. 2013 yılında yeni yapılan 805 MW’lık doğal gaz yakıtlı kombine çevrim elektrik santralının finansmanı için 125 milyon ABD\$ tutarında kredi sağlamıştır. 2014 yılında IFC önümüzdeki 2-3 yıl içerisinde gerçekleşmesi beklenen boru hattı projeleri için sermaye sağlamak amacıyla özel bir elektrik ve su şirketinin ikincil hisselerine 165 milyon ABD\$’lık yatırım yapmış ve sermaye artırımlarına katılmıştır. Yenilenebilir enerji kaynakları üzerinde odaklanan finansman ülke çapında beş projeyi desteklemiştir ve bunlar arasında gaz yakıtlı santraller, HES’ler ve rüzgar santralleri bulunmaktadır. IFC sermayeyi harekete geçirerek Türkiye’nin üretim kapasitesini arttırmasını ve çevre dostu projeler geliştirmesini sağlamaktadır. IFC aynı zamanda finansal sektördeki faaliyetleri yoluyla iklim değişikliği projelerini de desteklemektedir. IFC 2014 yılında Türkiye’deki sürdürülebilir enerji finansmanı alanında öncü bir şirkete 96 milyon ABD\$ tutarında kredi sağlamıştır.

Çevresel Yönetim ve Belediye Hizmetleri

Türkiye, AB standartları ile uyumlaştırma çabaları kapsamında, sürdürülebilir çevre yönetimini desteklemeye yönelik kamu politikaları ve destekleri geliştirmektedir. AB Müktesebatının Çevre ile ilgili 27. faslı üzerindeki müzakereler 2009’da açılmıştır. Türkiye çevresel etki değerlendirmeleri ve atık yönetimi

bakımlarından AB çevre mevzuatı ile genel anlamda uyumludur. Hava kalitesi ve endüstriyel kaynaklı kirliliğin kontrolü konularında da ilerleme kaydedilmiştir. Türkiye’nin AB müktesebatı ile uyumlaşma gündeminin temel odak alanlarından birisi AB Su Çerçeve Direktifidir. Türkiye Hükümeti nehir havzası koruma planlarının ve nehir havzası yönetim planlarının hazırlanmasına yönelik havza düzeyinde bir yaklaşım benimsemiştir. Türkiye’nin mevzuat uyumlaştırma çalışmalarında mükemmel bir ilerleme kaydedilmiş olmakla birlikte, uygulama zaman ve önemli miktarda finansman gerektirecektir.

Türkiye’de Kaliteli kentsel çevre hizmetlerine ve çekirdek belediye hizmetlerine yönelik talebin artmaya devam etmesi beklenmektedir. Türkiye hızlı bir kentleşme yaşamaktadır; Türkiye nüfusunun yaklaşık yüzde 72’si kentsel alanlarda yaşamaktadır ve bu oranın 2030 yılına kadar yüzde 80’i geçmesi beklenmektedir. AB Çevre Müktesebatını uygulamaya yönelik yatırımların, önümüzdeki yirmi yıl içerisinde kamu maliyesi üzerinde giderek artan bir yük oluşturması beklenmektedir. Ayrıca, vatandaşların kaliteli kentsel mekanlara, daha iyi toplu ulaşım olanaklarına ve çevresel açıdan daha sürdürülebilir kentsel planlamaya olan talebi artmaktadır.

Kilit Dünya Bankası Grubu katkıları: Kalkınma politikası kredileri AB çevre müktesebatı doğrultusunda çevresel yönetimi güçlendirmeye yönelik önlemlerin uygulanmasını da desteklemiştir. Teknik yardım projeleri Hükümet’in bir Ulusal Su Havzası Yönetim Stratejisi hazırlama çalışmalarını desteklemiştir ve bir kümülatif çevresel etki değerlendirmesi de sunulmuştur.

İki yeni proje bu çalışmaları daha da genişletmektedir. Sürdürülebilir Şehirler programı mevcut *Belediye Hizmetleri Projesinin* ölçeğini yükseltmekte ve yüksek önceliğe sahip kentsel ulaşım ve enerji verimliliği alanları da dahil olmak üzere sürdürülebilir kalkınma planlarının ve yatırımlarının uygulanabilmesi için belediyelere finansman sağlanmasını amaçlamaktadır. *Entegre Havza Yönetim Projesi* çeşitli kamu kurumlarının ve farklı su kullanıcılarının koordinasyonu üzerinde odaklanarak iki pilot havzada nehir havzası yönetim planlarının ve pilot yatırımların

uygulanmasını destekleyecektir. Ayrıca, Banka Türkiye'nin tapu ve kadastro sisteminin geliştirilmesine yardımcı olmuş ve yeni arazi değerlendirme pilot uygulamalarının getirilmesini desteklemiştir.

Türkiye'nin hızlı şehirleşme performansını ışığında, IFC'nin Türkiye'ye yönelik stratejisi, temel altyapı projelerinin daha hızlı tamamlanabilmesi amacıyla belediyeler için finansmana erişimi arttırmayı amaçlamaktadır. IFC'nin Türkiye'de belediye sektörüne ilk girişi 2008 yılında İstanbul Metrosunun finansmanı için İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile olmuştur. Bu yatırım, Dünya Bankası Grubu'nun Türkiye'de Hazine garantisi olmadan yerel düzeyde sağladığı ilk finansman olmuş ve kentsel sektöre özel sektör katılımı için bir öncü proje olmuştur. 2012 yılında IFC İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne 59 milyon ABD\$ tutarında imtiyazlı kredi sağlamıştır. Kredinin amacı, kentsel hareketliliği, kamu emniyetini ve güvenliğini artırarak yerel ekonomik büyümeyi teşvik etmek için trafik yönetim sistemini ve yeni acil durum müdahale araçlarının teminini finanse etmektir. 2013 yılında, IFC İzmir'de iki belediye projesine finansman sağlamıştır: üç adet atıksu projesinin finansmanına yardımcı olmak amacıyla belediyeye bağlı su ve kanalizasyon idaresi olan İZSU'ya sağlanan 54 milyon Avro tutarındaki kredi ve atıksu arıtma yatırım programının finansmanı için İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne sağlanan 59 milyon ABD\$ tutarındaki kredi. Kısa süre önce, İzmir'de iki adet tramvay hattının desteklenmesi için 74,5 milyon Avro tutarında bir yatırım yapmıştır.

Afet Önleme ve Afet Yönetimi

1999 depreminden sonra, İstanbul afet riskinin azaltılmasındaki iyi uygulamalar bakımından uluslararası ölçekte kabul gören bir örnek olarak ortaya çıkmıştır. İstanbul kritik kamu binalarını depreme karşı güçlendiren ve aynı zamanda bina yönetmeliklerinin ve arazi kullanım düzenlemelerinin uygulanmasına yönelik önlemleri destekleyen *Deprem Riski Azaltma ve Acil Durum Hazırlık Projesini (İSMEP)* uygulamaktadır. Türkiye, Banka ile uzun bir süredir devam eden işbirliği çalışmaları kapsamında oluşturulan kurumsal yapıları sayesinde, 2011 yılında Van'da yaşanan (604 kişinin hayatını kaybetmesine, 4.152 kişinin yaralanmasına ve yaklaşık 600.000 kişinin evsiz kalmasına yol açan) depremde acil durum müdahalelerini kendi kaynaklarıyla gerçekleştirebilmiştir.

Ancak yine de Türkiye özellikle deprem olmak üzere doğal afetlere karşı kırılgan bir durumdadır. Önümüzdeki 30 yıl içerisinde İstanbul'da büyük bir depremin gerçekleşmesi olasılığı yüzde 50'nin üzerindedir; önümüzdeki on yıl içerisinde böyle bir afetin gerçekleşme olasılığı ise yüzde 30 civarındadır. Yapılan bir çalışmada, bunun 87.000 kişinin ölümüne, 135.000 kişinin yaralanmasına ve 350.000 kamu binasının ve özel binanın hasar görmesine yol açabileceği değerlendirilmiştir. Bu çalışma üzerine, bir afet sonrasında acil yardım fonksiyonu olabilecek 2.500 kamu binası, ilkokul ve hastane depreme karşı güçlendirme ve yeniden inşa için önceliklendirilmiştir.

Kilit Dünya Bankası Grubu katkıları: Dünya Bankası, kamu binalarının ve tarihi anıtların güçlendirilmesini veya yeniden inşasını içeren İSMEP projesini desteklemektedir. İstanbul'da genel afet riski yönetim kapasitesini iyileştirmek için sağlanan kurumsal destek, aşırı kar yağışları ve sel gibi birkaç acil durum örneğinde test edilmiş ve uygulanmıştır. 2011 yılından bu yana, Avrupa Yatırım Bankası ve Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası da proje için paralel finansman sağlamaktadır. Dünya Bankası ayrıca 2014 yılında teknik yardım ve kapasite oluşturma da dahil olmak üzere Afet ve Acil Durum Yönetimi Bakanlığı'nın (AFAD) yeni ulusal stratejisinin geliştirilmesini ve uygulanmasını desteklemek amacıyla, Küresel Afet Azaltma ve Yeniden

Yapılandırma Fonu'ndan (GFDRR) 1 milyon ABD\$ tutarında bir hibenin temin edilmesinde AFAD'a destek sağlamıştır.

DÜNYA BANKASI GRUBU'NUN TÜRKİYE İLE İŞBİRLİĞİ

Türkiye'nin Kalkınma Planları Türkiye ile Dünya Bankası Grubu arasındaki ortaklığın temelini oluşturmaktadır. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) ve yeni açıklanan Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) Ülke İşbirliği Stratejisi (CPS) dönemi ile çakışmaktadır. Her iki kalkınma planının ana eksenleri CPS ile uyumludur ve Ekim 2014 tarihli CPS İlerleme Raporu (PR) bu uyumda ilave bir ince ayarlama yapılmasını sağlayacaktır. 2012-15 MY CPS 2016 yılını da içerecek şekilde bir yıl uzatılmıştır; Haziran 2015'te genel seçimler yapılacağı için bu CPS'in siyasi döngü ile uyumlaştırılmasını sağlayacaktır. CPS üç temel stratejik amaca ve CPS eksenine sahiptir: (i) rekabetçiliğin ve istihdamın artırılması; (ii) eşitliğin ve kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi; (iii) sürdürülebilir kalkınmanın derinleştirilmesi.

2012-14 MY döneminde CPS kapsamında toplam 5,5 milyar ABD\$'nin üzerinde finansman sağlanmıştır. Ek olarak, 1,15 milyar ABD\$'nin üzerinde bir Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD) kredisi 2015 yılı için şimdiden onaylanmış durumdadır. IFC'nin Türkiye'de kendi hesabına yürüttüğü yatırım programının 2015 ve 2016 mali yıllarının her birinde 600-650 milyon ABD\$ aralığında olması beklenmektedir.

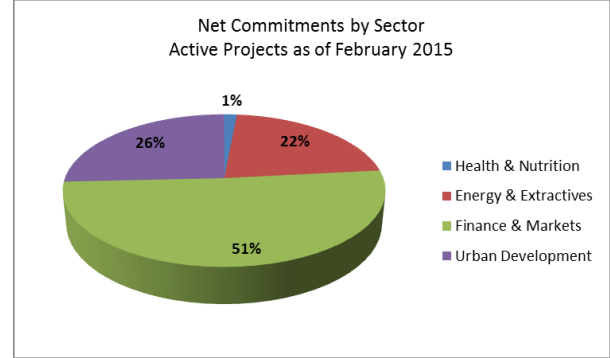
Türkiye'nin kalkınma öncelikleri, Dünya Bankası Grubu genelinde daha yakın bir işbirliğinin getireceği değerler ortaya çıkarılması için çok büyük fırsatlar sunmaktadır. IFC ve IBRD belediyelere finansman ve teknik yardım desteği sağlamaya yönelik ortak bir uygulama planı üzerinde anlaşmaya varmıştır. Enerji sektörü, IBRD'nin düzenleyici çerçeve ile ilgili çalışmalarının, yenilenebilir enerji ve enerji verimliliğinin artırılması için özel sektöre yönelik IFC desteğinin sağlanmasına yardımcı olduğu iyi bir örnek teşkil etmektedir. Aynı fırsat, sağlık sektörü ve daha genel anlamda KÖO sektörü için de

mevcuttur. Finansal sektörde, yurt içi finansman havuzunun genişletilmesi ve özellikle Türk ihracatçıları ve KOBİ'ler için daha uzun vadeli finansman ve altyapı finansmanı çekmek için, Banka'nın bileşik bilançosu ve ürün yelpazesi harekete geçirilecektir.

Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası

Türkiye'nin Dünya Bankası Grubu bünyesindeki IBRD finansmanlı aktif yatırım operasyonları portföyü, toplam net taahhüdü 4 milyar 810 milyon ABD\$'ni bulan 13 proje içermektedir⁷. Yatırım portföyü; enerji sektörünü (yüzde 51) finansal ve özel sektör geliştirmeyi (yüzde 22), kentsel gelişimi (yüzde 26) ve sağlık sektörünü (yüzde 1) desteklemektedir.

Şekil 10. Sektörlere göre net taahhütler

Kaynak: Dünya Bankası.

Türkiye Dünya Bankası Grubu'nun bilgi çalışmalarına büyük değer vermektedir. Giderek büyüyen bir ortak ilgi alanı, Türkiye'nin deneyimlerinin diğer gelişmekte olan ülkelerle paylaşılmasıdır. Aralık 2014'te Banka Türkiye'nin geçmiş 30 yılda çıkardığı dersleri inceleyen "Türkiye'nin Geçiş Süreçleri: Entegrasyon, Kapsama ve Kurumlar" başlıklı raporunu yayınlamıştır. Bilgi ürünlerine ilişkin çalışmalar, çok yıllık ve çok çıktılı faaliyetler içerecek daha program odaklı bir yaklaşıma doğru kaymıştır. Halihazırda düşük seviyelerde olan Geri Ödenebilir Danışmanlık Hizmetlerinin (RAS) de önümüzdeki yıllarda güçlü bir şekilde gelişmesi beklenmektedir.

Türkiye programı seçili bazı Vakıf Fonları ile de desteklenmektedir. Türkiye'nin Vakıf Fonu portföyü şu anda 26 adet (9'u alıcı ve 17'si Banka

⁷ Şubat 2014 itibarıyla.

tarafından yönetilen) Vakıf Fonu içermektedir. Bunların toplam tutarı 125,8 milyon ABD\$'dır ve bu finansmanın önemli bir kısmı (100 milyon ABD\$) Temiz Teknoloji Fonundan (CTF) oluşmaktadır.

Uluslararası Finans Kurumu

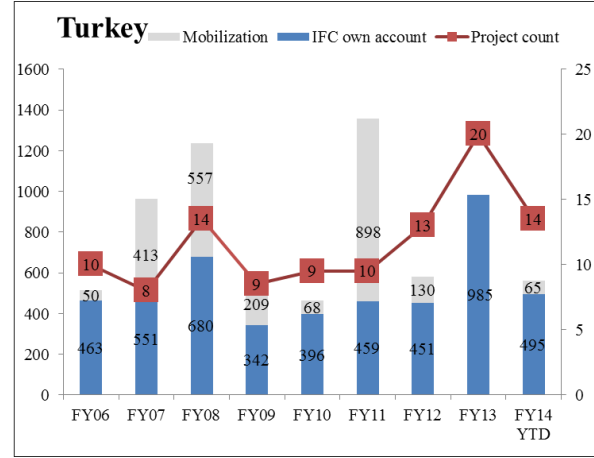
1956 yılından bu yana IFC'ye üye olan Türkiye IFC'nin ikinci en büyük müşterisidir. IFC'nin Türkiye'deki çalışmaları, Dünya Bankası/IFC Ülke İşbirliği Stratejisinin bir parçasını oluşturmaktadır. 2008 ile 2011 yılları arasında, IFC Türkiye'de 47 projeye 3,7 milyar ABD\$ tutarında yatırım yapmıştır ve bunun 2 milyar ABD\$'lık kısmı IFC'nin kendi hesabına yaptığı yatırımdan oluşmaktadır. Aynı dönemde IFC yaklaşık 1,7 milyar ABD\$ tutarında bir kaynağı harekete geçirmiştir. 2010 yılında IFC **İlk IFC Operasyon Merkezi** olarak İstanbul Ofisini açmıştır. Bugün IFC İstanbul Ofisi Washington DC dışındaki en büyük ofistir ve 200 kişilik personeli ile Avrupa, Orta Asya ve Kuzey Afrika bölgesinde 52 ülkeye hizmet vermektedir. 28 Şubat 2015 itibariyle, IFC'nin Türkiye'de taahhüt ettiği portföy 3,6 milyar ABD\$ tutarındadır; bunun 2,67 milyar ABD\$'lık bölümü IFC'nin kendi hesabına sağladığı uzun vadeli finansmandan, 0,94 milyar ABD\$'lık bölümü ise B kredilerinden oluşmaktadır. IFC'nin Türkiye'de yaptığı yatırımlar 2012-15 MY CPS dönemi için kararlaştırılan programı geçmiştir.

Yeni Ülke İşbirliği Stratejisi (2012-2015) kapsamında, IFC;

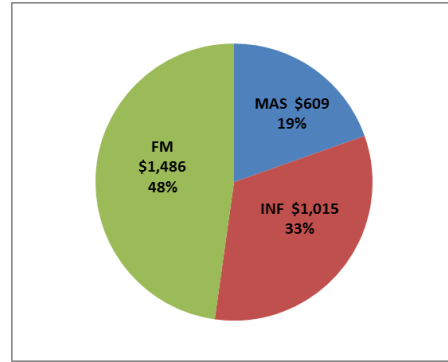
- Kadın girişimciler ile mikro, küçük ve orta ölçekli işletmeler gibi ekonominin yetersiz hizmet alan segmentlerini desteklemeyi amaçlamaktadır. IFC aynı zamanda enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji projeleri de dahil olmak üzere özel sektör yatırımları ile enerji sektörü reformunu, belediyeleri ve Türkiye'nin daha yoksul bölgelerini desteklemeyi planlamaktadır.
- Yenilikçi ürünlerin getirilmesini desteklemeye Türkiye'de şirket tahvilleri piyasasının daha da geliştirilmesine yönelik fırsatları araştırmaya devam edecektir.

- Bölgeye ve daha uzaktaki ülkelere yatırım yapan Türk şirketlerini desteklemeye devam edecektir.

Şekil 11. IFC'nin Türkiye'deki Yıllık Taahhütleri, milyon \$ (31 Aralık 2013 itibariyle)

Şekil 12. Sektörler Bazında IFC'nin Taahhüt Portföyü (3,1 milyar ABD\$) (31 Aralık 2013 itibariyle)

Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı (MIGA)

MIGA'nın Türkiye ekonomisine sağladığı destek son birkaç yıldır artmaktadır. Mevcut CPS programı kapsamında, MIGA Türkiye'ye yaklaşık 65 milyon ABD\$ tutarında finansman sağlamıştır ve kurumun açığındaki garanti portföyü bakiyesi 288 milyon ABD\$'na ulaşmıştır. MIGA Türkiye için kredi geliştirme ve siyasi risk sigortası (PRI) kapsamını artırma fırsatlarından yararlanma üzerinde odaklanan hedefli iş

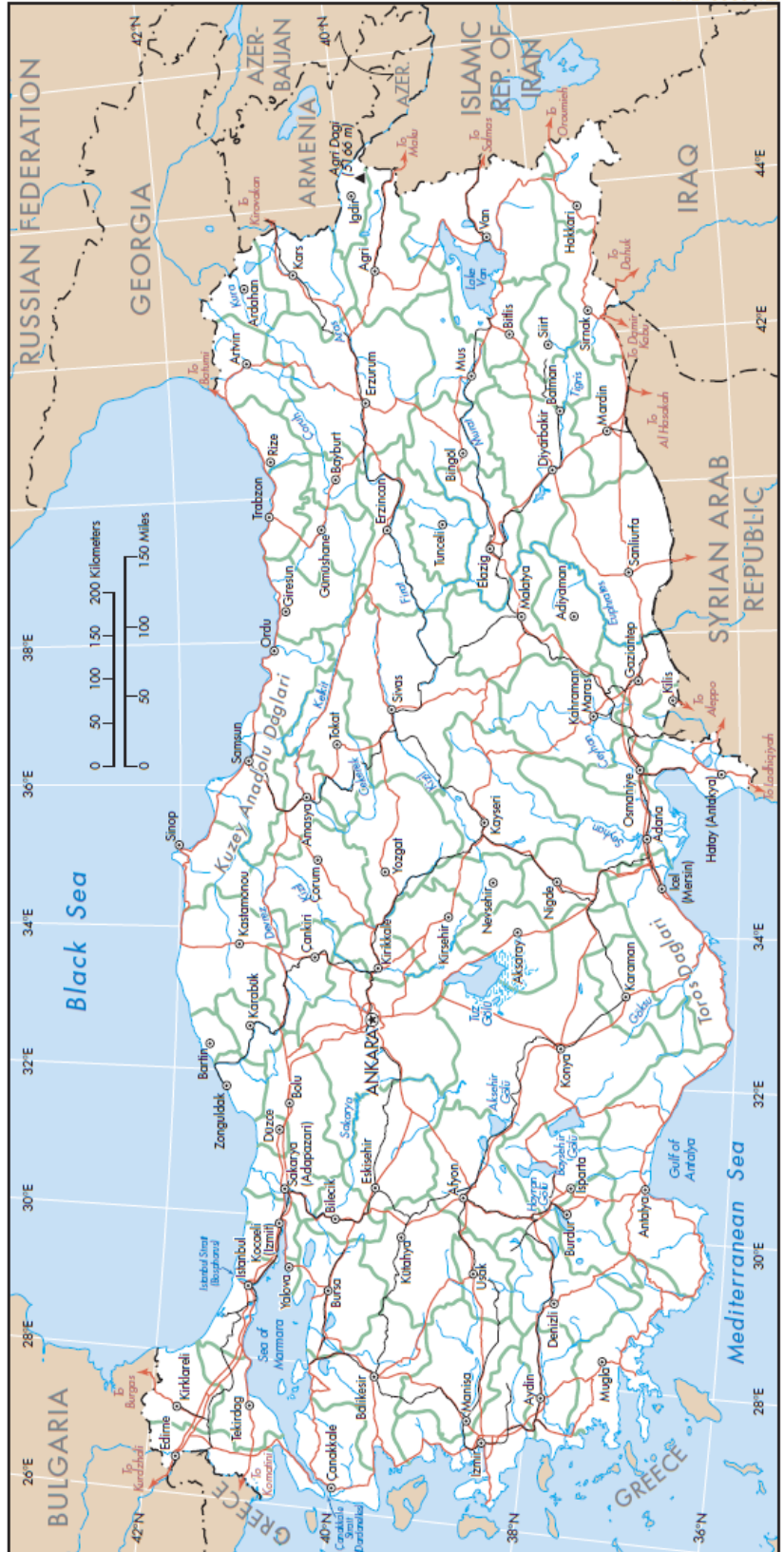

geliştirme çalışmaları yapmaktadır. MIGA için en fazla umut vaat eden fırsatlar finansal sektörde (KOBİ'lere ve ihracatçılara yönelik ikrazları

desteklemek için), kentsel ulaşım ve sağlık KÖO projelerinde yatmaktadır.

This map was produced by the Map Design Unit of the World Bank. The names of geographical features shown on this map do not imply on the part of the World Bank Group any judgment on the legal status of any territory, or any endorsement or acceptance of such boundaries.

I – TÜRKİYE BİLGİ PROGRAMI – ÖNE ÇIKAN SONUÇLAR

Bu bölümde (i) yakın geçmişte tamamlanan veya devam etmekte olan ve Dünya Bankası Türkiye web sitesinde yayınlanan (www.worldbank.org.tr) seçili bazı çalışmalar ile (ii) kapasite oluşturma üzerinde odaklanan teknik yardım projelerinden örnekler sunulmaktadır.

“Türkiye’nin Deneyimleri: Entegrasyon, Kapsama, Kurumlar” – Raporu

Dünya Bankası tarafından 15 sene önce yayınlanan “Türkiye’nin Deneyimleri: Entegrasyon, Kapsama, Kurumlar” raporuna göre, Türkiye’nin geçtiğimiz on yıllardaki istikrarlı büyüme performansı ülkeyi yüksek gelir statüsünün eşğine getirdi, refah paylaşıldı ve orta sınıf büyüklüğü iki katına çıktı. Ancak halen aşılması gereken zorluklar mevcut. Rapor Türkiye’nin alt-orta gelirli ülke statüsünden üst-orta gelir statüsüne geçiş sürecindeki deneyimlerini açıklıyor ve nelerin işe yaradığını, başka ülkeler için hangi derslerin anlamlı olabileceğini ve Türkiye’nin orta gelir seviyesinde takılı kalmaması için hangi reformlara ihtiyaç duyduğunu derinlemesine bir şekilde inceliyor.

Raporun başlıca mesajları arasında şunlar bulunuyor:

- Türkiye’nin büyümesi paylaşılan bir büyüme olmuştur. 2002-11 döneminde, yoksulluk (satın alma gücü paritesi bazında günlük 5 ABD\$’nın altındaki tüketim ile ölçülen) yarı yarıya azalarak yüzde 43’ten yüzde 22’ye düşmüştür. Aynı dönemde nüfusun en alt yüzde 40’lık kesiminin tüketim artışı ortalama yüzde 5 olmuştur; bu ülke ortalamasının çok az altındadır.
- Türkiye’nin ekonomik ve sosyal ilerlemesi özel sektörün öncülüğünde gerçekleşmiştir. Devlet sağlıklı bir düzenleyici ortam oluşturarak ve kamu hizmetlerine ve altyapıya yatırım yaparak destekleyici bir rol oynamıştır. Devletin gelir yeniden dağıtımını önemli bir faktör olmamıştır.
- Daha az elverişli bir uluslararası ortamda, Türkiye ekonomik büyümenin sürdürülmesi ve “orta gelir kapanını” aşma bakımlarından önemli zorluklar ile karşı karşıyadır. Öncelikler arasında şunlar bulunmaktadır: (i) daha fazla DYY çekmeye ve yenilikçiliği teşvik etmeye yönelik iş ortamı reformları yoluyla üretkenlik artışının sürdürülmesi, (ii) demografik fırsattan tam olarak yararlanabilmek amacıyla kadınların işgücü piyasalarına katılımlarının artırılması, ve (iii) hukukun üstünlüğünün güçlendirilmesine, şeffaflığın artırılmasına ve daha fazla güvenin tesis edilmesine yönelik kurumsal reformların derinleştirilmesi.
- Raporla ekonomik ve sosyal ilerlemenin altı temel sürükleyici faktörü tespit edilmektedir:
  1. 1980’lerde ticaretin serbestleştirilmesi ve 1996’da Gümrük Birliği Anlaşmasının yürürlüğe girmesi ile birlikte AB ile daha yakın entegrasyon
  2. Finansal sistemde yapılan reform ile kamu finansmanından özel sektör finansmanına yönelmesi ve küresel sermaye girişi volatilitesine yeterince dayanıklı hale getirilmesi (her ne kadar bu henüz tamamlanmamış bir gündem maddesi olsa da)
  3. Çoğunlukla özel sektörün girişim faaliyetlerinin bir sonucu olarak işgücünün üretken olmayan tarım sektöründen üretken sanayi ve hizmet sektörlerine geçişinin sağlanması
  4. Türkiye’nin büyüyen şehirlerini ekonomik büyümesinin ana lokomotifleri haline getiren ve kamu hizmetlerine erişimi arttıran altyapı ve konut yatırımları yoluyla yapısal değişimin desteklenmesi
  5. Kısmen kadınlar ve gençler için uygulanan işgücü vergilerindeki hedefli indirimler yoluyla küresel ekonomik ve finansal kriz sonrasında bir istihdam mucizesinin yaratılması (2009 yılından bu yana 4 milyon ilave iş) amacıyla işgücü piyasasındaki donukluğun aşılması
  6. Bir yandan kaliteyi arttırırken aynı zamanda sağlık ve eğitim

harcamalarını arttırmak amacıyla 2001 sonrasındaki başarılı mali istikrarlaşmanın yarattığı hareket alanının kullanılması ve böylelikle diğer OECD ülkeleri ile olan performans açığının kapatılmaya başlanması

- Yukarıda belirtilen sürükleyici etkenlerden ilk üçü, Avrupa ve dünya ile olan ekonomik entegrasyonun faydaları konusunda Türkiye'nin çıkardığı dersleri sunmaktadır. Diğer üç etken, yapısal değişim güçlerine karşı değil bu güçlerle birlikte çalışarak ve güçlü mali temellerini esas alarak daha kapsayıcı bir büyüme modeline geçişin değerini göstermektedir.

Birinci Eksene Katkıda Bulunmak: Rekabetçiliğin ve İstihdamın Arttırılması

Türkiye'nin Deneyimleri: Yüksek Gelir Yolunda Çıkarılabilecek Entegrasyon, Kapsama ve Kurumlar ile ilgili Dersler

Türkiye'nin geçtiğimiz on yıllık dönemdeki sağlam ekonomik performansı birçok yükselen piyasa için bir ilham kaynağı oluşturmaktadır ve politika yapıcıları için bazı değerli dersler sunmaktadır. Aralık 2014'te yayınlanan **"Türkiye'nin Deneyimleri: Entegrasyon, Kapsama, Kurumlar"** raporu Türkiye'nin yüksek gelir statüsüne ilerleyişini analiz etmekte ve bu ilerlemenin üç temel kaynağı olduğunu ortaya koymaktadır: (i) Avrupa ile olan ticaret ilişkilerinin sağladığı çıpa sayesinde dünya ekonomisi ile başarılı bir şekilde sağlanan entegrasyon; (ii) 2001 krizi sonrasında ülkenin borç servisinden kamu hizmetlerine geçiş yapmasına olanak tanıyan sağlam kamu maliyesi; ve (iii) genel anlamda piyasa dostu politikaların desteklediği dinamik bir özel sektör. Bu üç faktörün bir bileşimi sonucunda, Türkiye'de artan refah paylaşılabilmiştir. Ancak Türkiye'nin önemli başarılarına rağmen, yüksek gelir statüsüne geçiş henüz tamamlanamamıştır. Özellikle, Türkiye'nin yenilikçiliği ve yatırımları teşvik eden ve böylelikle ülkenin orta gelirden kurtularak yeni bir büyüme modeline geçmesine olanak tanıyacak bir ortam oluşturabilmek için ekonomik kurumlarında reform yapması gerekmektedir.

Genel olarak, rapor yüksek gelir sonrasında büyümenin sürdürülebilmesi için ekonomik kurumların taşıdığı önem hakkında faydalı bir tartışma başlatmıştır. Raporun zamanlaması da Hükümet'in 25 Dönüşüm Programını açıkladığı döneme rastlaması bakımından iç politika tartışmaları

için önemli bir kavşakta gerçekleşmiştir. Yapısal ve kurumsal reform önceliklerine ilişkin iç tartışmalar üzerindeki etkisine ek olarak, rapor üçüncü ülkelerde de oldukça olumlu karşılanmıştır. Raporun amaçlarından birisi de bu ülkelerdeki politika yapıcılara Türkiye'nin başarılarını ve önündeki zorlukları uyumlu bir şekilde anlatmak ve temel politika derslerini vurgulamaktır. Raporun tanıtım etkinliği kapsamında düzenlenen çok ülkeli panelde alınan tepkiler ve üçüncü ülkelerden raporun tanıtımına ilişkin alınan talepler, yükselen piyasalarda son zamanlarda elde edilen başarılı kalkınma deneyimlerinden sistematik bir şekilde yararlanmak isteyen bir kitle olduğunu teyit etmektedir.

Açık ve Yarışılabilir Piyasaların Geliştirilmesi

Banka tarafından hazırlanan bu raporda Türkiye'nin rekabet politika çerçevesi özellikle Avrupa Birliği (AB) ülkeleri olmak üzere uluslararası en iyi uygulamaları ve bölgesel ve küresel standartları temsil eden diğer ülkeler ile karşılaştırılmıştır. Rekabet politikası ile ilgili bu değerlendirmenin kilit bulguları arasında Türkiye'nin; (i) mesleki hizmetleri rekabete açması; (ii) piyasa rekabetinin geliştirilmesi ve eşit bir oyun alanının güvence altına alınması için ekonomi çapında

uygulanan politikaları güçlendirmesi; (iii) Türkiye Rekabet Kurumu'nun performansını ve savunuculuk yetkilerinin

arttırılması için Rekabet Kanununu revize etmesi; (iv) rekabet üzerindeki potansiyel bozucu etkileri en aza indirmek için Devlet Yardımları Kanununu ve uygulamasını güçlendirmesi, ve (v) kamu politikalarında rekabet ve rekabette tarafsızlık ilkelerini ön plana çıkarması gerektiği yer almaktadır.

Ayrıca, Türkiye Banka Dışı Finansal Sektör için düzenleyici ve yasal ortamı iyileştirerek finansal sektörde rekabeti derinleştirme konusunda bir

kararlılık ortaya koymuştur. Banka'nın bilgi programı, Yatırım Fonları ile Şirket Tahvillerinin geliştirilmesi ortamının modernizasyonu amacıyla Sermaye Piyasaları Kurulu ile kapsamlı bir diyalog içermektedir. 2012 mali yılında bir Şirket Tahvilleri

Geliştirme raporu (Bakınız: [Türkiye: Şirket Tahvilleri Piyasasının Geliştirilmesi](#)) ve 2013 yılında bir Yatırım Fonu geliştirme çalışması tamamlanmıştır. Finansal tabana yayma ile ilgili bir rapor tamamlanmak üzere (Finansal Tabana Yayma Görünüm Raporu). Banka ayrıca kapsamlı bir Finansal Sektör Geliştirme Teknik Yardım Programı yoluyla politik diyalogunu sürdürmüştür. İflas Kanunu, Etkili Finansal Kuruluş Çözümleme Rejimleri ve Finansal İstikrar Kurullarının Temel Özellikleri, Konsolide Denetleme, Teminatlı İşlemler, Finansal Tabana Yayma ve yenilikçilik ile çalıştaylar düzenlenmiştir. Teknik çıktılar, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından, Sermaye Piyasası Kanununun (2012), daha uzun vadeli finansmana erişimi arttırmak için finansal sektörün derinleştirilmesi ve genişletilmesi bakımından kilit önem taşıyan ikincil mevzuatının belirli parçalarının tasarımında kullanılmıştır.

Ülke Ekonomik Memorandumu (CEM): Yüksek Gelire Ulaşmak için Ticareti Arttırmak

Mayıs 2014'te kamuoyuna açıklanan Ülke Ekonomik Memorandumu Türkiye'nin ticaret performansını ve rekabet gücünü arttıracak politika seçeneklerini ve müdahaleleri ortaya koyacaktır. Raporun başlıca bulguları şöyledir: (i) Türkiye'nin sağlam ihracat performansı ihracat sepetine yeni şirketlerin veya yeni ürünlerin dahil olmasından çok mevcut şirketlerin büyümesinden ve mevcut ürünlerin yeni ihracat pazarlarına (özellikle Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da) daha fazla miktarda satılmasından kaynaklanmıştır; (ii) Türkiye ihracatının kalitesini büyük ölçüde yükseltmiş olmakla birlikte, çoğunlukla orta teknoloji ürünlerde uzmanlaşmış ve katıldığı küresel değer zincirlerinin alt ucunda kalmış durumdadır; (iii) profesyonel hizmetler ticaretinin artırılması bakımından önemli bir kullanılmamış potansiyel mevcuttur; ve (iv) ticareti kolaylaştırma ve altyapıyı hedefleyen destek programları için yapılan yatırımlar Türkiye'nin ihracatını arttırmasına yardımcı olmakla birlikte, yüksek teknoloji ürünlerine geçmek için iş ortamının iyileştirilmesine, daha fazla YDY çekilmesine, finansmana erişimin genişletilmesine ve Türkiye'deki işgücünün becerilerinin arttırılmasına yönelik daha kapsamlı reformlar gerekecektir.

Kamu Finansal İncelemesi (PFR): Geçiş Sürecinde Türkiye – Mali Politikada Dönüşümün Zamanı Geldi Mi?

Türkiye'nin geçtiğimiz on yıldaki maliye politikalarının analiz edildiği PFR raporu (Haziran 2014'te yayınlanmıştır) maliye politikalarının daha geniş makroekonomik etkilerini –özellikle gelecekteki ekonomik büyümenin desteklenmesi

bakımından- tespit etmektedir. Genel vergi ve harcama düzeylerindeki ayarlamaların ve kamu maliyesi yapısının, özel tasarrufları yatırımları, istihdamı, üretkenliği ve gelecekteki büyümeyi ne ölçüde destekleyebileceğini değerlendirmektedir. Çalışma kapsamında Kalkınma Bakanlığı için orta vadeli planlamaya ve bu bağlamda maliye politikalarındaki değişikliklerin makroekonomik etkilerinin anlaşılmasına yönelik CGE (hesaplanabilir genel denge) modellemesinin kullanımına ilişkin kapasite oluşturulması yer almaktadır.

Türkiye-AB Gümrük Birliğinin Değerlendirilmesi

Nisan 2014'te yayınlanan değerlendirme, Gümrük Birliği'nin (GB) etkilerinin nicel ve nitel tahminlerini sunmakta ve bu ticaret anlaşmasının hem Türkiye hem de AB için oldukça faydalı olduğunu ortaya koymaktadır. Spesifik olarak, değerlendirme iki ana bölüme ayrılmıştır: i) GB'nin ticaret politikası üzerindeki etkileri, AB ile tercihli ticarete menşe kurallarına duyulan ihtiyacın kaldırılması ve GB'nin kapsadığı alanlarda müktesebatın uygulanması yoluyla ticaret, DYY ve daha geniş anlamda Türkiye'nin refahı üzerindeki etkilerinin bir değerlendirmesi; ve ii) mevcut ticaret anlaşmasının halihazırda getirdiği kısıtlamaların, bu kısıtlamaları ortadan kaldırmanın getireceği potansiyel kazanımların ve önerilen reform yöntemlerinin bir incelemesi.

İkinci Eksene Katkıda Bulunmak: Eşitliğin ve Kamu Hizmetlerinin İyileştirilmesi

Program Odaklı İstihdam Dizisi: (i) Ekonomik Döngü Genelinde İşgücü Piyasaları, (ii) Beceri Seviyesi Düşük Gençlerin ve Kadınların Aktivasyonu, ve (iii) İyi İşler - Aktivasyon

Bu program odaklı Ekonomik ve Sektörel Çalışma dizisi Türkiye'de işgücü piyasasının dögüsel ve yapısal boyutlarını ele alıyor ve iki kilit zorluk üzerinde odaklanıyor: düşük istihdam oranları ve yüksek kayıt dışılık-özellikle kadınlar ve gençler arasında. İstihdam destek

hizmetleri ile ilgili teknik yardım bu çalışmayı tamamlamıştır. Kilit çıktılar arasında aşağıdakiler bulunmaktadır:

- *Ekonomik Döngü Yoluyla İşgücü Piyasalarının Yönetilmesi* (2013 MY) başlıklı çalışma, işsizlik sigortasının/yardıminin kapsamının genişletilmesine ve parametrelerinin işgücü piyasası koşullarına göre uyarlanmasına yönelik spesifik politika seçenekleri içermektedir.
- *Türkiye’de İyi İşler* (2014 MY) başlıklı ikinci bir rapor, kriz sonrası toparlanma döneminde Türkiye ekonomisinin kayda değer işgücü piyasası performansının altında yatan faktörleri değerlendirmeyi ve yaratılan işlerin kalitesinin yanında kaydedilen ilerlemenin sürdürülebilirliğini incelemeyi amaçlamaktadır.
- Yukarıda belirtilen raporları teknik bir çalışma ile tamamlayan “Beceri Seviyesi Düşük Gençlerin ve Kadınların Aktivasyonu” (2014 mali yılı) başlıklı üçüncü bir raporda Türkiye’nin kırılma nüfus gruplarını istihdama dahil etme deneyimleri incelenmiş ve özellikle Türkiye’nin Aktif İşgücü Piyasası programlarının performansının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.
- 2015 mali yılındaki çalışmalar bu analitik tabanı esas alarak ve beceriler, yenilikçilik, şirket yönetimi (2015 MY) ve istihdam hizmetlerinin iyileştirilmesini destekleyici teknik yardımların sürdürülmesi gibi alanlar üzerinde odaklanarak Türkiye’de “iyi” işlerin yaratılmasına yönelik politika önerileri geliştirecektir.

Program Odaklı Eğitim Dizisi I: Türkiye’nin Okullarında Mükemmeliyeti Sağlamak

Türkiye’nin eğitim sistemi, daha iyi öğrenci performansı, eşitsizliklerin azaltılması ve bunlara koşut olarak okullaşma oranlarında artış bakımlarından 2003 yılından bu yana çarpıcı iyileşmeler kaydetmiştir.

Bu ilerlemenin sebeplerinin ortaya çıkarılması amacıyla, Türkiye’nin 2009 PISA performansının bir analizi gerçekleştirilmiştir. Bu ilerlemenin önemli bir bölümü ülkenin sosyoekonomik koşulları da iyileştiren hızlı ekonomik büyümesine atfedilebilir, ancak bu etkiler eğitim hizmetleri daha etkili hale geldiğinden dolayı 2009 yılında 2003 yılına göre daha az belirgindir. Bu kazanımlara rağmen, Türkiye’de 15 yaşındaki ortalama bir öğrencinin performansı halen OECD ortalamasının çok gerisindedir. Bu farkların kapatılmaya devam edilebilmesi için bazı politika

alanlarında daha fazla reformların yapılması gerekecektir. Bunlar arasında okula daha erken yaşta başlamanın teşvik edilmesi, öğretim yöntemlerinin ve sınıf uygulamalarının iyileştirilmesi, ve liseye girişte öğrencilerin yönlendirilme şeklini değiştirerek lise eğitiminde fırsat eşitsizliklerinin azaltılması yer almaktadır (bakınız *Türkiye’nin Okullarında Mükemmelliği Sağlamak*).

Program Odaklı Eğitim Dizisi II: Erken Çocukluk Eğitimi Programlarının İyileştirilmesi için Uçurumların Kapatılması

Türkiye erken çocukluk eğitimine ilişkin hedeflerine 9. Kalkınma Planında yer vermiştir. Türkiye’nin erken çocukluk gelişimi (EÇG) politikaları SABER-ECD analitik çerçevesi yoluyla değerlendirilmiştir⁸. Türkiye, yaygın uygulama ve kalite izleme bakımlarından erken çocukluk eğitimi (EÇE) konusunda diğer ülkeler ile karşılaştırılmıştır. Türkiye orta-uzun vadede Gelişen ve Kurulu aşamadan ileri aşamaya geçmeyi planlamaktadır. Kalkınma Bakanlığı, farklı alanlardaki müdahaleleri entegre eden ve koordine eden ve EÇG için açık bir kurumsal çerçeve sunan kapsamlı bir EÇG stratejisi geliştirme konusunda kararlılığını belirtmiştir. Bakınız: [Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitiminin Yaygınlaştırılması ve İyileştirilmesi](#)

Program Odaklı Eğitim Dizisi III: Eğitim Sonuçlarının İyileştirilmesi

Ülkede ortaokullardan liseye geçişi iyileştirmenin yolları ve eğitimin kalitesini daha fazla arttırmanın yolları hakkında Türkiye Hükümeti’ne önerilerde bulunmak amacıyla bir dizi Politika Notu hazırlanmıştır (2014 mali yılı). “Türkiye’de ortaokuldan Liseye Geçişin İyileştirilmesi” başlıklı ilk Politika Notu, “Türkiye’nin Okullarında Mükemmelliği Sağlamak” başlıklı bir önceki notun doğal bir uzantısıdır ve Türkiye’deki lise sisteminin yapısı ile ilköğretimden (veya ortaokuldan) lise eğitimine geçiş ile ilgili uluslararası deneyimlerden elde edilen kanıtları incelemektedir. Politika Notu, Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte düzenlenen üst düzey bir konferans ile tanıtılmıştır ve eğitim sonuçlarını iyileştirmenin yolları hakkında kamuoyu tartışması başlatmıştır. Konferansa eğitim ile ilgili çeşitli kilit paydaşlar katılmıştır. İkincisi bir Politika Notu, Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMMS) verilerinin bir analizine dayalı olarak dört sayfalık bir ülke profili özetine dönüştürülmüştür ve eğitim sonuçları ile ilişkili

⁸ SABER: “Daha İyi Eğitim Sonuçları için Sistem Yaklaşımı”

olarak öğretmen ve öğrenci özellikleri incelenmiştir. (Bakınız [Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitimi yaygınlaştırmak ve geliştirmek](#))

Program Odaklı Eğitim Dizisi IV: Okul Esaslı Yönetim

Türkiye OECD ülkeleri arasında en merkezi okul sistemlerinden birisine sahiptir. Türkiye’nin Milli Eğitim Bakanlığı, Dünya Bankası’ndan küresel olarak Okul Esaslı Yönetim (SBM) reformlarının bir analizini yapmasını ve Türkiye için seçeneklerin araştırılmasını talep etmiştir. Bu politika notu SB Mile ilgili bazı kavramları ve uluslararası deneyimlerin bir özetini sunmakta, Türkiye’nin bu alanda bugüne kadarki deneyimlerini açıklamakta ve bazı genel politika seçenekleri sunmaktadır. Çalışma Türkiye’de bir SBM reformunun, Türkiye’nin son yıllarda performansını büyük ölçüde geliştirdiği ancak halen yapılması gereken çok şey olan eğitim sonuçlarında kalite ve eşitliği arttırmaya yönelik bir mekanizma olarak faydalı olabileceğini göstermektedir. Politika notu Dünya Bankası’nın web sitesinde yayınlanmıştır.

İşyerinde Kadınlar ve Erkekler için Eşit Fırsatlar Yaratmak

Program odaklı olarak tasarlanan bu teknik yardım, 2010 yılında yayınlanan ‘Kadınların İşgücüne Katılımını Arttırmaya Yönelik bir Politika Çerçevesinin Geliştirilmesi’ başlıklı analitik çalışmayı esas almaktadır ve iki eksen üzerinde odaklanmaktadır: (i) işyerinde cinsiyet eşitliğini geliştiren şirketlere yönelik cinsiyet

sertifikası uygulamasının devam ettirilmesi, ve (ii) kadınların istihdamını engelleyen hususların ve girişimcilik önündeki kısıtların daha iyi anlaşılması amacıyla cinsiyet üzerinde odaklanan bir Yatırım ortamı Değerlendirmesinin (ICA) gerçekleştirilmesi. Bakınız: [Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımı Raporu](#)

Birinci Eksen Kapsamındaki Sonuçlar: Cinsiyet sertifikası uygulaması. Sekiz pilot şirket Türkiye Fırsat Eşitliği Modeli (FEM) sertifikasyon sürecini tamamladı ve fırsat eşitliğini insan kaynakları uygulamalarına başarılı bir şekilde dahil ettiklerini ve işyerinde kadınlar ve erkekler için fırsat eşitliğini geliştirdiklerini gösterdi.. Program sonucunda, akademik kuruluşlardaki, ilgili kamu kurumlarındaki ve özel sektör kuruluşlarındaki kilit paydaşlar arasında insan kaynakları yönetiminde cinsiyet eşitliğinin artırılması yönünde ivme kazanılmıştır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı FEM sertifikasyon programına katılmak istediklerini belirtmiştir ve bu durum sürece kamu kurumlarının da dahil olmasını sağlayacaktır. Türkiye Kadın Girişimci Derneği (KAGİDER) hem Türkiye içinde hem de dışında FEM sertifikasyon programını aktif olarak tanıtmıştır ve bunun sonucunda ilave 30 şirket daha sertifikasyon için başvurmuştur.

İkinci Eksen Kapsamında Beklenen Sonuçlar: Girişimcilik. İş Ortamı ve İşletme Performansı Anketi (BEEPS) kapsamında bir cinsiyet modülü tasarlanmış ve test edilmiştir. Kadınların istihdamı ve girişimciliği önündeki kısıtlar hakkında analizler elde edilmiştir. Kadın girişimciliğini desteklemeye yönelik kamu programlarının bir analizi de tamamlanmıştır.

İsveç Tarafından Finance Edilen İlave Vakıf Fonu Faaliyeti: Türkiye’de Kadınların Ekonomik Fırsatlara Erişiminin Arttırılması. 2013 MY’da başlatılan bu faaliyet, özellikle aşağıda belirtilen yollarla yukarıda açıklanan gündemi desteklemektedir: (i) cinsiyete dayalı ücret uçurumu, kadın istihdamının sektörel yapısı ve eğilimleri, kayıtlı istihdamın önündeki engeller ve kadınların şirketlerdeki kariyerlerinin önündeki engeller gibi konularda tanılmalara; (ii) interaktif bir web tabanlı portal, ulusal ölçekte uygulanan “Adım Adım Anadolu” kampanyası, özel sektör ile ortaklık platformları gibi araçlarla bilgi paylaşımı ve bilinçlendirme; ve (iii) kadın kooperatiflerinin güçlendirilmesi.

Üçüncü Eksene Katkıda Bulunmak: Sürdürülebilir Kalkınmanın Derinleştirilmesi

Türkiye’nin Enerji Sektörü Modernizasyonunda Yeni Cepheler

Türkiye son birkaç on yıllık dönemde piyasa odaklı enerji reformlarının uygulanması ve yeni ve alternatif enerji kaynaklarının teşvik edilmesi

bakımlarından önemli atılımlar yapmıştır. Bir dizi çığır açıcı girişim arasında, geçtiğimiz yıl elektrik dağıtım şirketlerinin özelleştirilmesini başarılı bir şekilde tamamlamıştır ve ithal enerjiye olan yüksek düzeydeki bağımlılığını dengelemeye yönelik olarak yenilenebilir ve temiz enerji kaynaklarının geliştirilmesi için önemli atılımlar yapmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye'nin enerji sektörünün, başka ülkelerin örnek almak istediği bir iyi uygulama modeli haline gelmiş olması şaşırtıcı değildir. Bu bağlamda, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (ETKB) ile Dünya Bankası *Türkiye'nin Enerji Reformu Kilometre Taşları ve Zorlukları* başlıklı bir raporun hazırlanması konusunda işbirliği yapmıştır. Mayıs 2015'e kadar yayınlanması beklenen rapor öncelikle bu deneyimin başka ülkelerle paylaşılabilmesi için enerji sektöründe reform yapılması amacıyla alınan politika önlemlerinin ve kurumsal önlemlerin incelenmesini, ikinci olarak da mevcut zorlukların incelenmesini amaçlamaktadır.

Enerji ve iklim değişikliğini azaltma gündemindeki zorlukların aşılabilmesi amacıyla, Dünya Bankası ETKB ve diğer kilit paydaşlar ile çeşitli alanlarda ortak çalışmalar yapmaktadır. Bunlar arasında; enerji verimliliğinin teşvik edilmesine yönelik kurumsal düzenlemeleri optimize etmenin yollarını tespit etmeyi amaçlayan bir *Enerji Verimliliği Kurumsal Analiz raporunun* yayınlanması (Nisan 2015'e kadar yayınlanması beklenmektedir) ve kısa süre önce başlatılan ve önümüzdeki altı yıllık dönemde (2014-19) uygulanması planlanan yeni bir *Enerji Sektörü Teknik Yardım Programı* yer almaktadır. Türkiye'ye yönelik bir AB-IPA fonu ile desteklenen bu program, sektör analizleri, teknik yardım ve kapasite oluşturma desteği sağlayacak ve Türkiye'nin enerji sektörü politikalarının Avrupa Birliği politikaları ile uyumlaştırılmasını amaçlayacaktır. Bu faaliyetin doğal gaz piyasasında ve elektrik alt sektöründe politika ve kurumsal yenilikçiliğe ve modernizasyona yardımcı olması ve aynı zamanda yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği girişimlerini desteklemesi beklenmektedir.

Doğal Kaynakların Değerlemesine Yönelik Adımların Atılması

Türkiye çeşitli düzeylerde doğal

kaynakların değerlemesi ve yönetimi için giderek daha fazla çaba sarf etmektedir. Yüksek Planlama Kurulu tarafından Ulusal Havza Yönetim Stratejisi (UHYS) kabul edilmiştir (Ağustos 2014) ve Hükümet AB ve diğer küresel yönetim standartlarına uygun olarak hidroelektrik santral projelerinin kümülatif çevresel etkilerinin ele alınmasına yönelik kurumsal çerçevenin ve uygulama kapasitesinin güçlendirilmesine yönelik kılavuz ilkeler yayınlamıştır. Dünya Bankası bu çabaları çeşitli yollarla desteklemektedir: Su Sektörü Diyalogu faaliyeti yoluyla, İspanya, Fransa ve ABD'den uzmanların bir araya getirilmesini ve su kalitesi yönetimi, su tahsisi ve su fiyatlandırması ile ilgili en iyi uygulama deneyimlerini paylaşmalarını sağlamıştır. Ayrıca, iklim değişikliği karşısında su yönetiminin iyileştirilmesi ve su kaynaklarını korunması hakkındaki tartışmalara bilgi girdisi sağlamak amacıyla bir Politika Notu yayınlamıştır. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Kalkınma Bakanlığı kilit paydaşlar olarak havza düzeyinde daha etkin su yönetimi için entegre bir yaklaşım takip edilmesi gerektiği konusunda fikir birliğine varmıştır.

Bu kurumlar arası işbirliğine dayalı çerçeve aynı zamanda Türkiye'nin, Banka'nın Varlık Muhasebesi ve Eko-Sistem Hizmetleri Değerleme (WAVES) Programı kapsamında Doğal Sermaye Muhasebesi (NCA) yöntemlerinin geliştirilmesi konusunda Dünya Bankası ile yapacağı ortak çalışma için önemli bir temel oluşturmaktadır. Bu program kapsamında Hükümet doğal kaynakların değerlemesinin yapılması ve bunların politika analizlerinde ve karar verme süreçlerine dikkate alınması amacıyla analitik araçların ve modellerin kullanılmasında kilit bir küresel ortak olacaktır. Bu kapsamda, seçilen bir su havzasındaki pilot bir uygulama yoluyla ilk olarak odaklanılacak alan su ve ormancılık sektörleri olacaktır. Bu çalışmanın önerilen Banka finansmanlı *Entegre Havza Yönetim Projesi* (2016 MY) için bilgi girdisi sağlaması ve projenin uygulanabilmesi için gerekli kapasiteyi oluşturması beklenmektedir. Bu program yoluyla, sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin uygulanmasında Türkiye'nin bölgesel bir iyi uygulama öncüsü olarak öne çıkması ve diğer ülkeler için bir model teşkil etmesi beklenmektedir.

Türkiye için Sürdürülebilir Şehirler

Türkiye dünyadaki en yüksek şehirleşme oranlarından birisine sahiptir. 1950 yılında nüfusun dörtte biri şehirlerde yaşarken bugün dörtte üçü

şehirlerde yaşamaktadır ve şehirler bugün gayrisafi katma değerin tahmini olarak yüzde 92'ini üretmektedir. Bu durum, çok boyutlu *Sürdürülebilir Şehirler Programı* kapsamında ele alınan kritik politika ve yatırım zorlukları sunmaktadır. Türkiye'deki ilgili kurumların desteklenmesi için teknik yardım faaliyetlerinden oluşan bir program yapılandırılmıştır. Program kapsamında, Türkiye'nin şehirleşme deneyiminin geçmişini açıklayan ve şehir rekabet gücü, konut piyasaları, kentsel ulaşım, belediye finansmanı ve kurumlar arası işbirliği gibi kritik politika alanlarında analizlerin gerçekleştirildiği *Şehirleşme İncelemesi: Anadolu Kaplanlarının Yükselişi* (Mayıs 2015'te yayınlanması planlanmaktadır) yayınlanmıştır. Bulguların ve politika önerilerinin sunulması ve tartışılması amacıyla Nisan 2011'te bir tanıtım konferansının düzenlenmesi planlanmaktadır.

Buna paralel olarak, finansal sürdürülebilirliğin güçlendirilmesi amacıyla seçilen şehirlere teknik yardım sağlanmaktadır ve kredi ve risk analiz

yöntemlerinin geliştirilmesi amacıyla Hazine ve İller Bankası'na yardımcı olunmaktadır. Dünya Bankası aynı zamanda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na deprem, toprak kayması, taşkın ve diğer doğal afet risklerine maruz alanlardaki Kentsel Dönüşüm için bir Yol Haritası ve Kılavuz hazırlanması konusunda yardım sağlamaktadır. Gaziantep'te, topluluk katılımı yöntemlerinin iyi uygulamalarının modellenmesi amacıyla yerel toplulukların katılımıyla kentsel Dönüşüm tasarımına ilişkin toplantılar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca seçilen belirli şehirlere kentsel ulaşım seçeneklerinin ve düşük emisyonlu toplu taşıma trolleybüs ve metrobüs (BRT) sistemleri de dahil olmak üzere ulaşım sistemlerini yeşil hale getirmenin yolları hakkında teknik yardım sağlanmaktadır. Bu çalışmalar; çevresel, finansal ve sosyal sürdürülebilirliği sağlamaya yönelik olarak şehir planlamasını ve altyapı yatırımlarını iyileştirmek için tasarlanan 300 milyon ABD\$ tutarındaki Banka finansmanlı bir önerilen yatırım operasyonu olan *Sürdürülebilir Şehirler Projesinin* (2016 MY) yolunu açmaktadır.

II. TÜRKİYE: DEVAM EDEN PROJELER - IBRD

TÜRKİYE –KOBİ'LER İÇİN FİNANSMANA ERİŞİM PROJESİ-II Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Tarihler:

Onay: 15 Haziran 2010

Yürürlük: 12 Ağustos 2010

Kapanış: 30 Eylül 2014

Rakamlar milyon ABD\$ olarak verilmiştir *:

<i>Finansör</i>	<i>Finansman</i>
IBRD	500
Türkiye Hükümeti	
Diğer Donörler	
Toplam Proje Maliyeti	500

Dünya Bankası kullandırmaları, milyon ABD\$*:

<i>Finansör</i>	<i>Toplam</i>	<i>Kullandırılan</i>	<i>Kullanılmayan</i>
IBRD	500	500	-

*Mart 2015 itibariyle. Not: Tablodaki görülen kullandırmalar borçlulara yapılan kullandırmalardır. Borçlular tarafından nihai faydalanıcılara yapılan kullandırmalar devam etmektedir ve Mart 2015 sonu itibariyle tamamlanması beklenmektedir. 12 Mart 2015 tarihi itibariyle nihai faydalanıcılara 480 milyon ABD\$ kullandırılmıştır.

Not: Kullanım zamanındaki döviz kuru dalgalanmaları sebebiyle kullanım rakamı finansman rakamından farklılık gösterebilir.

Projenin Geçmişi ve Amaçları:

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ'ler) toplam işletme sayısı ve toplam istihdam içinde sahip oldukları önemli paydan dolayı Türkiye ekonomisinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye'deki KOBİ'ler tüm işletmelerin yüzde 99'unu, istihdamın yüzde 78'ini, yatırımların yüzde 50'sini oluşturmakta ve katma değerinin yüzde 53,3'ünü oluşturduğu tahmin edilmektedir. Dolayısıyla, Türkiye'de güçlü bir KOBİ sektörü işsizliğin azaltılması ve üretimin, rekabet gücünün ve büyümenin artırılması gibi kilit amaçlara olumlu katkıda bulunacaktır.

Türkiye'deki KOBİ'ler hem Türkiye'deki büyük işletmelere hem de benzer ülkelerdeki KOBİ'lere göre daha yavaş büyümektedir. Uzun vadeli finansmana erişim, orta ölçekli işletmeler tarafından büyümenin önündeki en ciddi engellerden birisi olarak algılanmaktadır. 2009 yılında, küresel kriz sonrasında, toplam krediler içinde KOBİ'lerin payı 5 puanlık bir düşüşle yüzde 20'nin biraz üzerine inmiştir, ancak son yıllardaki ekonomik büyüme ile birlikte tekrar toparlanmıştır. Aralık 2014 itibariyle KOBİ'lerin toplam krediler içindeki payı yaklaşık yüzde 27 olmuştur.

Projenin kalkınma amacı (PDO), üretim faaliyetlerinin ve istihdamın artırılmasına yönelik olarak Türkiye'deki KOBİ'lerin orta ve uzun vadeli finansmana erişimini genişletmek ve derinleştirmektir. Proje aynı zamanda halihazırda yetersiz hizmet verilen bölgelere kredi sağlanmasına yardımcı olacak ve böylelikle bu bölgelerin geri kalmasını önleyerek daha az gelişmiş ve daha fazla gelişmiş bölgelerdeki kredi ve üretim uçurumunun genişlemesini engelleyecektir.

Proje, KOBİ'lere ikraz edilmek üzere üç katılımcı borçluya üç ayrı kredi hattı sağlamaktadır: (i) Türkiye Kalkınma Bankası aracılığıyla özel perakende bankalar/leasing şirketleri tarafından KOBİ'lere kullanılacak olan 100 milyon ABD\$ tutarında bir toptan kredi hattı ; (ii) Ziraat Bankası tarafından perakende banka olarak doğrudan KOBİ'lere kullanılacak olan 200 milyon ABD\$ tutarında bir kredi hattı; ve (iii) Vakıf Bank tarafından perakende banka olarak doğrudan KOBİ'lere kullanılacak olan 200 milyon ABD\$ tutarında bir kredi hattı.

KOBİ-II projesi, ihracatçı işletmelere orta-uzun vadeli finansman sağlayan İhracat Finansmanı Aracılık Kredisi dizisi ile desteklenmektedir. KOBİ-II Projesi 2014 yılında uygulama performansının iyileştirilmesi ve öncelikli bölgelerde şirketlere daha iyi erişimin sağlanması amacıyla yeniden yapılandırılmıştır.

Elde Edilen Sonuçlar:

- Proje kapsamında, 547 şirkete orta vadeli finansmana erişim imkanı sağlanmıştır.
- Projenin coğrafi kapsamı, özellikle Doğu ve İç bölgeler gibi yetersiz hizmet alan bölgeler olmak üzere Türkiye'nin çoğu bölgesini içine almaktadır.
- Kredi hattı yoluyla KOBİ'lere sağlanan kaynaklar, bu işletmelerin ciddi bir zorluk ile karşılaşmadan işlerini sorunsuz bir şekilde yürütmelerine ve uzun vadeli iş fırsatlarını güçlendirmelerine yardımcı olmuştur; ayrıca kredi sayesinde 8.000 kişilik istihdam yaratıldığı tahmin edilmektedir.

TÜRKİYE: YENİLİKÇİ FİNANSMANA ERİŞİM PROJESİ

Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Tarihler:

Onay: 22 Temmuz 2014

Yürürlük: 4 Aralık 2014

Kapanış: 31 Atalık 2018

Rakamlar milyon ABD\$ olarak verilmiştir:

<i>Finansör</i>	<i>Finansman</i>
IBRD	250
Toplam Proje Maliyeti	250

Dünya Bankası kullandırmaları, milyon ABD\$*:

<i>Finansör</i>	<i>Toplam</i>	<i>Kullandırılan</i>	<i>Kullanılmayan</i>
IBRD	250	5	245

Projenin Geçmişi ve Amaçları:

KOBİ'ler Türkiye ekonomisinde önemli bir rol oynamaktadırlar ancak finansmana erişim konusunda ciddi sorunlar yaşamaktadırlar ve finansman baskılarından ilk etkilenen işletmelerdir. İslami finansman ve faktoring, teminat eksikliği ve kredi geçmişi ile ilgili kısıtları hafifleterek, KOBİ'lere yönelik ana akım banka kredilerine cazip alternatifler sunabilir. Bununla birlikte, İslami finansman ana akım bankalar ile karşılaştırıldığında halen küçük bir paya sahiptir ve daha uzun vadeli finansmana erişimden yararlanabilir. Benzer şekilde, faktoring de finansal sistemde küçük bir paya sahiptir ve sadece KOBİ'lerin desteklenmesi bakımından değil aynı zamanda Hükümet'in 2023 yılına kadar ihracatı üç katına çıkarma çabaları bakımından önemli bir potansiyele sahiptir.

Türkiye Hükümeti, birçok örnekte Dünya Bankası'nın desteği ile olmak üzere bu gibi yeni finansman araçlarının rolünün artırılması için önemli adımlar atmaktadır. Dünya Bankası da KOBİ'leri ve ihracata yönelik işletmeleri desteklemek için çeşitli kanallar yoluyla çalışmalar yapmaktadır ve Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB) bu çabalarda kilit bir aktör ve değerli bir ortak olarak yer almaktadır. Son olarak, Dünya Bankası spesifik olarak İslami finansmanı desteklemeye yönelik girişimler başlatmıştır ve kısa süre önce Hükümet'in desteği ile İstanbul'da Dünya Bankası Küresel İslami Finansman Geliştirme Merkezini (GIFDC) açmıştır.

Proje Kalkınma Amacı (PDO), KOBİ'ler ve ihracata yönelik işletmeler için uzun vadeli İslami finansmana ve faktoringe erişimi arttırmaktır. Tek bir bileşen ile 250 milyon ABD\$ eşdeğeri tutarında kaynak TSKB aracılığıyla KOBİ'leri ve ihracata yönelik işletmeleri hedefleyen katılım bankalarına ve faktoring şirketlerine aktarılacaktır.

Proje, KOBİ'lere ve ihracata yönelik işletmelere orta ve uzun vadeli finansman sağlayan İhracat Finansmanı Aracılık Kredisi ve Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler proje diziler ile tamamlanacaktır.

Elde Edilen Sonuçlar:

- Dünya Bankası Türkiye'de ve dünyada ilk kez İslami finansmanı ve faktoringi desteklemek için Yatırım Projesi Finansmanı kullanmıştır.
- Dört katılımcı finansal kuruluş projeye dahil olmuştur (üç faktoring şirketi ve bir katılım bankası), iki katılım bankasının daha kısa süre içerisinde dahil olması beklenmektedir.

Uygulayıcı Kurumlar: Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB).

TÜRKİYE: KOBİ'LER İÇİN FİNANSMANA ERİŞİM PROJESİ-III

Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Tarihler:

Onay: 26 Haziran 2013

Yürürlük: -

Kapanış: 29 Aralık 2017

Rakamlar milyon ABD\$ olarak verilmiştir:

Finansör	Finansman
IBRD	300
Ziraat Bankası/ Proje Finansal Aracıları nın eş finansmanı	75
Toplam Proje Maliyeti	375

Dünya Bankası Kullandırmaları, milyon ABD\$*:

Finansör	Toplam	Kullandırılan	Kullandırılmayan
IBRD	300	25	275

Projenin Geçmişi ve Amaçları:

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ'ler) Türkiye ekonomisinde oynadıkları önemli role rağmen finansmana erişim konusunda önemli sorunlar yaşamaya devam etmektedirler. KOBİ'lerin tüm işletmelerin yüzde 99'unu, istihdamın yüzde 78'ini, katma değer yüzde 55'ini, satışların yüzde 65'ini, yatırımların yüzde 50'sini ve ihracatın yüzde 59'unu oluşturduğu tahmin edilmektedir. Son Yatırım ortamı Değerlendirmesinde -Krizden Özel Sektör Öncülüğünde Büyümeye (Mayıs 2010)- KOBİ'lerin orantısız ölçüde ciddi finansmana erişim sorunu yaşadıklarına dair güçlü göstergeler ortaya konulmuştur. akit akışına dayalı finansmanın olmayışı ve yüksek teminat gereklilikleri KOBİ'ler için finansmana erişimi daha da kısıtlamaktadır. KOBİ'ler toplam kredilerin ancak yüzde 27'sini almakta ve hem Türkiye'deki büyük işletmelerden hem de benzer ülkelerdeki KOBİ'lerden daha yavaş büyümektedirler. Küresel kriz sonrasında KOBİ'lerin toplam krediler içindeki payı 5 puan düşerek ve 2009 yılında yüzde 20'nin biraz üzerine inmiştir; ancak ekonominin tekrar toparlanması ile birlikte 2012 ortası itibariyle yüzde 23'e ulaşmıştır. Bu keskin düşüş KOBİ'lerin finansman sıkıntılarının ilk ve en fazla etkilenen işletmeler olduğunu göstermektedir.

Aynı zamanda, şirketler kesimi ve özellikle de KOBİ'ler için kilit bir alternatif finansman kaynağı olarak sahip olduğu potansiyele rağmen kiralama sistemi henüz gelişmemiştir. Kiralama sisteminin en büyük faydalanıcıları KOBİ'lerdir. Kiralama KOBİ'ler için önemli bir teminat tabanı olmaksızın gelir üretici varlıklara erişmelerini mümkün kılmakta ve kayıtlı finansal sisteme dahil edilmelerinde kritik bir rol oynayabilmektedir. 2002 ile 2006 arasında yaklaşık yüzde 50'ye ulaşan sürekli hacim artışı sonrasında, sektör 2008-09 küresel finansal krizi sonucunda önemli ölçüde küçülmüş ve 2010 yılında tekrar toparlanmaya başlamıştır. Bu küçülme yatırım finansmanı için olan talepteki düşüşü (bankacılık sektörü işletme sermayesine kaymıştır), ve aynı zamanda sektörün en fazla etkilenen işletmeler olan KOBİ'ler üzerindeki odağını yansıtmıştır. Ortalama işlem büyüklüğü önemli ölçüde artmıştır; bu durum KOBİ'lerden uzaklaşmayı vurgulamaktadır. Kasım 2012'de TBMM yeni bir Kiralama, Faktöring ve Finansman Şirketleri Kanunu (Dünya Bankası'nın Rekabetçilik ve Tasarruflar Kalkınma Politikası Kredisinin desteği ile) kabul etmiştir. Bu kanunun özellikle yeni kiralama araçlarının uygulamaya konulması yoluyla sektörde büyümeyi hızlandırması beklenmektedir.

Projenin kalkınma amacı (PDO), kiralama finansmanı yoluyla KOBİ'ler için orta ve uzun vadeli finansmana olan erişimi arttırmaktır. Proje aynı zamanda halihazırda yetersiz hizmet alan bölgelere kredi sağlanmasına katkıda bulunacaktır. Proje Ziraat Bankası'na, kiralama finansmanı yoluyla KOBİ'leri hedefleyen kiralama şirketleri ve bankalar aracılığıyla kullanılacak olan bir kredi hattı sağlamaktadır. Proje tasarımı, Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD) finansmanının etkisini genişletmek amacıyla eş finansman ve yeniden finansman akışı olanaklarını içermektedir. Ziraat Bankası ve/veya özel sektör finansman girişimleri (PFI) Kredi tutarının en az yüzde 25'i kadar bir kaynağı KOBİ'lere kullanılmak üzere ilave eş finansman olarak sağlayacaktır. Ayrıca, Ziraat Bankası proje yeniden akış kaynaklarından en az 300 milyon ABD\$ tutarındaki bir miktarı aynı amaçla ve aynı koşullar altında KOBİ'lere kullanılmak üzere proje Finansal Aracılarına aktaracaktır. Bu iki yenilikçi özellik KOBİ'ler için uzun vadeli finansmana erişim olanaklarını genişletecektir.

KOBİ III Projesi, ihracatçı şirketlere orta ve uzun vadeli kaynaklar sağlamakta olan İhracat Finansmanı Aracılık Kredi

dizisi ile tamamlanacaktır.

Elde Edilen Sonuçlar:

Üç finansal kuruluş projeye katılmıştır, yakın gelecekte iki finansal kuruluşun daha katılması beklenmektedir.

Uygulayıcı Kuruluş:

Ziraat Bankası

TÜRKİYE – DÖRDÜNCÜ İHRACAT FİNANSMANI ARACILIK KREDİSİ (EFIL IV) PROJESİ

Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Tarihler:

Onay: 22 Mayıs 2008

Yürürlük: 19 Haziran 2008

Kapanış: 31 Aralık 2014

Rakamlar milyon ABD\$ olarak verilmiştir:

Finansör	Finansman
IBRD	900
Türkiye Hükümeti	
Diğer Donörler	
Toplam Proje Maliyeti	900

Dünya Bankası kullandırmaları, milyon ABD\$*:

Finansör	Toplam	Kullanılmayan
IBRD	900	-

Projenin Geçmişi ve Amaçları:

Dünya Bankası 1999 yılında birinci İhracat Finansmanı Aracılık (EFIL) projesi ile, ihracat şirketlerine orta vadeli finansman sağlamak üzere Türk finans sektörüne uzun vadeli kaynaklar sağlamaya başlamıştır. İhracatçı şirketler üzerindeki odaklanma, bunların döviz cinsinden borçlanma riskini karşılayabilmelerini sağlamıştır. Finansmana erişimdeki iyileşmelere rağmen, orta vadeli finansman bir zorluk olmaya devam etmiştir ve bu durum işletmelerin yatırımlarını ve finansal planlamalarını kısıtlamaktadır. Ayrıca, Türkiye'deki finansal sektör kronik olarak uzun vadeli finansman eksikliğinden mustarıptir; dolayısıyla projeler sektörün vade profilinin uzatılmasına yardımcı olmaktadır.

Dördüncü EFIL projesi kriz Türkiye'de kendini göstermeye başlarken hazırlanmıştır ve proje ihracatçılara yönelik orta vadeli finansmanın geliştirilmesinde bankacılık sektörünü desteklemeye devam etmektedir. İlk krediler, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'na (TSKB) sağlanan 300 milyon ABD\$ eşdeğerinde ve Türk Eximbank'a sağlanan 300 milyon ABD\$ eşdeğerinde birer krediden oluşmaktaydı. Proje Kurul tarafından Mayıs 2008'de onaylanmıştır ve kullandırmalar 2009 MY'da başlamıştır. Nisan 2011'de, proje etkilerinin daha da artırılması amacıyla TSKB'ye sağlanacak 300 milyon ABD\$ eşdeğerinde bir ek kredi onaylanmıştır. EFIL IV, Türkiye'deki orta ölçekli ihracatçılara sağlanan çok başarılı bir kredi hattı dizisinin dördüncüsünü oluşturmaktadır. Banka, likidite koşullarının iyileştiği ve makroekonomik koşulların istikrara kavuştuğu bu on yılın ortalarında KOBİ segmentini de kapsamına almıştır ve iki benzer proje ile (KOBİ ve KOBİ II) Türkiye'deki KOBİ'lere yönelik orta vadeli finansmanı desteklemektedir.

Projenin kalkınma amacı (PDO); ihracatçı şirketlerin orta-uzun vadeli yatırım ve orta vadeli işletme sermayesi ihtiyaçlarını karşılamak ve finansal aracılığı derinleştirmektir. Proje üç bileşene sahiptir: (i) TSKB'ye sağlanan 600 milyon ABD\$ eşdeğerindeki bir kredi hattı. TSKB, uygun özel sektör ihracat şirketlerine ikraz edilmek üzere katılımcı finansal araçlara orta vadeli finansman sağlamaktadır. (ii) Eximbank'a sağlanan 296 milyon ABD\$ eşdeğeri bir kredi hattı. Eximbank bu kaynak ile uygun ihracatçılara kredi sağlamaktadır. (iii) Eximbank'ın daha iyi risk yönetimi için kapasite oluşturma çalışmalarını desteklemek üzere sağlanan 4 milyon ABD\$.

Elde Edilen Sonuçlar

- Hedef şirketlerin ihracatı EFIL II kapsamında yüzde 117, EFIL III kapsamında yüzde 95 artmıştır (Türkiye genelindeki ortalama ihracat artışı %81'dir). Katılımcı olmayan şirketlerden oluşan bir kontrol grubu ile karşılaştırıldığında, EFIL III katılımcı şirketlerinin yeni ürünler geliştirme, çevresel yönetim uygulamalarını geliştirme ve yeni ihracat pazarlarına girme yatınlıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür.
- EFIL-IV'te ortalama bir katılımcı şirket sektörüne göre 6 puan daha iyi bir performans göstermiştir. Projenin etkisi kriz sırasında (2008-09) daha güçlü olmuştur; katılımcı şirketlerin ihracatı kendi sektörlerine göre 10 yüzdelik puan daha yüksek gerçekleşmiştir. Daha önemlisi, söz konusu dönemde Türkiye'nin ihracatı yüzde 13 daralırken, katılımcı şirketlerin ortalama ihracat artış oranı yüzde 50 olmuştur. Genel olarak, 2013 yılı Türkiye ihracatı için zor bir yıl olmasaydı katılımcı şirketlerin performansı daha yüksek olurdu. 2013 yılında metal eşya sektöründe yaşanan ciddi ihracat düşüşü sebebiyle gösterge önemli ölçüde azalarak 14 puandan (2012 ihracatına dayalı olarak) 6 puana (2013 ihracatına dayalı olarak) indirilmiştir.
- Proje uygulaması sona ermiştir ve Uygulama Tamamlama Raporu hazırlanmaktadır.

Uygulayıcı Kuruluşlar:

Türk Eximbank ve TSKB.

TÜRKİYE – SAĞLIK SEKTÖRÜNÜN YENİDEN YAPILANDIRILMASINA DESTEK PROJESİ
Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Tarihler:

Onay: 11 Haziran 2009

Yürürlük: 29 Eylül 2009

Kapanış: 31 Mayıs 2015

Rakamlar milyon ABD\$ olarak verilmiştir *:

<i>Finansör</i>	<i>Finansman*</i>
IBRD	75,1
Türkiye Hükümeti	
Diğer Donörler	
Toplam Proje Maliyeti	75,1

Dünya Bankası kullandırımları, milyon ABD\$ *:

<i>Finansör</i>	<i>Toplam**</i>	<i>Kullanılan***</i>	<i>Kullanılmayan</i>
IBRD	71,8	62,2	9,3

*İmzalanan tutar.

** 3,3 milyon ABD\$ iptal edilmiştir.

*** *Kullanım zamanındaki döviz kuru dalgalanmaları sebebiyle kullanım rakamı finansman rakamından farklılık gösterebilir.*

Projenin Geçmişi ve Amaçları:

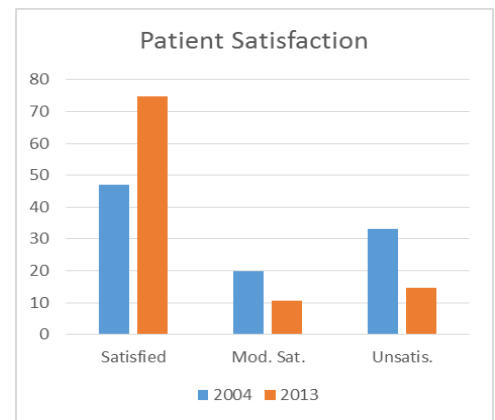
2003 yılında Türkiye Hükümeti, Türkiye'nin sağlık göstergelerini diğer orta gelirli ülkeler ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ülkeleri ile aynı seviyeye getirmek amacıyla tasarlanan 10 yıllık bir sağlık reformu girişimi olan Sağlıkta Dönüşüm Programını (HTP) başlattı. Programın başlatıldığı zaman, Türkiye'nin sağlık finansman sistemi, verimsizliğe ve eşitsizliğe katkıda bulunan dağınık bir yapıya sahipti ve yoksulların sigortalılık oranı çok düşüktü. Kırsal bölgelerde sağlık hizmetleri çok pahalıydı ve erişim zordu.

Dünya Bankası, Hükümet'in Sağlıkta Dönüşüm Programını iki aşamalı bir yaklaşım ile desteklemektedir. Birinci aşama, Sağlıkta Dönüşüm Projesi yoluyla, aile hekimliği modelinin uygulamaya konulmasını desteklemiş ve Sağlık Bakanlığı ile Sosyal Güvenlik Kurumu'nda sağlık sigortası kapsamının genişletilmesine ve aile hekimliği hizmetlerinin iyileştirilmesine yönelik kapasite oluşturulmasına yardımcı olmuştur.

İkinci aşama, devam etmekte olan Sağlık Sektörünün Yeniden Yapılandırılmasına Destek Projesi yoluyla, hastane özerkliğini arttırmayı, aile hekimliği hizmetlerini yaygınlaştırmayı, ve performans yönetimi ile performans dayalı ödeme girişimlerini daha da güçlendirmeyi ve sağlık çalışanlarının motivasyonunu ve teşviklerini arttırmaya yönelik faaliyetleri desteklemeyi amaçlayan reformları desteklemektedir. HTP'nin başarısının sürdürülmesi ve bulaşıcı olmayan hastalıkların daha etkili bir şekilde ele alınması üzerinde odaklanarak desteğin devam ettirilmesi konusu tartışılmaktadır.

Elde Edilen Kilit Sonuçlar:

- 2003 yılında nüfusun en düşük gelirli onda birlik diliminin %24'ü sağlık sigortasına sahip iken, 2012 itibariyle nüfusun tamamı genel sağlık sigortası (GSS) kapsamındadır.
- Sosyal güvenlik sistemleri birleştirilmiştir ve tüm kamu hastaneleri Sağlık Bakanlığı'na devredilmiştir; böylelikle insanlar nerede tedavi olacaklarını kendileri tercih edebilmektedirler.
- 2003 yılında 15 pilot ilde aile hekimliğine kayıtlı nüfus sıfır iken, 2010 itibariyle nüfusun tamamı kayıtlıdır.
- Birinci basamak sağlık hizmetlerinden yararlanma düzeyi yükselmiştir; 2008 yılında kişi başına poliklinik ziyareti 2,1 iken, 2013 yılında bu rakam 2,9'a yükselmiştir.
- Hastaların sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranı 2004 yılında yüzde 66,8 iken 2013 itibariyle yüzde 85,3'e yükselmiştir.

Uygulayıcı Kuruluşlar:

Sağlık Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu

TÜRKİYE –ECSEE APL6 PROJESİ
Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Tarihler:

Onay : 30 Ağustos 2010

Yürürlük: 15 Aralık 2010

Kapanış: 31 Aralık 2015

Rakamlar milyon ABD\$ olarak verilmiştir *:

<i>Finansör</i>	<i>Finansman</i>
IBRD	220
TEİAŞ	20
Diğer Donörler	--
Toplam Proje Maliyeti	240

Dünya Bankası kullandırımları, milyon ABD\$ *:

<i>Finansör</i>	<i>Toplam</i>	<i>Kullandırılan</i>	<i>Kullanılmayan</i>
IBRD	220	164	56*

* 02 Mart 2015 itibarıyla.

Not: Kullanım zamanındaki döviz kuru dalgalanmaları sebebiyle kullanım rakamı finansman rakamından farklılık gösterebilir .

Projenin Geçmişi ve Amaçları:

Türkiye, (i) ekonomik kalkınma ve sosyal istikrar için gerekli olan istikrarlı ve sürekli enerji arzını sağlamak amacıyla elektrik üretimine ve şebekelerine özel yatırımların çekilmesi, (ii) sınır ötesi ticarete ve AB piyasası içinde entegrasyona olanak tanıyacak entegre bir enerji piyasasının oluşturulması; (iii) arz güvenliğinin artırılması; (iv) bölgede enerji arzı ile ilişkili çevresel durumun iyileştirilmesi; ve (v) bölgesel düzeyde rekabetin artırılması ve ölçek ekonomilerinden yararlanılması amacıyla, istikrarlı bir düzenleme ve piyasa çerçevesi oluşturmak için 2005 yılında kurulan Güneydoğu Avrupa Enerji Topluluğu'nun (ECSEE) bir parçasını oluşturmaktadır. Banka, Güneydoğu Avrupa'da enerji ticaretine ilişkin Mart 2004 tarihli Strateji Belgesi ve 27 Ocak 2005 tarihinde onaylanan ECSEE Uyarlanabilir Program Kredisi (APL) dizisi gibi çeşitli yollarla bu amaçları desteklemektedir. ECSEE APL programının amacı, öncelikli yatırımların uygulanması yoluyla Güneydoğu Avrupa'da işleyen bir bölgesel elektrik piyasasının geliştirilmesini ve bu bölgesel elektrik piyasasının Avrupa Birliği dahili elektrik piyasasına entegrasyonunu sağlamaktır. Bunlar arasında; (i) elektrik piyasalarının, elektrik üretim, iletim ve dağıtım alanlarında elektrik sistemi operasyonlarının desteklenmesi ve (ii) kurumsal gelişim/sistem geliştirme ile proje hazırlık ve uygulama faaliyetlerine teknik yardım sağlanması yer almaktadır.

Türkiye ECSEE APL6 projesinin kalkınma amacı (PDO); Türkiye'deki elektrik iletim sisteminin kapasitesini ve güvenilirliğini yükseltmeye ve yenilenebilir enerji kapasitesini sisteme entegre etme becerisini arttırmaya yardımcı olmaktır. APL6, daha önce APL 2 ve 3'ün sistem güçlendirme ve genişletme alanında finanse ettiği öncelikli yatırımları desteklemeye devam etmektedir.

Proje, Türkiye'de istikrarlı ve güvenli bir elektrik piyasası oluşturmaya ve bölgesel ticaret koşullarını sağlamaya yönelik öncelikli yatırımları finanse etmektedir. Ayrıca, proje iç piyasa uygulamasına ve bu piyasanın Avrupa piyasası ile entegrasyonuna yönelik danışmanlık ve yatırım desteğini de sürdürmektedir.

Elde Edilen Sonuçlar: Proje kapsamındaki öncelikli yatırımların büyük bir kısmı başarılı bir şekilde tamamlanmış ve işletmeye girmiş durumdadır. Tamamlanan projeler arasında; Gün Öncesi Piyasası ve Dengeleme sistemleri, Otomatik Sayaç Okuma Sistemi, beş adet büyük gaz yalıtımlı trafo merkezi (GIS), iki trafo merkezi, sistemdeki kritik trafo merkezlerini birbirine bağlayan iki yeraltı kablo hattı, üç Bölgesel Kontrol Merkezinin yapımı ve 75 uzaktan ölçüm ünitesinin kurulumu yer almaktadır. Devam etmekte olan projeler arasında; 380 kV iletim hatları ile ilk kez Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayacak deniz altı kabloları, SCADA/EMS sisteminin geliştirilmesi, ve İstanbul'da kritik GIS ve yeraltı kablo yatırımları yer almaktadır. Tüm bu projeler, ülkedeki artan enerji ihtiyaçlarına cevap vermek, elektrik arzının güvenilirliğini arttırmak, yeni kent merkezlerine elektrik arzını sağlamak ve sürdürülebilir yenilenebilir enerjinin şebekeye entegrasyonuna yönelik önemli bir çaba olarak iletim sisteminin geliştirilmesi amacıyla iletim şebekesinin genişletilmesine yönelik önemli çabalaradır.

Uygulayıcı Kuruluşlar:

Türkiye Elektrik İletim A.Ş. (TEİAŞ). Diğer yakın ortaklar arasında **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı** yer almaktadır.

TÜRKİYE – ÖZEL SEKTÖR YENİLENEBİLİR ENERJİ VE ENERJİ VERİMLİLİĞİ PROJESİ

Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Tarihler:

Onay : 28 Mayıs 2009 (Ek Kredi Onay Tarihi: 22 Kasım 2011)

Yürürlük: 12 Ağustos 2009 (Ek Kredi Yürürlük Tarihi: 19 Ocak 2012)

Kapanış: 31 Aralık 2016

Rakamlar milyon ABD\$ olarak verilmiştir *:

Finansör	Finansman
IBRD	1.000
Diğer Donörler (Temiz Teknoloji Fonu)	100
Borçlular (TKB ve TSKB)	700
Toplam Proje Maliyeti	1.800

Dünya Bankası kullandırmaları, milyon ABD\$*:

Finansör	Toplam	Kullandırılan	Kullanılmayan
IBRD	1.100	873	228

*14 Mart 2015 itibariyle.

Not: Kullanım zamanındaki döviz kuru dalgalanmaları sebebiyle kullanım rakamı finansman rakamından farklılık gösterebilir.

Projenin Geçmişi ve Amaçları:

Türkiye, linyit dışında yeterli yerli enerji kaynaklarına sahip değildir. ve elektrik üretiminin çoğunluğunu ithal doğal gaz ile gerçekleştirmektedir. Türkiye'nin ithal yakıtlara olan bağımlılığını ve sera gazı emisyonlarını azaltmak için, Hükümet özel sektörü ülkenin yüksek düzeydeki yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanmaya teşvik etmektedir. Bunlar temel olarak hidro ve rüzgardan oluşmaktadır, ancak jeotermal, biyo-kütle ve güneş gibi daha küçük kaynaklar da mevcuttur. Hükümet'e yardımcı olmak için, Dünya Bankası 2004 yılında, özel bir banka olan Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB) ve bir kamu bankası olan Türkiye Kalkınma Bankası (TKB) tarafından uygulanan bir Yenilenebilir Enerji Kredisi sağlamıştır.

Devam etmekte olan proje, bir önceki projenin devamı niteliğindedir ve daha geniş bir faaliyet yelpazesini kapsamaktadır. Enerji verimliliği ile ilgili alt projeleri finanse etmektedir ve yenilenebilir enerji teknolojilerini ve enerji verimliliğini destekleyen Temiz Teknoloji Fonu'ndan (CTF) imtiyazlı finansman da içermektedir. Proje Eylül 2011'de yeniden yapılandırılarak çevresel koruma önlemleri kapsamı, bir nehir üzerinde inşa edilen çoklu hidroelektrik santral projelerinin kümülatif çevresel etkisinin değerlendirilmesini de içerecek şekilde genişletilmiştir. Ayrıca, projenin fon tahsisi, ileri yenilenebilir enerji teknolojileri ve enerji verimliliği yatırımları üzerinde daha fazla odaklanılmasını teşvik etmek için yeniden düzenlenmiştir. Yeniden yapılandırma sonrasında 500 milyon ABD\$ tutarında bir ek finansman 22 Kasım 2011'de onaylanmıştır.

Projenin kalkınma amacı (PDO) özel sektör mülkiyetindeki ve işletmesindeki yerli yenilenebilir kaynaklara dayalı enerji üretimini arttırmaya, enerji verimliliğini arttırmaya ve bu şekilde sera gazı emisyonlarını azaltmaya yardımcı olmaktadır.

Beklenen Sonuçlar: Projenin, yerli enerji kaynaklarının kullanımı yoluyla Türkiye'nin enerji arz güvenliğini artırması, yeni fosil yakıtlı santrallerin yapımı yerine yenilenebilir ve enerji verimli tesislerin inşası yoluyla sera gazı emisyonlarının azaltılmasına yardımcı olması, ve hidroelektrik santrallerin (yeni üretim tesislerinin çoğu hidroelektrik santraldir) kurulduğu yerler genellikle uzak, dağlık ve yoksul bölgeler olduğundan dolayı, uzak ve yoksul bölgelerde nispeten yüksek sayıda istihdam yaratması beklenmektedir. Finansal kurumlarda kapasitenin gelişmesi ile birlikte, enerji verimliliği projeleri artık projenin odak alanı olmaya başlamıştır.

Proje toplamda 36 yenilenebilir enerji projesini ve 27 enerji verimliliği projesini finanse etmiştir; enerji verimliliği projeleri kağıt, petrokimya, plastik ve demir-çelik gibi sektörlerde yoğunlaşmıştır. Bugüne kadar finanse edilen projelerin yılda 4,2 milyon ton sera gazı emisyon azaltımına katkıda bulunduğu tahmin edilmektedir.

Şubat 2015 sonu itibariyle, TSKB toplam IBRD kredilerinin yüzde 83'ünü taahhüt etmiş, TKB de toplam IBRD kredilerinin yüzde 56'sını taahhüt etmiştir. Her iki kurum, başlangıç IBRD kredilerinin ve CTF fonlarının yüzde 100'ünü kullandırmıştır.

Uygulayıcı Kuruluşlar:

Türkiye Kalkınma Bankası (TKB) ve Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB). Diğer kilit kurumlar arasında; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı yer almaktadır.

Kilit Kalkınma Ortakları arasında, enerji verimliliği ile ilgili teknik yardım sağlayan Bileşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Fransız Kalkınma Ajansı (AFD) ve Alman Kalkınma Bankası (KfW) yer almaktadır.

TÜRKİYE: KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELER ENERJİ VERİMLİLİĞİ PROJESİ

Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Tarihler:

Onay: 27 Mart 2013

Yürürlük: 22 Temmuz 2013

Kapanış: 28 Eylül 2018

Rakamlar milyon ABD\$ olarak verilmiştir *:

Finansör	Finansman
IBRD	201.00
Diğer Donörler (Küresel Çevre Fonu)	3.64
Borçlular (Ziraat Bankası, VakıfBank ve Halkbank)	100.58
Toplam Proje Maliyeti	305.22

Dünya Bankası kullandırımları, milyon ABD\$ *:

Finansör	Toplam	Kullandırılan	Kullandırılmayan
IBRD	201	30	171

* 27 Şubat 2015 itibariyle.

Not: Kullanım zamanındaki döviz kuru dalgalanmaları sebebiyle kullanım rakamı finansman rakamından farklılık gösterebilir.

Projenin Geçmişi ve Amaçları:

Türkiye’de ekonominin nispeten yüksek enerji yoğunluğu ve ülkenin rekabet gücünü koruma ihtiyacı sebebiyle enerji verimliliği bir politika önceliği olarak öne çıkmıştır. Türkiye’de kişi başına düşen toplam birinci enerji arzı halen düşük olmakla birlikte —2010 itibariyle kişi başına 1,44 ton petrol eşdeğeri (TPE) iken OECD ortalaması kişi başına 4,39 TPE— Türkiye ekonomisi nispeten enerji yoğundur. 2010 yılında ekonomi her 1.000 ABD\$’lık GSYH için 0,19 TPE enerjiye ihtiyaç duymuştur – OECD ortalaması 0,14 TPE. Dünya Bankası tahminlerine göre, sanayi ve bina sektörleri birlikte yıllık 15 milyon TPE’nin üzerinde enerji tasarrufu potansiyeli (veya toplamın yüzde 14’ü) sunmaktadır ve bununla ilişkili olarak sera gazı emisyonlarının azaltılması olanağı da sunmaktadır.

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler (KOBİ’ler), tüm işletmelerin yüzde 99’unu, istihdamın yüzde 78’ini, katma değer in yüzde 55’ini, satışların yüzde 65’ini, yatırımların yüzde 50’sini ve ihracatın yüzde 59’unu oluşturduklarından dolayı Türkiye ekonomisinin kalkınması ve rekabet gücü için önemli bir rol oynamakta, ancak toplam kredilerin sadece yüzde 27’sini almaktadır. KOBİ’ler enerji verimliliği yatırımları için gerekli olan orta ve uzun vadeli finansmana yeterince erişememektedir.

Bu projenin kalkınma amacı, enerji verimliliği yatırımlarına yönelik ticari banka kredilerinin yaygınlaştırılması yoluyla KOBİ’lerde enerji kullanımında verimliliği arttırmaktır. Proje kapsamında IBRD kaynakları üç kuruluş aracılığıyla kullanılmaktadır ve aynı zamanda bu kuruluşların enerji verimliliği yatırımlarını değerlendirme kapasitelerinin geliştirilmesi ve Türkiye’deki KOBİ pazarına yönelik alternatif finansman modellerinin araştırılması amaçlanmaktadır. Proje ayrıca Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’nın enerji verimliliği destek programlarının kullanımını ve etkililiğini artırma ve böylelikle bu konudaki görevlerini yerine getirme kapasitesini de geliştirecektir.

Elde Edilen Sonuçlar:

Proje kapsamında KOBİ’lere yönelik enerji verimliliği finansmanını desteklemek amacıyla üç finansal kuruluşa toplam 201 milyon ABD\$ tutarında kredi hatları sağlamaktadır: Halkbank (67 milyon ABD\$), VakıfBank (67 milyon ABD\$) ve Ziraat Bankası (67 milyon ABD\$). Ayrıca teknik yardım ve risk paylaşımı için üç finansal kuruluşa 3,64 milyon ABD\$ tutarında Küresel Çevre Fonu (GEF) hibesi sağlanacaktır: HalkBank için 0,9 milyon ABD\$; VakıfBank için 0,9 milyon ABD\$; Ziraat Bankası için 0,9 milyon ABD\$; ve ETKB için 0,94 milyon ABD\$ tutarında politika ve teknik yardım desteği. Üç finansal kuruluş, güçlü KOBİ müşteri tabanları ve KOBİ sektörlerindeki piyasa mevcudiyetleri sebebiyle seçilmiştir. Proje aynı zamanda ETKB bünyesinde enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji alanlarında politika uygulama ve araştırma yapma ile görevli birim olan Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü’nü de destekleyecektir. Finansal kuruluşlardan ikisi ve ETKB proje uygulanmasında kendilerini destekleyecek danışmanları görevlendirmiştir, bir finansal kuruluş ise danışman görevlendirme sürecinin son aşamasına gelmiştir. Finansal kuruluşlar şu anda proje stoku geliştirme ve pazarlama üzerinde odaklanmaktadır.

Uygulayıcı Kuruluşlar: Ziraat Bankası, VakıfBank, HalkBank ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı. **Diğer kilit kuruluşlar arasında** Kalkınma Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı yer almaktadır.
Kilit Kalkınma Ortakları arasında enerji verimliliği ile ilgili teknik yardım sağlayan UNDP, AFD ve KfW yer almaktadır.

TÜRKİYE YENİLENEBİLİR ENERJİ ENTEGRASYON PROJESİ

Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Tarihler:

Onay: 9 Mayıs 2014

Yürürlük: 11 Ağustos 2014

Kapanış: 30 Haziran 2019

Rakamlar milyon ABD\$ olarak verilmiştir *:

Finansör	Finansman
IBRD	300
CTF	50
TEİAŞ	125
Diğer Donörler	
Toplam Proje Maliyeti	475

Dünya Bankası kullandırmaları, milyon ABD\$ *:

Finansör	Toplam	Kullandırılan	Kullandırılmayan
IBRD	300	0	294*
CTF	50	0	50

*Mart 2015 itibarıyla. Not: Kullanım zamanındaki döviz kuru dalgalanmaları sebebiyle kullanım rakamı finansman rakamından farklılık gösterebilir.

Arka Plan ve Amaçlar:

Büyüyen bir ekonomi için yeterli ve güvenilir enerjinin çevresel açıdan sürdürülebilir bir şekilde sağlanması Türkiye Hükümeti'nin ana enerji politikası kaygısıdır. Üretim yatırımlarının yük artışının gerisinde kalması halinde, gelecekteki talep artışı arz açıklarına yol açabilir. İthal enerjije olan ağır bağımlılığı dengelemek için, Türkiye rüzgar ve hidro gibi yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretimini arttırmaktadır. Türkiye Hükümeti 2023 yılına kadar 20.00 MW'lık rüzgar enerjisi üretim kapasitesi geliştirmek gibi iddialı bir hedef belirlemiştir. Bununla birlikte, bu hedefe ulaşabilmek için her yıl 1600-1700 MW'lık bir kapasite yaratılması gerekirken, mevcut hızla sadece 400-500 MW'lık bir kapasitenin yaratılabileceği görülmektedir.

Rüzgar enerjisi ekleme kapasitesinin artırılması için, Türkiye'de rüzgar enerjisinin daha hızlı geliştirilmesini engelleyen kilit faktörlerin ortadan kaldırılması gerekecektir. Bu engeller arasında; (i) önceden iletim yatırımlarının yapılması ihtiyacı, (ii) mevcut yük tevzi ve kontrol sistemlerinin sınırlamaları, (iii) rüzgar enerjisi kaynaklarının coğrafi dağılımı göz önüne alındığında mevcut olan sınırlı iletim bağlantıları ve (iv) mevcut iletim şebekesinin artan elektrik talebini karşılamak için yetersizliği bulunmaktadır.

Yenilenebilir Enerji Entegrasyon Projesi, Hükümet'in iletim sisteminin güçlendirilmesi ve büyük ölçekli yenilenebilir enerji üretiminin kolaylaştırılması yoluyla Hükümet'in artan elektrik talebini karşılamasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, küresel çevre bakımından, proje Türkiye'de yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretimin daha fazla entegrasyonu yoluyla fosil yakıtlara dayalı elektrik üretiminden kaynaklanan sera gazı emisyonlarını önlemeyi amaçlamaktadır.

Projenin dört bileşeni bulunmaktadır: (i) rüzgar santrallerinin daha hızlı geliştirilmesini kolaylaştırmak amacıyla iletim altyapısının geliştirilmesi, (ii) daha yüksek rüzgar enerjisi üretimi karşısında şebeke işletimini ve yönetimini güçlendirmeye yönelik akıllı şebeke yatırımları, (iii) rüzgar enerjisi lokasyonlarının Türkiye'nin diğer bölgeleri ile daha iyi entegrasyonunun sağlanmasını amaçlayan Lapseki-2 – Sütluce-2 Deniz Altı Güç Kablosu ve (iv) Türkiye'de artan elektrik arz ve talebine cevap verebilmek için iletim şebekelerinin güçlendirilmesi. Proje aynı zamanda rüzgar enerjisinin çevresel yönlerinin güçlendirilmesini amaçlayan bir Teknik Yardım sağlanmasını öngörmektedir (paralel bir AB-IPA programı kapsamında finanse edilecek).

Beklenen Sonuçlar:

- Çan, İzmir ve Vize'de iletim altyapısının geliştirilmesi, buralarda 600 MW'lık rüzgar santrallerinin kurulmasını sağlayacaktır.
- Türkiye Elektrik İletim A.Ş.'nin (TEİAŞ) akıllı şebeke sistemlerini kullanmaya başlaması, ulusal ve bölgesel kontrol merkezlerinde yazılım ve donanım iyileştirmeleri yoluyla şebeke işletimini ve yönetimini güçlendirecektir. Ulusal Kontrol Merkezindeki Yenilenebilir Enerji Kaynakları (YEK) işletmecisi masası faaliyete geçmiştir.
- Türkiye'deki iletim şebekeleri artan elektrik arz ve talebine cevap verebilecek şekilde güçlendirilecektir. Sistemin taşıyabildiği puant yük 2014'teki 38 GW seviyesinden 2019 yılına kadar 48 GW'a yükselecektir. Lapseki-2 – Sütluce-2 380kV Deniz Altı Güç Kablosu rüzgar enerjisi üretilen yerler de dahil olmak üzere Türkiye'nin Avrupa ve Asya yakaları arasında daha iyi bir entegrasyon sağlayacaktır.

Uygulayıcı Kuruluşlar:

Türkiye Elektrik İletim A.Ş. (TEİAŞ). Diğer proje ortakları arasında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı da bulunmaktadır.

TÜRKİYE: İSTANBUL DEPREM RİSKİNİ AZALTMA VE ACİL DURUM HAZIRLIK PROJESİ

Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Tarihler:

Onay: May 26, 2005

Yürürlük: 03 Şubat 2006

Kapanış: 31 Aralık 2015

Rakamlar milyon ABD\$ olarak verilmiştir*

Finansör	Finansman
IBRD	550.0
Türkiye Hükümeti	
Diğer Donörler	
Toplam Proje Maliyeti	550.0

Dünya Bankası kullandırmaları, milyon ABD\$**:

Finansör	Toplam	Kullandırılan	Kalan
IBRD	446,1	334,4	25,8

* Orijinal kredi 31 Aralık 2012 tarihinde kapanmıştır.

** 18 mart 2015 tarihi itibarıyla geçerli döviz kurlarına göre kredi tutarı 446,1 milyon ABD\$'dır.

Not: Kullanım zamanındaki döviz kuru dalgalanmaları sebebiyle kullanım rakamı finansman rakamından farklılık gösterebilir.

İSMEP projesi kapsamında Avrupa Yatırım Bankası (EIB), Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası (CEB) ve İslami Kalkınma Bankası (IDB) paralel finansman sağlamaktadır.

Projenin Geçmişi ve Amaçları:

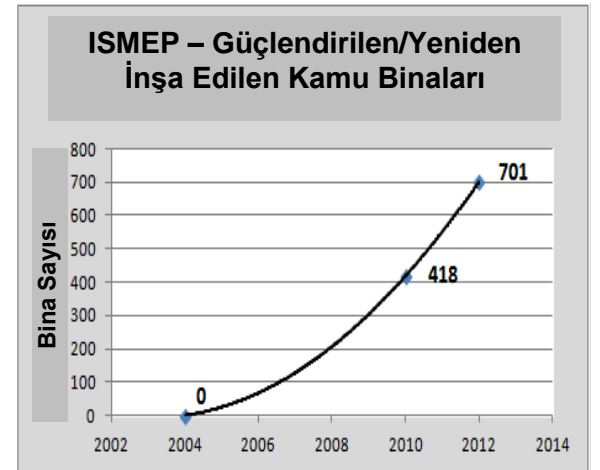
Türkiye depremlere karşı oldukça hassas bir ülkedir. 1999 yılında meydana gelen Marmara depreminde 17.000'in üzerinde insan hayatını kaybetmiştir ve yaklaşık 5 milyar dolarlık (GSMH'nin yaklaşık %2,5'i kadar) ekonomik zarara yol açmıştır. İstanbul, Kuzey Anadolu Fay Hattı üzerinde bulunması, yaklaşık 15 milyonluk kalabalık nüfusu, ticari/sanayi yoğunluğu ve önemli bir kıtalar arası bağlantı noktası olmasından dolayı depreme karşı özellikle hassastır. Eğer gelecekte İstanbul yakınlarında bir deprem meydana gelirse, bu depremin insanlar üzerindeki etkileri ve sosyal, ekonomik, ve çevresel etkileri çok büyük olacaktır. İstanbul'un sosyal, ekonomik, kültürel ve finansal hayatında bir kesinti yıllarca hissedilecektir.

Projenin kalkınma amacı (PDO), afet yönetimine ve acil durum müdahalelerine yönelik kurumsal ve teknik kapasitenin geliştirilmesi, kritik kamu binalarının depreme karşı güçlendirilmesi ve bina yönetmeliklerinin daha iyi uygulanmasını sağlayacak önlemlerin desteklenmesi yoluyla İstanbul şehrinin olası bir depreme karşı hazırlık durumunu iyileştirmektir.

Elde Edilen Kilit Sonuçlar:

- 900.000'den fazla öğrenciye ve öğretmene hizmet veren okullar ve yıllık yaklaşık 1 milyon hastaya hizmet veren hastaneler/klinikler de dahil olmak üzere 1.053 kamu binası depreme karşı güçlendirilmiş veya yeniden inşa edilmiştir
- Yedek Afet Yönetim Merkezi faaliyete geçmiştir ve İstanbul Valiliğinin Hasdal'daki yeni ana Afet Yönetim Merkezi tamamlanmıştır.
- Türkiye'de bir ilk olarak Proje kapsamında Kültür ve Turizm Bakanlığı için İstanbul'daki afet riski ile karşı karşıya olan kültürel miras niteliğindeki binaların dijital bir envanteri çıkarılmıştır ve İstanbul'da üç adet tarihi binanın güçlendirilmesine ve korunmasına ilişkin projeler hazırlanmıştır.
- Kamuoyu Bilinçlendirme ve Semt Gönüllüleri programları yoluyla 630.000 kişi afete hazırlık konusunda eğitilmiştir ve tahmini olarak 5,5 milyon kişiye sosyal ve genel medya yoluyla ulaşılmıştır.
- Ülke çapında 3.630 mühendis depreme karşı güçlendirme yönetmeliği hakkında eğitilmiştir ve pilot belediyeler olarak seçilen Pendik ve Bağcılar belediyeleri aracılığıyla vatandaşlara e-Hizmetler sunulmaya başlamıştır.

Uygulayıcı Kuruluş:

TÜRKİYE - GAZ SEKTÖRÜ GELİŞTİRME PROJESİ

Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Tarihler:

Onay : 29 Kasım 2005

Yürürlük: 7 Mart 2006

Kapanış: 31 Aralık 2020

Rakamlar milyon ABD\$ olarak verilmiştir *:

Finansör	Finansman
IBRD	325+400 ¹
Türkiye Hükümeti	402
Toplam Proje Maliyeti	1.127

Dünya Bankası kullandırmaları², milyon ABD\$ *:

Finansör	Toplam	Kullandırılan	Kullanılmayan
IBRD	725	325	400

*12 Mart 2015 itibarıyla. Notlar: 1) 400 milyon ABD\$ tutarındaki ilave finansman 2 Temmuz 2014 tarihinde Kurul tarafından onaylanmıştır ve yürürlüğe girmiştir. 2) Kullanım zamanındaki döviz kuru dalgalanmaları sebebiyle kullanım rakamı finansman rakamından farklılık gösterebilir.

Projenin Geçmişi ve Amaçları:

Sınırlı yurt içi doğal gaz rezervine sahip olan Türkiye, kullandığı doğal gazın % 98'ini yurt dışından ithal etmektedir. Türkiye'de, özellikle çevresel açıdan sürdürülebilir olmayan yerli linyitin kullanımını azaltmanın bir yolu olarak doğal gaz tüketimi hızlı bir şekilde yükselmiştir. Kentleşmenin artması (ve artan elektrik ve ısıtma ihtiyacı) ve iletim ve dağıtım şebekelerinin genişlemesi ile birlikte, doğal gaz talebinin hızla büyümeye devam etmesi beklenmektedir.

Türkiye gaz arzını özellikle Rusya'dan -bir tanesi Bulgaristan üzerinden ve diğeri de Karadeniz'in altından geçen iki boru hattı ile elde etmektedir. Türkiye 2014 yılında 48 milyar metreküp (bcm) doğal gaz ve LNG tüketmiştir. Coğrafi konumu, Türkiye'yi Hazar ve Orta Doğu'yu Avrupa'ya bağlayan potansiyel olarak önemli bir gaz geçiş ülkesi haline getirmiştir. Büyüyen yurt içi gaz talebine ek olarak, Türkiye'nin bir geçiş ülkesi olarak bu rolünün, gelecekte doğal gaz piyasasının gelişimine yön verme olasılığı yüksektir.

Projenin kalkınma amacı (PDO), kritik derecede ihtiyaç duyulan gaz depolama ve şebeke altyapısını oluşturmak ve BOTAS'a mali açıdan sürdürülebilir ve ticari bir şekilde yönetilen bir şirket olarak işletme faaliyetlerini güçlendirmesinde destek sağlamak suretiyle Türkiye'deki gaz arzının güvenilirliği ve istikrarının artırılmasıdır. Türkiye'deki mevcut gaz depolama kapasitesi düşüktür (2,6 milyar metreküp, Türkiye'nin yıllık gaz tüketiminin yaklaşık yüzde 5'i) ve yavaştır (temel olarak mevsimsel depolama ve çok küçük bir günlük çekiş oranı). Proje depolama kapasitesini önemli ölçüde yükseltecek (3,6 milyar metreküpe -ki bu yüzde 7,5 ile yine de düşük bir orana karşılık gelmektedir¹) ve Türkiye'deki ilk hızlı gaz depolama tesisi olacaktır (günlük çekiş kapasitesinin yüksek olduğu bir depolama). Depolama projesi, Türkiye'nin tüketimin zirveye çıktığı kış mevsiminde gaz arzını sağlamasına, al ya da öde sözleşmelerinden doğan cezalardan kaçınmasına ve yeni transit kapasiteleri oluşturmasına yardımcı olacağından dolayı kritik öneme sahiptir. Projenin bileşenleri şunlardır: (i) Orta Anadolu'nun güneyinde bir tuz gölü olan Tuz Gölü yakınlarında bir yer altı tuz oluşumu içinde yer alan Gaz Depolama Tesisi. Tesis tamamlandığında, yaklaşık 960 milyon metre küp (mcm) depolama kapasitesine sahip olacaktır. Tesisin, 20 gün boyunca günde 40 mcm gaz sağlama kapasitesi olacak ve 25 günlük bir süre boyunca günde 30 mcm oranında gazın tesise yeniden doldurulması mümkün olacaktır. (ii) Şebekenin Genişletilmesi: Proje, Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. (BOTAS) için Erzincan kompresör istasyonunu finanse edecektir. Bu istasyona, var olan ve yeni kaynaklardan Türkiye'ye ithal edilmesi beklenen artan miktarlarda gazın iletilmesinde ihtiyaç duyulmaktadır. (iii) Proje Sahibinin mühendislerine yönelik teknik danışmanlık desteği ve çevresel ve sosyal izleme çalışmaları.

Beklenen Sonuçlar:

- Türkiye'nin enerji güvenliğini ve en soğuk günlerde zirveye ulaşan doğal gaz taleplerini karşılama kapasitesini arttıracaktır; mevsimsel depolama imkanı tanıyarak gaz ithalatlarının maliyetini düşürecek; şebeke yatırım maliyetlerini azaltacak ve operasyonel esnekliği arttıracaktır.
- Depolama kapasitesini 2,6 milyar metreküpten 3,6 milyar metreküpe çıkararak ve Türkiye'nin ilk hızlı depolama tesisi olacaktır (günlük çekiş kapasitesi yüksek depolama)

Uygulayıcı Kuruluş:

Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi (BOTAS).

¹ Avrupa'daki diğer büyük ithalatçı ülkeler yıllık tüketimlerinin yüzde 20-30'u kadar bir depolama kapasitesine sahiptir.

TÜRKİYE: TAPU VE KADASTRO MODERNİZASYON PROJESİ
Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Tarihler:

Onay : 11 Mayıs 2008

Yürürlük: 13 Ağustos 2008

Kapanış: 31 Ağustos 2015

Rakamlar milyon ABD\$ olarak verilmiştir (orijinal rakamlar):

<i>Finansör</i>	<i>Finansman</i>
IBRD	203
Borçlu	7.10
Toplam Proje	210.10
Maliyeti	

Dünya Bankası kullandırmaları, milyon ABD Doları *:

<i>Finansör</i>	<i>Toplam</i>	<i>Kullandırılan</i>	<i>Kullanılmayan</i>
IBRD	143,4	130,6	2,2

* 18 Mart 2015 tarihi itibarıyla geçerli döviz kuruna göre toplam kredi tutarı 143,4 milyon ABD\$'dır.

Not: Kullanım zamanındaki döviz kuru dalgalanmaları sebebiyle kullanım rakamı finansman rakamından farklılık gösterebilir.

Projenin Geçmişi ve Amaçları:

Türkiye'nin Dokuzuncu Ulusal Kalkınma Planı ile Hükümet, istikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen, AB'ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir ülke hedefine ulaşabilmek için gerekli zemini oluşturmuştur. Hükümet, özellikle kaliteli kamu hizmetlerinin sunulmasına ve yatırım ortamı reformlarının devam ettirilmesine vurgu yaparak, hizmetlerin iyileştirilmesi, çevrenin korunması ve acil durum hazırlık durumunun ve afet riski azaltma çalışmalarının artırılması için e-Devlet sistemlerini hayata geçirmeyi amaçlamaktadır.

Etkili ve etkin bir kadastro ve tapu sistemi, planlayıcılar ve yatırımcılar için doğru ve güvenilir altlık haritalar, mekansal veriler ve gayrimenkul bilgileri sağlayarak Hükümet'in bu alanlardaki stratejisi için bir köşe taşı oluşturmaktadır. Türkiye'deki kadastro ve tapu sisteminin etkililiğine ve gayrimenkul tescil işlemlerinin büyük tapu müdürlüklerinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesine rağmen, diğer Avrupa ülkelerindeki hizmet düzeylerine ulaşmak için sistemin sürekli olarak modernleştirilmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir. Mevcut manuel sistemlerin bilgisayarlı hale getirilmesi ve kağıt belgelerin e-Devlet uygulamalarını destekleyebilecek ulusal bir ağa bağlantısının, tutarlılığının, verimliliğinin ve doğruluğunun artırılabilmesi için sayısallaştırılması gerekmektedir. Benzer şekilde, vergilendirme amaçlı gayrimenkul değerlendirme yöntemlerinin AB'deki eşdeğer sistemlerin seviyesine çıkarılması ve kurumsal düzenlemelerin gayrimenkul değerlendirme kılavuzlarına ve şikayet prosedürlerine yönelik çerçeveyi desteklemesi gerekmektedir. Uluslararası standartlara uygun olarak daha geniş gayrimenkul değerlendirme fonksiyonlarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Projenin kalkınma amacı (PDO), Hükümet'in e-Devlet gündemindeki ilerlemesini desteklemek için, tapu ve kadastro hizmetlerinin etkililiğini ve etkinliğini arttırmaktır. Proje şu hedefleri desteklemektedir: (i) kadastro haritalarının, etkin sayısal kadastro ve tapu bilgileri sağlayacak şekilde yenilenmesi ve güncellenmesi; (ii) halkın ve özel kuruluşların tapu ve kadastro bilgilerine erişiminin artırılması (iii) tapu ve kadastro müdürlüklerinde müşteri hizmetlerinin iyileştirilmesi; (iv) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nde (TKGM) insan kaynakları kapasitelerinin geliştirilmesi; (v) gayrimenkul değerlemesinde en iyi uluslararası uygulamaların kullanılmaya başlaması için gerekli politikaların geliştirilmesi ve kapasitenin oluşturulması.

Elde Edilen Kilit Sonuçlar:

- Geçmişte çok düşük olan müşteri memnuniyeti şu anda yüzde 89 düzeyindedir, mahkemelerdeki ihtilaflar yüzde 0,3'e düşmüştür (proje sonu hedefi yüzde 2) kadastro verilerinin sunulması için geçen süre 2 saate inmiştir (proje sonu hedefi 2 saat); 550 harici kullanıcı tapu ve kadastro verilerine çevrim içi/çevrim dışı olarak erişebilmektedir (proje hedefi 50 harici kullanıcı idi) ve 120 milyon bilgi talebi internet yoluyla alınmıştır (proje sonu hedefi 9 milyon idi).
- Kadastro yenileme üzerinde odaklanan temel proje faaliyeti başarılı bir şekilde ilerlemektedir ve 3,1 milyon parsel olarak belirlenen proje hedefine ulaşılması mümkün görülmektedir. İkinci kilit proje faaliyeti olan altlık haritaların ve ortofotoların üretilmesi faaliyeti kapsamında, başlangıçta 40.000 km² olarak belirlenen ancak daha sonra 238.560 km²'ye çıkarılan proje hedefi daha şimdiden aşılmıştır.
- Bursa'daki örnek ofis uygulaması müşteri memnuniyetini büyük ölçüde arttırmıştır. Mart 2015 itibarıyla kullandırmalar revize kredi tutarının yüzde 91'ine ulaşmıştır.

Uygulayıcı Kuruluş:

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (TKGM). Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı da bu projenin kilit kalkınma ortaklarından birisidir.

TÜRKİYE – BELEDİYE HİZMETLERİ PROJESİ

Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Tarihler:

Onay : 23 Haziran 2005

Yürürlük: 18 Mayıs 2006

Kapanış: 30 Kasım 2016

Rakamlar milyon ABD\$ olarak verilmiştir *:

Finansör	Finansman
IBRD	515
Türkiye Hükümeti	70
Diğer Donörler	
Toplam Proje Maliyeti	585

Dünya Bankası kullandırmaları, milyon ABD\$**:

Finansör	Toplam	Kullandırılan	Kullanılmayan
IBRD	415,5	295	113,5

* Orijinal kredi 31 Aralık 2012 tarihinde kapanmıştır.

** 18 Mart 2015 itibarıyla geçerli döviz kuruna göre, toplam kredi tutarı 415,5 milyon ABD\$'dır.

Not: Kullanım zamanındaki döviz dalgalanmaları sebebiyle kullanım rakamı finansman rakamından farklılık gösterebilir

Projenin Geçmişi ve Amaçları:

Geçtiğimiz on yıllık dönemlerde Türkiye çarpıcı bir kentsel büyüme yaşamış ve 1950'de yüzde 25 olan kentsel nüfus oranı bugün yüzde 75'in üzerine çıkmıştır. Hızlı kentleşme aynı zamanda bugün ülkenin gayrisafı katma değerinin yaklaşık yüzde 90'ını oluşturan şehirlerdeki ekonomik büyümeyi de sürüklemiştir. Kentlerin ülkenin ekonomisi bakımından önemi ve hızlı kentleşme hızı su, sanitasyon ve katı atık yönetimi de dahil olmak üzere etkin belediye hizmetlerine olan artan talebin kritik öneminin altını çizmektedir. Talebe ayak uydurabilmek ve uluslararası standartlarla uyumlu kaliteli belediye hizmetleri sunabilmek için yerel düzeyde yüksek oranda yatırımlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Projenin kalkınma amacı (PDO), seçilen belediyelerde sürdürülebilir belediye hizmetlerini desteklemektir. Çok çeşitli belediyelere erişebilmek ve Türkiye'nin belediye finansmanı alanındaki ana kaynağı olan İller Bankası'nın kurumsal gelişimini desteklemek için, Belediye Hizmetleri Projesi finansal aracı olarak İller Bankası'na kredi vermekte ve İller Bankası da bu kredi kaynaklarını uygun belediyelere ikraz etmektedir. Bu amaçlara ulaşabilmek için, proje: i) çevre ile su, atık su ve katı atık yönetim hizmetlerinin kalitesinin iyileştirilmesi doğrultusunda belediye altyapısının geliştirilmesine; ii) belediye şirketlerinin mali durumunun ve operasyonel verimliliğinin güçlendirilmesine; ve iii) İller Bankası'nın (İB) kurumsal anlamda güçlendirilmesine destek sağlamaktadır.

Elde Edilen Kilit Sonuçlar:

- Hedeflenen şehirlerde gelir getirmeyen su oranları önemli ölçüde azaltılmıştır. Asat'ta (Antalya) su kayıpları %52'den 2013 sonu itibarıyla %43'e, Kütahya'da %69'dan 2013 sonu itibarıyla %35,5'e ve Elbistan'da %65'ten 2012 sonu itibarıyla %32'ye düşürülmüştür.
- Ülkenin çeşitli bölgelerindeki 8 şehirde yaşayan 870.000'den fazla hanehalkı, ilk kez belediye su şebekesine bağlanmıştır. Kanalizasyon hizmetleri de bazı şehirlerde ciddi bir şekilde artmıştır. Örneğin Ilıca'da, kanalizasyon şebekesine bağlı şehir nüfusunun yüzdesi 2006 yılında yüzde 40 iken, proje kapsamında yapılan yatırımlar sayesinde 2012 sonu itibarıyla yüzde 90'a, Antalya'da ise yüzde 43'ten 2013 sonu itibarıyla yüzde 78'e çıkmıştır.
- Gelibolu ve Bergama'da, yıllık toplam 54.000 ton kapasiteye sahip katı atık düzenli depolama tesisleri kurulmuştur ve bunlar 130.000 kadar vatandaşa çevresel açıdan sağlıklı atık bertaraf hizmetleri sunmaktadır.
- Proje yönetimi, satın alma ve finansal yönetim alanlarında eğitim ve özelleştirilmiş kapasite oluşturma faaliyetleri yoluyla İller Bankası'nın ve belediye personelinin kapasitesi geliştirilmiştir. İller Bankası proje yönetim ekibine sağlanan eğitimin adam-gün rakamı 2012 sonu itibarıyla 231'den 1.560'a yükseltilmiştir. Belediye Hizmetleri Projesi Yönetim Birimi (PYB) personeline sağlanan eğitimdeki artış da önemlidir: 86'dan 2012 sonu itibarıyla 630 adam-gün'e.

Uygulayıcı Kuruluş:

Borçlu olarak İller Bankası ve alt borçlular olarak 15 belediye veya belediye hizmet şirketi.

TÜRKİYE: DEVAM EDEN PROJELER - MIGA

TÜRKİYE: Bandırma Limanı- 1

Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Bilgiler

Proje Kodu: 7994

Mali Yıl: 2010

Durumu: Aktif

Garanti Sahibi: Unicredit AG

Yatırımcının Ülkesi: Almanya

Yatırımın Yapıldığı Ülke: Türkiye

Sektör: Ulaştırma

Brüt Risk: 55 milyon ABD\$

Proje Türü: SIP Dışı

Arka Plan ve Amaçlar:

Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı (MIGA), Bandırma Limanının 36 yıllığına işletme hakkının devri yoluyla özelleştirilmesi için UniCredit AG'nin sağladığı kredi finansmanı için 55 milyon ABD\$ tutarında bir garanti vermiştir. MIGA'nın sağladığı garanti 14 yıllık bir süreyi kapsıyor ve kur inconvertibilitesi, transfer kısıtlaması ve kamulaştırma risklerine karşı koruma sağlıyor.

Rekabetçi bir ihale sonrasında, Mayıs 2008'de, işletme hakkı devri için 175,5 milyon ABD\$ peşin ödemeyi teklif eden Çelebi Ortak Girişim Grubu'nun ihaleyi kazandığı açıklanmıştır.

Proje Türkiye Hükümeti'nin 1980'lerin başlarında başlattığı ve halen devam eden özelleştirme sürecinin bir parçasını oluşturmaktadır. Ülkeye açıklık ve rekabet getirmeyi, eskiden kamuya ait olan işletmelerde verimliliği arttırmayı ve böylelikle ekonomik büyümeyi hızlandırmayı amaçlamaktadır.

Beklenen sonuçlar:

- Yeni ve deneyimli bir yönetim ekibinin göreve gelmesiyle en iyi piyasa uygulamalarının kullanılması sağlanacak, böylelikle limanın verimliliğini artacaktır;
- Ulaşım maliyetlerinin düşürülmesi yoluyla limanın art bölgesinde yer alan yerel ihracatçıların rekabet gücü artacaktır;
- Limanın daha iyi işletilmesi özellikle bölgedeki otomotiv üretim sanayiinin Orta ve Doğu Avrupa için bir merkez olarak daha fazla büyümesini sağlayacaktır.
- Yabancı doğrudan yatırımların çekilebilmesi için kilit bir altyapı gerekliliği olan uluslararası piyasalara bağlantı olanağının artırılması yerel ekonomi için de yararlı olacaktır.
- Daha yüksek işletme standartları getirilerek, ulusal ve AB standartlarına uygun çevre ve emniyet kuralları uygulanacaktır.

TÜRKİYE: Bandırma Limanı-2
Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Bilgiler

Proje Kodu: 7994
Mali Yıl: 2011
Durumu: Aktif
Garanti Sahibi: Troy AB
Yatırımcının Ülkesi: İsveç
Yatırımın Yapıldığı Ülke: Türkiye
Sektör: Ulaştırma
Brüt Risk: 0,5 milyon ABD\$
Proje Türü: SIP Dışı

Arka Plan ve Amaçlar:

6 Ekim 2010 tarihinde MIGA Bandırma Limanının 36 yıllığına işletme hakkının devri yoluyla özelleştirilmesi kapsamında Troy AB'nin yaptığı sermaye yatırımı için 522.000 ABD\$ tutarında garanti sağlamıştır. MIGA'nın sağladığı garanti 14 yıllık bir süreyi kapsıyor ve kur inconvertibilitesi, transfer kısıtlaması ve kamulaştırma risklerine karşı koruma sağlıyor.

Rekabetçi bir ihale sonrasında, Mayıs 2008'de, işletme hakkı devri için 175,5 milyon ABD\$ peşin ödemeyi teklif eden Çelebi Ortak Girişim Grubu'nun ihaleyi kazandığı açıklanmıştır.

Proje Türkiye Hükümeti'nin 1980'lerin başlarında başlattığı ve halen devam eden özelleştirme sürecinin bir parçasını oluşturmaktadır. Ülkeye açıklık ve rekabet getirmeyi, eskiden kamuya ait olan işletmelerde verimliliği arttırmayı ve böylelikle ekonomik büyümeyi hızlandırmayı amaçlamaktadır.

Proje Dünya Bankası Grubu'nun Türkiye'ye yönelik Ülke İşbirliği Stratejisi ile de uyumludur. Ulaştırma altyapısının geliştirilmesi, Banka Grubu'nun Türkiye'de rekabet gücünün ve istihdam fırsatlarının artırılmasına yardımcı olma odağının kilit bir bileşenini oluşturmaktadır.

Beklenen sonuçlar:

- Yeni ve deneyimli bir yönetim ekibinin göreve gelmesiyle en iyi piyasa uygulamalarının kullanılması sağlanacak, böylelikle limanın verimliliğini artacaktır;
- Ulaşım maliyetlerinin düşürülmesi yoluyla limanın art bölgesinde yer alan yerel ihracatçıların rekabet gücü artacaktır;
- Limanın daha iyi işletilmesi özellikle bölgedeki otomotiv üretim sanayiinin Orta ve Doğu Avrupa için bir merkez olarak daha fazla büyümesini sağlayacaktır.
- Yabancı doğrudan yatırımların çekilebilmesi için kilit bir altyapı gerekliliği olan uluslararası piyasalara bağlantı olanağının artırılması yerel ekonomi için de yararlı olacaktır.
- Daha yüksek işletme standartları getirilerek, ulusal ve AB standartlarına uygun çevre ve emniyet kuralları uygulanacaktır.

TÜRKİYE: İzmir Deniz Ulaşımını Geliştirme Projesi

Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Bilgiler

Proje Kodu: 11781

Mali Yıl: 2013

Durumu: Aktif

Garanti Sahibi: ING-DiBa AG'nin bir şubesi olan ING Bank

Yatırımcının Ülkesi: Almanya

Yatırımın Yapıldığı Ülke: Türkiye

Sektör: Ulaştırma

Brüt Risk: 65,5 milyon ABD\$

Proje Türü: SIP Dışı

Projenin Geçmişi ve Amaçları:

27 Haziran 2013 tarihinde, İzmir Deniz Ulaşımını Geliştirme Projesi için İzmir Büyükşehir Belediyesine sağlanan bir hissedar dışı kredi için Almanya'daki ING-DiBa AG (ING)'nin bir şubesi olan ING Bank'a MIGA tarafından 65,5 milyon ABD\$ tutarında bir garanti sağlanmıştır. Garanti 10 yıla kadar bir süre için devlet mali yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi riskine karşı koruma sağlamaktadır. ING kredisi proje için altı feribot alımını finanse edecektir.

İzmir'de hizmet vermekte olan mevcut feribotlar, işletme ömürlerinin sonuna gelmiştir, dolayısıyla yüksek bakım maliyetlerine ve eski teknolojiye sahiptir. Bu proje, İzmir'de feribot alımı ve rıhtım yenilemesine ilişkin daha geniş kapsamlı bir çalışmanın bir parçasını oluşturmaktadır. Bu projenin kredisinde Dünya Bankası Grubu bünyesindeki Uluslararası Finans Kurumu (IFC) düzenleyici olarak görev yapmıştır. Diğer kreditorler arasında Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası ve Fransız Kalkınma Bankası (AFD) yer almaktadır.

Proje Dünya Bankası Grubu'nun Türkiye ile olan Ülke İşbirliği Stratejisi ile uyumludur. Ulaştırma altyapısının iyileştirilmesi, Banka Grubu'nun Türkiye'ye rekabet gücünü ve istihdam fırsatlarını arttırmada yardımcı olma odağının kilit bir bileşeni oluşturmaktadır.

MIGA'nın bu yatırım için sağladığı destek aynı zamanda Ajansın karmaşık projeleri destekleme stratejisi ile de uyumludur.

Beklenen Sonuçlar:

İzmir'in entegre toplu taşıma sisteminde deniz ulaşımının payı artacak; karayolu ulaşımındaki tıkanıklıklar ve kirlilik azalacak; halkın emniyeti ve güvenliği artacaktır. Yeni feribotlar çok daha hızlı, yakıt tüketimi bakımından daha verimli olacak, çevre dostu ve daha emniyetli olacaktır.

TÜRKİYE: İzmir Tramvay Projesi
Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Bilgiler

Proje Kodu: 2240

Mali Yıl: 2014

Durumu: Aktif

Garanti Sahibi: ING-DiBa AG'nin bir şubesi olan ING Bank

Yatırımcının Ülkesi: Almanya

Yatırımın Yapıldığı Ülke: Türkiye

Sektör: Ulaştırma

Brüt Risk: 91,1 milyon ABD\$

Proje Türü: SIP Dışı

Projenin Geçmişi ve Amaçları: Bu kredi, Almanya'daki ING-DiBa AG'nin bir şubesi olan ING Bank tarafından Türkiye'deki İzmir Tramvay Projesi için İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne sağladığı bir hissedar dışı kredidir. Kreditor devlet mali yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi riskine karşı 13 yıllık bir süre için koruma sağlayacak 91,1 milyon ABD\$ tutarında bir garanti için MIGA'ya başvurmuştur.

MIGA'ın sağladığı garanti İzmir'de iki ayrı şehir içi tramvay hattı yapımını ve ilgili çeken ve çekilen araçların teminini desteklemektedir. Konak Tramvay Hattı, üzerinde 19 istasyonun bulunduğu, 12,8 km uzunluğunda tamamen elektrikli bir sokak tramvay hattı olacaktır. İzmir Körfezi'nin güney ve doğu yakalarında özel olarak ayrılan hat üzerinde 21 tramvay aracı işleyecektir. Karşıyaka Tramvay Hattı, üzerinde 16 istasyonun bulunduğu, 9,7 km uzunluğunda tamamen elektrikli bir sokak tramvay hattı olacaktır. İzmir Körfezi'nin kuzey yakasında özel olarak ayrılan hat üzerinde 17 tramvay aracı işleyecektir.

Proje aynı zamanda MIGA'nın İzmir'de daha önce desteklediği deniz ulaşımını desteklenme projesini ve IFC'nin desteklediği trafik yönetim projesini tamamlayıcı nitelikte olacaktır. Bu iki proje de karayolu trafik yoğunluğunu azaltacak projelerdir ve deniz ulaşımını desteklenme projesi şehirdeki farklı ulaşım türleri arasındaki bağlantıyı arttıracaktır.

Proje Dünya Bankası Grubu'nun Türkiye ile olan Ülke İşbirliği Stratejisi ile uyumludur. Ulaştırma altyapısının iyileştirilmesi, Banka Grubu'nun Türkiye'ye rekabet gücünü ve istihdam fırsatlarını arttırmada yardımcı olma odağının kilit bir bileşeni oluşturmaktadır. Dünya Bankası Grubu'na bağlı IFC projenin kreditorleri arasında yer alacaktır ve diğer krediler için de lider düzenleyici işlevi görmektedir.

MIGA'nın bu önerilen yatırım için sağlayacağı destek aynı zamanda Ajansın karmaşık projeleri destekleme stratejisi ile de uyumludur.

Beklenen Sonuçlar:

Önerilen proje şehir içi ulaşım hizmetlerini iyileştirecek, İzmir'in ana arter ağının önemli bölümlerindeki trafik tıkanıklıklarını sınırlayacak ve sera gazı azaltımına katkıda bulunacaktır.

TÜRKİYE: Kadıköy-Kartal-Kaynarca Metro Projesi
Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Bilgiler

Proje Kodu: 9401
Mali Yıl: 2011
Durumu: Aktif
Garanti Sahibi: West LB AG, Londra Şubesi
Yatırımcının Ülkesi: Almanya
Yatırımın Yapıldığı Ülke: Türkiye
Sektör: Ulaştırma
Brüt Risk: 409,2 milyon ABD\$
Proje Türü: SIP Dışı

Arka Plan ve Amaçlar:

21 Nisan 2011 tarihinde, WestLB AG Londra Şubesinin kendisi adına bir kreditorler konsorsiyumunun temsilcisi olarak İstanbul'daki Kadıköy-Kartal-Kaynarca Metro Projesine yaptığı yatırım için 409,2 milyon ABD\$'lık bir garanti sağlamıştır. MIGA'nın garantisi 9,5 yıla kadar bir süre için anapara ve faizleri kapsamaktadır ve devlet mali yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi riskine karşı koruma sağlamaktadır.

Proje İstanbul'un Anadolu yakasındaki ilk yeraltı metro sistemi olacaktır. Metro sistemi daha sonra şehrin Avrupa yakası ile de birleşecektir. Projenin ilk aşaması Kadıköy ile Kartal arasında 22 km uzunluğunda bir hattın ve 16 istasyonun yapımını kapsamaktadır. İkinci aşama ise metro hattının Kartal ile Kaynarca arasında 4,5 km daha uzatılmasını, bir park ve bakım alanının ve yaya alt geçitlerinin yapımını kapsamaktadır.

Proje aynı zamanda Dünya Bankası Grubu'nun Türkiye'ye yönelik Ülke İşbirliği Stratejisi ile de uyumludur. Ulaştırma altyapısının geliştirilmesi, Banka Grubu'nun Türkiye'de rekabet gücünün ve istihdam fırsatlarının artırılmasına yardımcı olma odağının kilit bir bileşenini oluşturmaktadır.

Beklenen Sonuçlar:

- İstanbul'un metro sisteminin genişletilmesi yoluyla kentsel hareketlilik artacak, seyahat süreleri ve trafik azalacak ve böylelikle üretkenliğin ve özel sektör öncülüğündeki büyümenin yükseltilmesine katkıda bulunulacaktır.
- Karayollarına ve otoyollara olan bağımlılığın azaltılması kirliliğin azaltılmasına yardımcı olarak ve İstanbul'u şehirde yaşayan vatandaşlar ve faaliyet gösteren işletmeler için daha cazip bir şehir haline getirecektir.

TÜRKİYE: Otogar-Bağcılar-İkitelli-Olimpiyat Köyü Metro Projesi
Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Bilgiler

Proje Kodu: 8050

Mali Yıl: 2011

Durumu: Önerildi (Kurul Tarihi: 27 Mart 2014)

Garanti Sahibi: WestLB İstanbul Şubesi

Yatırımcının Ülkesi: Almanya

Yatırımın Yapıldığı Ülke: Türkiye

Sektör: Ulaştırma

Brüt Risk: 19,5 milyon ABD\$

Proje Türü: SIP Dışı

Projenin Geçmişi ve Amaçları: 27 Aralık 2010 tarihinde MIGA Almanya'dan WestLB'nin Türkiye'deki Otogar-Bağcılar-İkitelli-Olimpic Village Metro Projesine yaptığı yatırım için 19,5 milyon ABD\$ tutarında bir garanti sağlamıştır. MIGA'nın garantisi 3 yıla kadar bir süre için devlet mali yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi riskine karşı koruma sağlamaktadır. WestLB AG'nin İstanbul Şubesi (WestLB İstanbul) tarafından İstanbul'daki genişletme yatırımını finanse eden İBB'ye bağlı İETT Genel Müdürlüğü'ne sağlanan 21 milyon ABD\$ tutarındaki krediyi teminat altına almaktadır.

Proje iki kısımdan oluşmaktadır. Projenin birinci kısmını oluşturan "Otogar-Kirazlı Hafif Raylı Sistemi" mevcut Hafif Raylı Sistemi Otogar'dan (Şehirler Arası Otobüs Terminali) Bağcılar ve Kirazlı'daki yerleşimin yoğun olduğu bölgelere uzatacaktır. Projenin ikinci aşaması olan "Kirazlı-İkitelli-Başak Konut/Olimpiyat Köyü Metro", İkitelli Organize Sanayi Bölgesini ve İkitelli'de gelişen yeni konut alanlarını İstanbul'un raylı sistem ağına bağlayacak olan yeni bir metro ağı oluşturacaktır.

5.510 m. uzunluğunda, çift hat ve beş istasyonlu birinci kısım (Otogar-Kirazlı HRS), Aksaray ile Uluslararası Havaalanı arasında işleyen mevcut Hafif Raylı Sistemin batı uzantısını oluşturacaktır. Çift hattan oluşan, 11 istasyonlu 15.834 m. uzunluğundaki ikinci kısım (Kirazlı-İkitelli-Başak Konut/Olimpiyat Köyü Metro) Yenikapı ile Kirazlı arasında işlemesi planlanan metro hattının batı uzantısını oluşturacaktır.

Proje aynı zamanda Dünya Bankası Grubu'nun Türkiye'ye yönelik Ülke İşbirliği Stratejisi ile de uyumludur. Ulaştırma altyapısının geliştirilmesi, Banka Grubu'nun Türkiye'de rekabet gücünün ve istihdam fırsatlarının artırılmasına yardımcı olma odağının kilit bir bileşenini oluşturmaktadır.

Beklenen Sonuçlar:

- Kentsel hareketlilik artacak, seyahat süreleri ve trafik azalacak ve böylelikle kentsel üretkenliğe ve özel sektör öncülüğündeki büyümeye katkıda bulunulacaktır.
- Şehirde karayollarına ve otoyollara olan bağımlılığın azaltacak olan genişletilmiş toplu taşıma ağı, ulaşım ile ilgili sera gazlarının azaltılmasına yardımcı olacak ve kirlilikteki azalma İstanbul'u işletmeler için daha cazip bir şehir haline getirecektir.

TÜRKİYE : Baymina Enerji Projesi
Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Bilgiler

Proje Kodu: 4059
Mali Yıl: 2002
Durumu: Aktif
Garanti Sahibi: Tractebel S.A./ BNP Paribas
Yatırımcının Ülkesi: Fransa / Belçika
Yatırımın Yapıldığı Ülke: Türkiye
Sektör: Elektrik
Brüt Risk: 115,4 milyon ABD\$
Proje Türü: SIP Dışı

Arka Plan ve Amaçlar:

MIGA, Baymina Enerji A.Ş.'ye (Baymina) sağladıkları 39 milyon ABD\$ tutarındaki kredi garantisi ve 84,7 milyon ABD\$ tutarlarındaki hissedar dışı kredi için Belçika'dan Tractebel S.A.'ya ve Fransa'dan BNP Paribas'a sırasıyla 35 milyon ve 80,5 milyon ABD\$ tutarlarında garanti sağlamıştır. Garantiler 15 yıllıktır ve transfer kısıtlaması, kamulaştırma, savaş, iç huzursuzluk ve sözleşme ihlali risklerine karşı koruma sağlamaktadır.

Ankara'nın yaklaşık 40 km. güneybatısında yer alan proje, iki gaz türbininden ve bir buhar türbininden oluşan ve 763 MW toplam net kurulu güce sahip bir kombine çevrim elektrik santralinin yapımından ve işletilmesinden oluşmaktadır. Dünya Bankası enerji sektörü reformu konusunda Türkiye Hükümeti ile birlikte çalışmaktadır ve MIGA'nın bu projeye katılımı bu çabaları desteklemekte ve projenin önemli düzeydeki olumlu kalkınma etkisini yansıtmaktadır. İhtiyatlı ekonomik büyüme senaryolarına göre, Türkiye artan elektrik talebini karşılayabilmek için her yıl en az 2.000 MW'lık ilave kurulu güç kapasitesine ihtiyaç duyacaktır.

Beklenen Sonuçlar:

Proje artan talebi karşılamaya yardımcı olacak ve Türkiye'nin hem ithal elektriğe daha az bağımlı olmasını ve (ulusal enerji stratejisi kapsamında) bir yakıt kaynağı olarak doğal gaz üzerinde daha fazla odaklanmasını sağlayacaktır.

TÜRKİYE: ORFİN FİNANSMAN AŞ PROJESİ
Son güncelleme: Mart 2015

Önemli Bilgiler

Proje Kodu: 12360

Mali Yıl: 2015

Durumu: Aktif

Garanti Sahibi: RCI Banque S.A

Yatırımcının Ülkesi: Fransa

Yatırımın Yapıldığı Ülke: Türkiye

Sektör: Bankacılık

Brüt Risk: 57,7 milyon ABD\$

Proje Türü: SIP Dışı

Projenin Geçmişi ve Amaçları:

31 Aralık 2014 tarihinde MIGA Türkiye'den Orfin Finansman A.Ş.'ye Fransız RCI Banque SA'dan (RCI) aldığı hissedar kredisini teminat altına alan 57,7 milyon ABD\$ tutarında garanti sağlamıştır. Transfer kısıtlaması riskine karşı sağlanan teminat yedi yıla kadar bir süreyi kapsamaktadır.

Proje Orfin Finansman A.Ş.'nin Türkiye'deki operasyonlarının genişletilmesini desteklemektedir. RCI tamamı Renault Grup'a ait bir bağlı kuruluştur ve faaliyet gösterdikleri ülkelerde Renault Grup ve Nissan Grup markaları için finansman faaliyetleri üzerinde uzmanlaşmıştır. Orfin Renault ve Dacia marka araç satın alan bireylere ve kurumsal müşterilere kredi sağlamakta, kreditoörlere beklenmeyen olaylar için teminat sunmakta ve yeni araç satışları için uzatılmış garanti süreleri sağlamaktadır. Hissedar kredisi Orfin'in likidite pozisyonunu iyileştirmeyi ve şirketin faiz oranı bakımından rekabet gücünü arttırmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

MIGA'nın bu proje için sağladığı destek, Dünya Bankası Grubu'nun Türkiye ile olan ve yatırımların ve rekabet gücünün arttırılması için finansal piyasaların derinleştirilmesini ve genişletilmesini öngören Ülke İşbirliği Stratejisi ile de uyumludur.

Beklenen Sonuçlar:

Projenin müşteriler için daha ekonomik finansman seçenekleri sağlaması ve Türkiye genelindeki bireyler ve küçük ve orta büyüklükteki işletmeler (KOBİ'ler) için krediyi erişimi arttırması beklenmektedir.

TÜRKİYE: ADANA ENTEGRE SAĞLIK KAMPÜSÜ PROJESİ

Son Güncelleme: Mart 2015

Önemli Bilgiler

Proje Kodu: 12118
Mali Yıl: 2015
Durumu: Aktif
Garanti Sahibi: Meridiam Eastern Europe SarL
Yatırımcının Ülkesi: Lüksemburg
Yatırımın Yapıldığı Ülke: Türkiye
Sektör: Hizmetler
Brüt Risk: 157,5 milyon ABD\$
Proje Türü: SIP Dışı

Projenin Geçmişi ve Amaçları:

18 Aralık 2014 tarihinde, MIGA Fransa'dan Meridiam Eastern Europe SarL şirketinin Türkiye'de ADN PPP Sağlık Yatırım A.Ş. şirketine yaptığı 157,7 milyon ABD\$ tutarındaki yatırımı teminat altına alan bir garanti sağlamıştır. Transfer kısıtlaması, kamulaştırma ve sözleşme ihlali risklerine karşı sağlanan teminat yirmi yıla kadar bir süreyi kapsamaktadır.

Proje, Türkiye'nin güneyindeki Adana ilinde kamu-özel sektör işbirliği (KÖO) modeline göre yapılandırılan yeni bir entegre sağlık kampüsünün projelendirilmesini, yapımını, finansmanını ve bakımını kapsamaktadır. Proje Adana ve çevresinde modern ve entegre bir kamu sağlık tesisine duyulan önemli bir ihtiyacı karşılayacaktır. Mevcut tesisler yetersiz kalmıştır ve onarımları veya yenilenmeleri güçtür. Ameliyathane, yoğun bakım üniteleri ve acil durum servisi gibi mevcut hizmet üniteleri fiziksel yapı ve ekipman bakımından standart altıdır. Ayrıca, bölgedeki hastaneler Avrupa'da en yüksek yoğunluk seviyelerinden birine sahiptir -100.000 kişiye sadece 290 yatak düşmektedir.

MIGA'nın bu proje için sağladığı destek, Dünya Bankası Grubu'nun Türkiye ile olan Ülke İşbirliği Stratejisi ile de uyumludur. Eşitliğin ve kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi stratejik amacı kapsamında, Dünya Bankası Grubu Sağlık Bakanlığı Stratejik Planında açıklanan şekilde Hükümet'in Sağlıkta Dönüşüm Programını desteklemeyi planlamaktadır. Söz konusu program büyük kentsel alanların dışında ekonomik sağlık hizmetlerinin sunulmasını amaçlayan bir KÖO programı da içermektedir. Dünya Bankası Grubu bünyesindeki IFC de ADN PPP Sağlık Yatırım A.Ş.'ye sağladığı 35 milyon €'luk finansman ile projeyi desteklemektedir.

Beklenen Sonuçlar:

Projenin Adana'da sağlık tesislerinin iyileştirilmesine katkıda bulunması ve böylelikle sosyal altyapının geliştirilebilmesi amacıyla bir alternatif KÖO modellerinin düşünülmekte olduğu sektörler için de kanıtı dayalı bir model sunması beklenmektedir.

TÜRKİYE: IFC PROJELERİNE GENEL BAKIŞ

28 Şubat 2015 itibariyle, IFC'nin Türkiye'deki taahhüt edilen LTF portföyü, kendi hesabına 2,67 milyar ABD\$, B kredileri olarak da 0,94 milyar ABD\$'dır. 2014 mali yılında IFC ihracatçıları, M-KOBİ'leri, sağlık, eğitim ve altyapı yatırımlarını destekleyen 16 projeye tahsis edilen uzun vadeli finansman şeklinde 735 milyon ABD\$'lık yatırım yapmıştır.

					2014 MY	
Proje	Borç	Özsermaye	Yarı Özsermaye (sermaye)	Yarı Özsermaye (Kredi)	Toplam	Proje Açıklaması
Fiba Tali Kredi	-	-	-	40.0	40.0	KOBİ'ler üzerinde odaklanan bir stratejik planın desteklenmesine yönelik tali kredi
Seker Tali Kredi	-	-	-	50.0	50.0	Sermaye tabanının genişletilmesine ve KOBİ'ler ve kadınlara ait işletmeler üzerindeki odağın desteklenmesine yönelik yatırım
Odea Bank KOBİ	50.0	-	-	-	50.0	KOBİ finansmanı üzerinde odaklanan yeni bir banka
Elif Türkiye	10.0	-	-	-	10.0	Elif Plastik'in İstanbul'daki ana fabrikası için işletme sermayesi.
ÖZÜ II	25.0	-	-	-	25.0	Özyeğin Üniversitesi tesislerinin genişletilmesi
Astra Yurt	-	10.3	-	-	10.3	En büyük özel yurt işletmesine yatırım
Chipita Türkiye	14.6	-	-	-	14.6	Önde gelen bir uluslararası şekerleme üreticisinin Türkiye piyasasına girmek için yaptığı yatırımlar için sağlanan bir kredi
Cimko Çimento II	40.0	-	-	-	40.0	Verimlilik artışı ve ilave üç beton tesisi
Viking Services	40.0	-	-	-	50.0	Bir petrol ve gaz hizmetleri şirketine yeni ekipman alımları ve Kuzey Afrika ve Doğu Avrupa'da büyüme yatırımları için sağlanan bir kredi.
Mersin Limanı	75.0	-	-	-	75.0	Türkiye'nin en büyük konteynır ve yük limanının konteynır terminalinin geliştirilmesi ve genişletilmesi
Logo	9.8	2.7	-	-	12.5	Önde gelen bir Türk yazılım şirketinin, edinimler ve yeni ürün geliştirme yoluyla büyümesini finanse etmek için sağlanan kredi – öz sermaye yatırımı
Recordati Ilac	34.2	-	-	-	34.2	Marmara bölgesinde kurulacak yeni bir ilaç fabrikasını desteklemek için sağlanan bir kredi
Şeker RI 1	-	3.7	-	-	3.7	Bedelli hisse ihracı
Tiryaki II	30.0	-	-	-	30.0	Bir işletme sermayesi kredisinin yeniden finansmanına ve arttırılmasına yönelik bir kredi
Transatlantic	40.0	-	-	-	40.0	Uzun vadeli finansman ve Türkiye'de büyümeyi sağlamaya yönelik bir kredi
İzmir Tramvay	75.9	-	-	-	75.9	İki yeni tramvay hattının inşaatının finansmanı için İzmir Belediyesi'ne sağlanan bir kredi
2014 MY Toplamı	444.5	16.7	-	90	561.2	
					2015 MY	
Şeker Tahvil Swapı	16.5	-	-	-	16.5	Tahvil ihracını desteklemeye yönelik Hedging enstrümanları
Sekerbank swap	0.5	-	-	-	0.5	Para birimi swapı

YKL Sürdürülebilir	64.0	-	-	-	64.0	Sürdürülebilir enerji projelerini finanse etmeye yönelik bir kredi
Adana Sağlık	43.7	-	-	-	43.7	Adana'da KÖO modeliyle bir entegre sağlık kampüsünün yapımına ve işletilmesine yönelik bir kredi
Adana Swap	3.5	-	-	-	3.5	Faiz oranı swapı
Elif Türkiye	10.0	-	-	-	10.0	Elif Plastik'in İstanbul'daki ana fabrikası için işletme sermayesi.
Soda Sanayii	-	25.0	-	-	25.0	Soda ve krom üreticisi bir şirkete özsermaye yatırımı
Gama Enerji	-	165.0	-	-	165.0	Bir enerji şirketine operasyonlarını genişletmesi için yapılan bir özsermaye yatırımı
İzmir Vagon	24.9	-	-	-	24.9	İzmir metrosu için metro vagonları teminine yönelik bir kredi
2015 MY Toplamı	163.1	190.0			353.1	

TÜRKİYE - ŞALTERİ AÇMAK: BÜYÜME İÇİN ELEKTRİK

Son Güncelleme: Mart 2015

Enerji sektörü Türkiye ekonomisi için en önemli sektörlerden birisidir. Türk yetkililerin ülkenin artan enerji taleplerini karşılamak için çalışmalar yaptığı bir süreçte, enerji üretimi, enerji güvenliği, enerji verimliliği ve iklim değişikliğinin azaltılması bu dinamik sektörü etkileyen birçok boyuttan sadece birkaçıdır.

Geçtiğimiz on yıllık dönemdeki hızlı ekonomik büyüme, sanayileşme, ve istikrarlı nüfus artışı bu sektördeki hızlı dönüşümün etkenleri olmuştur. Geçtiğimiz on yıllık dönemde ülkedeki elektrik üretimi yenilenebilir enerji üretimindeki yüzde 90'lık artış da dahil olmak üzere yüzde 80 artmış olmasına rağmen, 1990 yılında bu yana yıllık ortalama yüzde 7'lik talep artışı ilave temiz ve güvenilir elektrik kaynakları için daha fazla çaba sarf edilmesi gerektiğini göstermektedir.

Sektör büyürken politika yapımcılar bir yandan iklim değişikliğinin potansiyel etkilerini azaltırken aynı zamanda enerji üretimini ve güvenliğini artırma yönündeki tamamlayıcı hedeflere ulaşmak için çalışmalar yapıyorlar. Düşük maliyetli, güvenilir ve temiz ve daha fazla miktarda enerji sağlama zorluğu ile karşı karşıya olan Türkiye bunların başarılabilmesi için özel sektörü daha fazla devreye sokmayı amaçlıyor. Türkiye'deki yetkililer, elektrik sübvansiyonlarını kaldıran, düzenleyici ortamı iyileştiren, kamuya ait elektrik dağıtım ve üretim varlıklarının özelleştirilmesinin yolunu açan serbestleştirme programı da dahil olmak üzere, enerji sektöründe yatırımları ve yenilikçiliği arttırmaya yönelik olarak tasarlanan bir dizi önlem uygulamıştır.

IFC, üretim kapasitesinin sadece yüzde 37'sini özel sektöre ait olduğu Türkiye'de elektrik üretimine yapılan özel sektör yatırımlarını desteklemektedir. Geçtiğimiz beş yıllık dönemde, IFC yenilenebilir enerji projelerine sağladığı finansmanı önemli oranda arttırmıştır; beş elektrik üretim projesi için 2,3 milyar ABD\$ tutarında kaynak yatırmış ve harekete geçirmiştir. IFC'nin elektrik sektöründeki yatırımları neredeyse 8 milyon müşteriye ulaşmıştır.

IFC ayrıca hem finansal hem de reel sektörde sağladığı finansman ile iklim değişikliği ile ilgili çeşitli projeleri de desteklemiştir. IFC 17 enerji verimliliği projesine yaklaşık 700 milyon ABD\$ tutarında yatırım yapmıştır ve bunun ayrıdan fazlası enerji verimliliği projeleri için kullanılmak üzere aralarında Yapı Kredi Leasing, İş Bankası, TSKB, Akbank ve Şekerbank'ın da bulunduğu ticari bankalara aktarılmıştır. Reel sektörde ise IFC karton, tekstil, tarımsal işletme ve ambalaj filmi gibi alanlarda enerji verimliliği üzerinde odaklanan projeleri finanse etmiştir.

Kısa süre önce IFC başkent Ankara'nın 50 km doğusunda yer alan Kırıkkale şehri yakınlarında yeni bir doğal gaz santralini yapımı için, bağımsız bir Suudi Arabistanlı elektrik projeleri yapımcısı ve IFC'nin uzun süreli bir müşterisi olan ACWA Power'a 170 milyon ABD\$ tutarında bir sendikasyon kredisi sağlamıştır. 950 MW kapasiteli ve yaklaşık 1 milyar ABD\$ maliyetli santral Türkiye'nin güvenilir ve sürdürülebilir enerjiye olan artan talebinin karşılanmasına yardımcı olacaktır.

Bu gibi projeler sadece elektrik üretimini arttırmakla ve iklim değişikliği etkilerini azaltmakla kalmıyor, aynı zamanda özel sektör yatırımlarının artmasını da teşvik ediyor. Ayrıca, Türkiye'nin enerji sektörünü kökten bir şekilde dönüştürme ve herkes için temiz, güvenilir ve düşük maliyetli enerji sağlama

yönündeki çabalarına katkıda bulunan uluslararası finansal kuruluşlar ve kalkınma kuruluşları ile yabancı yatırımcılar arasındaki işbirliğinin güçlü örneklerini oluşturuyorlar.

TÜRKİYE: ŞEHİRLEŞME ZORLUKLARINI AŞMAK

Son Güncelleme: Mart 2015

Kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, en önemli küresel kalkınma zorluklarından birisidir ve olmaya devam edecektir. Temiz su ve hava, nispeten yeşil binalar ve erişilebilir ulaşım imkanları sunan sürdürülebilir şehirler oluşturmak büyük bir planlama ve çaba gerektiriyor. Şehirler sınırlı kaynağa sahip olduğu için, ciddi boyutlardaki altyapı ve hizmet sunum maliyetlerini karşılayabilmeleri için özel sektörü devreye sokmaları gerekiyor.

Türkiye son altmış yılda çok hızlı bir şehirleşme yaşamıştır. Türkiye’de 1950’lerde yüzde 25 olan kentsel nüfus oranı bugün neredeyse yüzde 75’e ulaşmıştır. Bu dönemde özellikle devasa altyapı ve yatırım ihtiyaçlarının bulunduğu ikincil şehirlerde olmak üzere şehirleşmenin yol açtığı baskılar artmıştır.

Önümüzdeki 10 yılda Türkiye yaklaşık 13 milyon konut inşa etmesi veya yenilemesi, motorizasyon oranının neredeyse yüzde 40 artması beklenmektedir ve ülkenin sadece su arıtmaya 40 milyar ABD\$ yatırım yapması gerekecektir. Bu hızlı şehirleşme sürdürülebilir kentsel gelişim için bir zorluk teşkil etmekle birlikte, Dünya Bankası Grubu için yardım sağlama fırsatı yaratmaktadır.

Dünya Bankası’nın Türkiye’ye yönelik Ülke İşbirliği Stratejisi, belediyelerin geliştirilmesi ve temel kamu altyapı hizmetlerine yatırım yapılması çalışmalarını desteklemek için doğrudan birlikte çalışmasını öngörmektedir. Trafik tıkanıklıkları ve kötüleşen çevresel ve sosyal standartlar da dahil olmak üzere hızlı şehirleşmenin getirdiği yüksek maliyetler düşünüldüğünde, sürdürülebilir şehirler inşa etmeye yardımcı olmak Türkiye’deki Dünya Bankası Grubu kuruluşları için önemli bir işbirliği önceliği teşkil etmektedir.

Bu işbirliğinin somut bir örneği, IFC’nin Ege kıyılarındaki ana liman şehri ve Türkiye’deki en canlı şehirlerden birisi olan 4 milyon nüfuslu İzmir’de sürdürdüğü çalışmadır. 2012–14 mali yıllarında IFC şehrin sürdürülebilir, çevre dostu ve modern bir şehir olarak gelişimine yönelik önemli projelerin geliştirilmesinde İzmir Büyükşehir Belediyesi’ne yardımcı olmuştur. Bu projeler atıksu yönetiminin iyileştirilmesi, trafik yönetim sisteminin modernizasyonu, toplu taşıma ve acil durum yönetim sisteminin genişletilmesi gibi faaliyetleri içermiştir.

IFC’nin, şehrin yüzde 80’ine hizmet veren Çiğli Atıksu Arıtma Tesisine yaptığı yatırım şehrin atıksu arıtma kapasitesinin yüzde 35 oranında artırılmasına yardımcı olmaktadır. UFC tarafından desteklenen bir başka yeni proje de şehrin trafik yönetim sisteminin finanse edilmesine, yeni acil durum araçlarının satın alınmasına, kentsel hareketliliğin artırılması yoluyla ekonomik büyümenin sağlanmasına ve halkın emniyet ve güvenliğinin artırılmasına yardımcı olmaktadır.

TÜRKİYE: SERMAYE PİYASALARININ GELİŞTİRİLMESİ

Son Güncelleme: Mart 2015

Güçlü ve derin sermaye piyasalarının gelişimini desteklemek Dünya Bankası'nın yükselen piyasalardaki stratejisinin bir köşe taşıdır ve IFC için bölgesel ve küresel olarak ve aynı zamanda Türkiye'de bir önceliktir. IFC yerel para birimlerinde tahvil ihraç edilmesine yardımcı olmakta sermaye piyasalarının gelişimini ve piyasa çeşitlenmesini teşvik eden, yatırımları ve rekabet gücünü arttıran çerçevelerin uygulanması amacıyla politika yapımcılar, düzenleyiciler ve piyasa katılımcıları ile birlikte çalışmaktadır. Ayrıca, özellikle KOBİ'ler v ihracatçı şirketler için olmak üzere orta ve uzun vadeli finansmana erişimi arttırmak Türkiye'de önemli bir kalkınma amacı olmaya devam etmektedir.

Geçtiğimiz on yıllık dönemde finansal piyasası önemli ölçüde derinleşmesine rağmen, Türkiye'nin bankacılık aktifleri 2013 sonu itibariyle GSYH'nin yüzde 111'inin biraz üzerindedir; bu Türkiye'nin gelir seviyesindeki bir ülke için nispeten düşük bir orandır. Ayrıca, banka dışı finansal kuruluşların sayısının ve çeşitliliğinin nispeten fazla olmasına rağmen, bankacılık sektörünün zaten yüksek olan piyasa payı artmıştır. Uzun vadeli finansmana erişimin sınırlı olması özel sektör büyümesinin önündeki kritik bir engeldir.

Türkiye'nin sermaye piyasalarının derinleştirilmesine ve çeşitlendirilmesine destek sağlamak, Dünya Bankası Grubu'nun temel bir unsurunu oluşturmaktadır. IFC ve IBRD şirket tahvilleri piyasasının geliştirilmesi için birlikte çalışmaktadır. Bu kapsamda IFC finansal tabana yaymanın artırılması, sermaye piyasaları yoluyla uzun vadeli finansmanın geliştirilmesi ve çeşitlendirilmiş ve yenilikçi finansman çözümlerinin geliştirilmesi üzerinde odaklanmaktadır.

Son üç yılda IFC Türkiye'nin finansal sektörüne 1,4 milyar ABD\$ yatırım yapmıştır. IFC'nin sağladığı finansman bankaların kadınlara ait işletmeler üzerinde odaklanmalarını, M-KOBİ'leri desteklemelerini ve tarımsal işletme sektörü gibi daha yoksul ve az gelişmiş alanlarda genişlemelerini sağlayarak finansal tabana yaymayı hedeflemiştir.

IFC Türkiye bankacılık sektörünün derinliğini ve rekabet gücünü arttırmak için yeni seküritizasyon yapıları kullanmıştır. 2009 yılında çıkarılan varlığa dayalı menkul kıymet mevzuatının ardından, IFC müşterisi Şekerbank'ın Türkiye'de bir ilk olarak teminatlı tahvil ihraç etmesine yardımcı olmuştur. 2013 yılında, mevcut en iyi uluslararası uygulamalara dayalı olarak, IFC yine Şekerbank'a ve Denizbank'a gelirleri KOBİ'lerin ve tarımsal işletmelerin finansmanında kullanılmak üzere teminatlı tahvil ihracında yardımcı olmuştur.

2010 yılında, IFC 2008 yılında finansal krizin başlamasından bu yana durgun olan çeşitlendirilmiş Ödeme Hakları (DPR) seküritizasyon piyasasının yeniden canlandırılmasına yardımcı olmak için Akbank oyluyla yenilikçi bir ürün getirmiştir. O zamandan bu yana IFC aynı finansman yapısını kullanarak Türkiye'nin önde gelen bankalarına tarımsal işletmelere, küçük çiftçilere, M-KOBİ'lere ve sürdürülebilir enerji projelerine kullandırılmak üzere toplam 295 milyon ABD\$'lık kaynak sağlamıştır.

Son olarak IFC Şişecam ve Mersin Uluslararası Limanı tahvil ihraçlarına çipa yatırımcı olarak katıldı. Türkiye'nin güney kıyısında olan Mersin Limanı ülkenin en büyük limanıdır ve Türkiye'nin Orta Doğu ile ticareti için önemli bir kapı konumundadır. Türkiye'nin ekonomik büyümesine önemli bir katkıda bulunan İç ve Doğu Anadolu bölgelerinin dış ticareti için ana kapı işlevi görmektedir. IFC'nin Mersin'deki ilk altyapı tahvil ihracına katılımı Mersin Limanının yatırım planlarını destekleyecek ve finansal kaynakları ile sermaye genişlemesinin çeşitlendirilmesine yardımcı olacaktır. Bu referans yatırımın altyapının çeşitlendirilmiş finansman kaynaklarına açılmasında bir örnek teşkil etmesi ve diğer altyapı şirketlerini de finansman kaynaklarını çeşitlendirmeye teşvik etmesi beklenmektedir.

TÜRKİYE: HERKES İÇİN DAHA İYİ SAĞLIK HİZMETLERİ Son Güncelleme: Mart 2015

Küresel GDSYH'nın yaklaşık yüzde 10'unu oluşturan sağlık harcamaları, artan tedavi talepleri, değişen demografik özellikler ve epidemiyolojik eğilimler ve tıp teknolojisindeki ilerlemeler sebebiyle diğer tüm harcama türlerinden daha hızlı artmaktadır. Dünya genelinde bu zorluklarla başa çıkmak için mücadele eden hükümetler vatandaşlarına sağlık hizmetleri ve altyapı sunabilmek için kamu-özel sektör ortaklıklarına (KÖO) başvuruyorlar.

Son on iki yıldır Türkiye sağlık sektöründeki finansman, hizmet sunumu, organizasyon ve yönetim yapısında reform uyguluyor. Ülkenin Sağlıkta Dönüşüm Programı erişim, finansal koruma ve hizmet kapsama oranı bakımlarından önemli iyileşmeler sağlamıştır ve Dünya Bankası Grubu Türkiye'nin sağlıkta dönüşüm programını desteklemek için çalışmalar yapmaktadır.

IFC kısa süre önce Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'nın daha iyi kamu sağlık hizmetleri sunmak amacıyla yürüttüğü ülke çapındaki bir KÖO programında çıpa yatırımcı olarak yer almıştır. IFC ve Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı (MIGA) Türkiye'nin güneyindeki Adana ilinde 433 milyon €'luk bir entegre sağlık kampüsü projesinin yapımını desteklemektedir.

1.550 yataklı Adana sağlık kampüsü içerisinde onkoloji ve kasın ve çocuk hastalıkları gibi farklı dallarda altı hastane yer alacaktır. Artan yatak kapasitesine ek olarak, bölgesel sağlık hizmetleri ağına kapsama oranı ve kalitesi artacak ve farklı tıp uzmanlık alanları arasında yatak kapasitesinin dağılımı iyileşecektir.

IFC Küresel Kurumsal Kapsama Direktörü Guy Ellena proje ile ilgili olarak şunları belirtiyor: "Tüm nüfus kesimleri için kaliteli sağlık hizmetlerine erişimi arttırmak IFC stratejisinin merkezi bir parçasını oluşturuyor. Bu proje , özel sektör ve kamu sektörünün bir fark yaratmak için nasıl birlikte çalışabileceğinin mükemmel bir örneğidir. Bu projenin Türkiye'de diğer sektörlerde ve daha geniş anlamda bölgede KÖO uygulamaları için olumlu bir örnek oluşturacağını umuyoruz."

KÖO programına ek olarak, IFC bölgede büyüme potansiyeli arayışında olan sağlık şirketleri ile tanı ve sağlık hizmetlerinde ihtisaslaşmış olan ve yoksul ve orta gelirli kesimlere ulaşma potansiyeli olan hizmet sağlayıcılarını da desteklemektedir. 2012 yılında IFC Türkiye'deki önde gelen onkoloji hizmet sağlayıcılarından birisi olan MNT'ye 15 milyon ABD\$ keredi sağlamış ve 15 milyon ABD\$ tutarında özsermaye yatırımı yapmıştır.

TÜRKİYE: TÜRKİYE'DEKİ KADIN GİRİŞİMCİLERİN DESTEKLENMESİ

Son Güncelleme: Mart 2015

Türkiye’de kadınlara ait işletmeler küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) yüzde 40’ını oluşturmasına rağmen, bunların sadece yüzde 15’i finansmana erişebilmektedir ve 4 milyar ABD\$’lık bir kredi açığı oluşmaktadır. Ayrıca erkeklere ait işletmelere göre teknolojiye erişimleri de yüzde 23 daha azdır. Bu durum kadınların girişimcilik potansiyelini ve ekonomik büyümeye katkıda bulunma beklentilerini sınırlamaktadır

IFC daha fazla kadın girişimciyi iş hayatına atılmaları için yetkinleştirmenin önemli bir büyüme potansiyelini ortaya çıkaracağına ve Türkiye’nin özel sektörünü daha da büyüteceğine inanmaktadır. IFC finansal ve reel sektördeki artan yatırımları ve danışmanlık hizmetleri yoluyla kadınları desteklemeye yönelik çabalarını arttırmaktadır.

IFC 2011 yılında finansal araçlar yoluyla kadınlara yönelik finansmanın desteklenmesi amacıyla Avrupa ve Orta Asya bölgesinde Kadınlar için Bankacılık programını başlattı. Bugüne kadar IFC Romanya, Türkiye ve Rusya Federasyonu’nda bu konuda yatırımlar yaptı. Türkiye’de toplam miktarı 60 milyon ABD\$’ı bulan ve kadınlara ait yüzlerce KOBİ’ye ulaşan üç krediyi tamamladı —Abank, Fibabank ve Şekerbank.

Kadın girişimcilere yönelik artan desteği kapsamında, IFC Türkiye’nin en büyük gıda dışı perakende işletmecilerinden birisi olan Boyner Grubu ile şirketin tedarik zincirindeki kadınlara ait işletmelerin güçlendirilmesini amaçlayan bir program uygulamaktadır. Kasım 2014’te başlatılan pilot program ile, İstanbul, İzmir, Samsun ve Eskişehir illerinden Boyner Grubu’na ürün tedarik eden küçük işletmelerin kadın sahipleri ve yöneticileri arasından 40 kişiye eğitim verilmesi amaçlanmaktadır.

Grubun eski Finanstan sorumlu Başkan Yardımcısı ve şu anki Yönetim Kurulu üyesi Ümit Boyner konu olarak şunları belirtiyor: “Cinsiyet açısından kapsayıcı uygulamalarımız ile Türkiye’deki şirketler ve kuruluşlar için bir örnek oluşturmayı ve ülkede cinsiyet eşitliğini arttırmayı amaçlıyoruz. Kadınlara ve erkeklere eşit şekilde yatırım yapmak sadece yapılması gereken doğru bir şey değildir, aynı zamanda akıllı bir iş kararıdır —kadınları ve erkekleri tüm operasyonlarımıza yerleştirmek çok daha geniş ve çeşitli bir kaynak havuzundan yararlanmamıza olanak tanıyor.”